

Systemové řízení BOZP ve firmě vyrábějící krmné doplňkové látky

Bc. Eva Vencovská

Diplomová práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta aplikované informatiky

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	Bc. Eva Vencovská
Osobní číslo:	A17355
Studijní program:	N3902 Inženýrská informatika
Studijní obor:	Bezpečnostní technologie, systémy a management
Forma studia:	kombinovaná
Téma práce:	Systémové řízení BOZP ve firmě vyrábějící krmné doplňkové látky
Téma anglicky:	An OSH Management System in a Production Plant Producing Feed Additives

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte literární rešerši předmětné problematiky z hlediska obecných přístupů k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.
2. Analyzujte normu OHSAS a další normativní a legislativní požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci vztahující se ke specifickému prostředí podniku.
3. Vytvořte modelové prostředí objektu podniku a proveďte analýzu zavedeného systému řízení BOZP.
4. Na základě získaných poznatků z bezpečnostní analýzy zhodnoťte zavedený systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a navrhněte jeho vylepšení.
5. Zaměřte se na specifické aspekty možných úrazů a nemocí z povolání a jejich předcházení ve vybraném odvětví.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. ČSN OHSAS 18001:2008. Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Specifikace. Praha: ČNI, 2008.
2. ČSN OHSAS 18002. Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Směrnice pro implementaci OHSAS 18001:2007. Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2009.
3. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. 2006, 262/2006 Sb.
4. VEBER, Jaromír. Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce. 2. vyd. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-210-9.
5. ŠENK, Zdeněk. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: prakticky a přehledně podle normy OHSAS. 2., aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2012, 311 s. ISBN 978-80-7263-737-9.
6. NEUGEBAUER, Tomáš. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce, neboli, O čem je současná BOZP. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-106-4.

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Jiří Gajdošík, CSc.

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2018

Termín odevzdání diplomové práce:

17. května 2019

Ve Zlíně dne 14. prosince 2018

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne 6. 5. 2019

Eva Vencovská v. r.
.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tématem této diplomové práce je systémové řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v modelovém prostředí výrobního podniku, který vyrábí krmné doplňkové látky.

Práce je rozdělena na 2 části. Teoretická část práce je literární rešerší předmětné problematiky z hlediska obecných přístupů k BOZP a legislativních a normativních požadavků vztahující se k oblasti BOZP. V praktické části této práce je na vytvořeném modelovém prostředí výrobního podniku, který má již zaveden systém řízení BOZP vycházející z požadavků normy OHSAS 18001:2007, provedena analýza zavedeného systému řízení BOZP. V poslední kapitole jsou shrnuta konkrétní zjištění a doporučení pro zlepšení v této oblasti.

Klíčová slova:

BOZP, OHSAS, systémové řízení BOZP, legislativa BOZP, analýza rizik, zlepšování

ABSTRACT

The topic of this master's thesis is the occupational safety and health (OSH) management system in a model environment of a production plant producing feed additives.

The thesis is divided into two parts. The theoretical part of this thesis is a literature review of the subject matter from the point of view of general approaches to OSH and legislative and normative requirements related to OSH. In the practical part of this work an analysis of the established occupational safety and health management system has been carried out on the created model environment of the production plant with implemented OSH management system based on the requirements of the OHSAS 18001: 2007 standard. The last chapter summarizes concrete findings and recommendations for improvement in this area.

Keywords:

OSH, OHSAS, OSH Management Systems, OSH Legislation, Risk Analysis, Improvement

Děkuji vedoucímu mé práce panu doc. Ing. Jiřímu Gajdošíkovi, CSc. za odborné vedení, podnětné připomínky a rady, které mi pomohly při zpracování této práce.

Mé poděkování patří též zaměstnancům zkoumaného podniku za vstřícnost a spolupráci při získávání údajů pro výzkumnou část práce.

Velký dík patří zejména mé rodině a přátelům, jejichž podpora a důvěra ve mne, mi byla motivací, při psaní této diplomové práce.

Motto:

*„Tři hlavní věci, kterých je třeba, aby se dosáhlo čehokoliv, co za to stojí, jsou:
práce, vytrvalost a zdravý rozum.“*

Thomas Alva Edison

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 PROBLEMATIKA BEZPEČNOSTI PRÁCE	14
1.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	14
1.1.1 VŠEOBECNÉ POJMY A DEFINICE	15
1.1.2 DEFINICE DLE NORMY OHSAS 18001.....	16
1.2 SOUČASNÉ POJETÍ BOZP	18
2 SYSTÉMOVÝ PŘÍSTUP K ŘÍZENÍ BOZP	19
2.1 VÝVOJ MANAŽERSKÝCH PŘÍSTUPŮ ZAMĚŘENÝCH NA BOZP	19
2.2 PRINCIPY SYSTÉMOVÉHO ŘÍZENÍ BOZP.....	20
2.3 ZÁKLADNÍ POSTUPY PŘI ZAVÁDĚNÍ A ZLEPŠOVÁNÍ SYSTÉMOVÉHO ŘÍZENÍ BOZP	22
2.4 STANDARDIZOVANÉ SYSTÉMY ŘÍZENÍ BOZP	24
2.4.1 STANDARD ILO-OSH 2001.....	24
2.4.2 PROGRAM BEZPEČNÝ PODNIK	25
2.4.3 NORMA OHSAS 18001.....	25
2.5 CERTIFIKACE SYSTÉMU ŘÍZENÍ BOZP.....	25
2.6 PŘÍNOSY SYSTÉMOVÉHO ŘÍZENÍ BOZP	26
3 SYSTÉMOVÉ ŘÍZENÍ BOZP PODLE NORMY OHSAS 18001.....	27
3.1 POLITIKA BOZP	28
3.2 PLÁNOVÁNÍ.....	28
3.2.1 ŘÍZENÍ RIZIK.....	29
3.2.2 POŽADAVKY PRÁVNÍCH A JINÝCH PŘEDPISŮ.....	30
3.2.3 CÍLE A PROGRAMY	30
3.3 IMPLEMENTACE A PROVOZ.....	30
3.3.1 ZDROJE, ÚLOHY, ODPOVĚDNOST, POVINNOST A PRAVOMOC.....	30
3.3.2 ODBORNÁ ZPŮSOBILOST, VÝCVIK A POVĚDOMÍ.....	31
3.3.3 KOMUNIKACE, SPOLUÚČAST A KONZULTACE	31
3.3.4 DOKUMENTACE A ŘÍZENÍ DOKUMENTACE	32
3.3.5 ŘÍZENÍ PROVOZU	33
3.3.6 HAVARIJNÍ PŘIPRAVENOST A REAKCE	34
3.4 KONTROLA	34

3.4.1	MĚŘENÍ A MONITOROVÁNÍ VÝKONNOSTI.....	34
3.4.2	HODNOCENÍ SOULADU	35
3.4.3	VYŠETŘOVÁNÍ INCIDENTU, NESHOD, NÁPRAVNÉ A PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ	35
3.4.4	ŘÍZENÍ ZÁZNAMŮ	35
3.4.5	INTERNÍ AUDIT	36
3.5	PŘEZKOUMÁNÍ SYSTÉMU MANAGEMENTU	36
3.6	PLATNOST NORMY	36
4	PRÁVNÍ PŘEDPISY VZTAHUJÍCÍ SE K BEZPEČNOSTI PRÁCE	37
4.1	PRÁVNÍ ÚPRAVA BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI V EU.....	37
4.2	NÁRODNÍ ÚPRAVA V OBLASTI BOZP	40
4.2.1	NAŘÍZENÍ VLÁDY Č. 361/2007 SB.	40
4.2.2	NAŘÍZENÍ VLÁDY Č. 101/2005 SB.	40
4.2.3	ZÁKON Č. 262/2006 SB., ZÁKONÍK PRÁCE.....	41
4.2.4	DALŠÍ ZÁKONY DOTÝKAJÍCÍ SE OBLASTI BOZP	43
4.3	POŽÁRNÍ OCHRANA	44
5	RIZIKOVÉ FAKTORY PRACOVNÍHO PROSTŘEDÍ	45
5.1	KATEGORIZACE PRACÍ	46
5.2	PRACOVNĚLÉKAŘSKÁ PÉČE O ZAMĚSTNANCE.....	48
5.3	ZÁTĚŽE A RIZIKA Z VÝKONU POVOLÁNÍ	48
5.4	PRACOVNÍ ÚRAZY	49
5.5	NEMOCI Z POVOLÁNÍ	49
5.5.1	RIZIKA PRÁCE S BIOLOGICKÝMI ČINITELI	50
5.5.2	PŘEDCHÁZENÍ ZDRAVOTNÍM RIZIKŮM A NEMOCÍM Z POVOLÁNÍ.....	51
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	52
6	PŘEDSTAVENÍ MODELOVÉHO PODNIKU	53
6.1	OBLAST PODNIKÁNÍ	53
6.2	CERTIFIKACE PODNIKU	53
6.3	PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ V ORGANIZACI.....	54
6.4	PRACOVNÍ DOBA A SMĚNNOST.....	55
6.5	CHARAKTERISTIKA PROFESÍ	55
6.6	KATEGORIZACE PRACÍ	56
6.7	AREÁL VÝROBNÍHO PROVOZU	57
7	ŘÍZENÍ BOZP V MODELOVÉM PODNIKU.....	58
7.1	PŘEDPOKLADY	58

7.2 ZAJIŠTĚNÍ ÚKOLŮ V OBLASTI BOZP	59
7.3 PROGRAM BEZPEČNÉHO CHOVÁNÍ.....	60
8 ANALÝZA A ZHODNOCENÍ ZAVEDENÉHO ŘÍZENÍ BOZP	63
8.1 POLITIKA BOZP	64
8.1.1 ZHODNOCENÍ.....	65
8.1.2 NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ.....	65
8.2 PLÁNOVÁNÍ.....	65
8.2.1 ŘÍZENÍ RIZIK.....	66
8.2.1.1 Zhodnocení	68
8.2.1.2 Návrhy na zlepšení.....	68
8.2.2 POŽADAVKY PRÁVNÍCH A JINÝCH PŘEDPISŮ.....	69
8.2.2.1 Zhodnocení	70
8.2.2.2 Návrhy na zlepšení.....	71
8.2.3 CÍLE A PROGRAMY	71
8.2.3.1 Zhodnocení	72
8.3 ŘÍZENÍ PROVOZU	72
8.3.1 ZÁSADY BEZPEČNÉ PRÁCE.....	73
8.3.2 OSOBNÍ OCHRANNÉ PRACOVNÍ POMŮCKY	73
8.3.3 ZDRAVOTNÍ PÉČE	77
8.3.4 CHEMICKÉ LÁTKY A PŘÍPRAVKY.....	77
8.3.5 ŠKOLENÍ V OBLASTI BEZPEČNOSTI PRÁCE	78
8.3.6 KOMUNIKACE, SPOLUÚČAST A KONZULTACE	79
8.3.7 DOKUMENTACE A ŘÍZENÍ DOKUMENTACE	79
8.3.8 HAVARIJNÍ PŘIPRAVENOST A REAKCE	80
8.3.9 POŽÁRNÍ EVAKUAČNÍ PLÁN	82
8.3.10 ÚDRŽBA	82
8.3.11 ZHODNOCENÍ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ V OBLASTI ŘÍZENÍ PROVOZU	83
8.4 KONTROLA	84
8.4.1 MĚŘENÍ A MONITOROVÁNÍ VÝKONNOSTI A HODNOCENÍ SOULADU	84
8.4.2 VYŠETŘOVÁNÍ INCIDENTU, NESHODA, NÁPRAVNÁ PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ	86
8.4.2.1 Vyšetřování incidentu	86
8.4.2.2 Neshoda, nápravná a preventivní opatření.....	88
8.4.3 ŘÍZENÍ ZÁZNAMŮ	89
8.4.4 INTERNÍ AUDIT	90
8.4.5 ZHODNOCENÍ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ V OBLASTI KONTROLY	91
8.5 PŘEZKOUMÁNÍ SYSTÉMU MANAGEMENTU	92
9 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU PRO ZAMĚSTNANCE.....	93

10 ZHODNOCENÍ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ	97
10.1 ZHODNOCENÍ ZAVEDENÉHO SYSTÉMU ŘÍZENÍ BOZP	97
10.2 NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ	100
ZÁVĚR	104
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	105
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	109
SEZNAM OBRÁZKŮ	111
SEZNAM TABULEK.....	112
SEZNAM PŘÍLOH.....	113

ÚVOD

Dle údajů zveřejněných Mezinárodní organizací práce (ILO) v roce 2017 ročně umírá 2,78 milionu lidí na pracovní úrazy a nemoci, 160 miliónů lidí trpí nemocemi ve spojitosti s pracovní činností a ročně je zaznamenáno 313 miliónů ostatních úrazů. Z údajů statistik ILO dále vyplývá, že 60 % světové pracovní síly je neefektivně chráněno proti pracovním úrazům a nemocem a roční globální HDP je o 4 % nižší z důvodu pracovních úrazů a nemocí. [1]

Tato čísla dokazují, že bezpečnost a ochrana zdraví při práci je v některých oblastech stále přehlíženým elementem a potenciální rizika jsou podceňována. Motivací pro napsání této práce nebyla jenom tato čísla, která vedou k zamyšlení, ale zejména široké spektrum účastníků, kterého se zdraví a bezpečnost práce dotýká. Jsou to nejenom zaměstnanci samotní, externí pracovníci, dozorující orgány, ale je to každý z nás v momentě, kdy se stáváme návštěvníkem a pohybujeme se v určitém pracovním prostředí.

Zajištění bezpečného pracovního prostředí, jak pro své zaměstnance, tak pro všechny, kteří se na pracovišti a v celém pracovním areálu mohou pohybovat je úkolem vrcholového vedení organizace. Management organizace hraje klíčovou roli v této oblasti. Podpora a zájem manažerů o zdraví a pohodu jejich zaměstnanců je základním předpokladem úspěšného a efektivního řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Dbát na bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků musí zaměstnavatelé nejen z důvodu existujících legislativních požadavků, ale zejména v zájmu prevence problémů spojených s pracovními úrazy nebo nemocemi z povolání. V zájmu manažerů na všech úrovních organizace je dodržování předpisů, znalost potenciálních rizik a podpora bezpečného pracovního prostředí a to v širokém kontextu souvislostí. V posledních letech se totiž mění nejen povaha vykonávaných prací, ale i jejich řízení. Zaměstnanci pocítují neustálé změny, nejistotu, zvýšené požadavky na práci. V důsledku tento tlak znamená, že kromě fyzikálních, chemických a biologických rizik musí manažeři počítat také s psychosociálními riziky a předcházet tak nevyřešeným konfliktům, šikanování či obtěžování na pracovišti.

Z tohoto krátkého výčtu je zřejmé jak komplexní oblastí je bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Její systematické řízení je nezbytné. Tuto skutečnost si mnohé firmy uvědomují a zavádí systémové přístupy řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Cílem této diplomové práce je analýza zavedeného systému řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v modelovém výrobním podniku vyrábějícím krmné doplňkové látky. Na základě získaných poznatků z bezpečnostní analýzy zhodnotit zavedený systém a navrhnout jeho vylepšení.

Předkládaná práce je zpracována na modelovém prostředí výrobního podniku, kde je v souladu s mateřskou zahraniční firmou plně implementován integrovaný systém řízení, jehož subsystemy jsou řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, environmentální řízení a řízení jakosti.

Teoretická část práce je literární rešerší předmětné problematiky z hlediska obecných přístupů k bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a legislativních požadavků. Dále je zanalyzována norma OHSAS 18001:2007 Systémy managementu BOZP a další normativní a legislativní požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci vztahující se ke specifickému prostředí podniku. Poslední kapitola teoretické části se zaměřuje na úrazy a nemoci z povolání a jejich předcházení ve vybraném odvětví.

V praktické části této práce je na vytvořeném modelovém prostředí výrobního podniku, který má již zavedeny systémy řízení jakosti a životního prostředí vycházející z požadavků mezinárodních norem ISO řady 9000 a 14000 a systém řízení BOZP dle normy OHSAS 18001, provedena bezpečnostní analýza, popsány možné škodlivé faktory, specifické aspekty možných úrazů a nemocí z povolání a jejich předcházení ve vybraném podniku. Na základě získaných poznatků z bezpečnostní analýzy bude zhodnocen zavedený systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a budou předloženy návrhy na zlepšení a zejména jejich přínos pro vybranou společnost.

Tato práce se nezabývá analýzou možných rizik ve vybraném podniku, neboť tato analýza je již ve vybraném podniku zpracována a analýza rizik není cílem této práce.

Závěrem práce budou posouzeny výhody systémového řízení BOZP v podniku a celkový přínos řízení BOZP. Pro návrhy a jejich zhodnocení budou použity metody dedukce a syntéza. Pro zhodnocení zavedeného systému bude použit i dotazník – otázky pro zaměstnance k ověření funkčnosti zavedeného systému.

Přínosem této diplomové práce jsou náměty na zlepšení v oblasti BOZP ve zkoumaném podniku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PROBLEMATIKA BEZPEČNOSTI PRÁCE

Výkon jakékoliv práce je vždy spojen s určitým rizikem vzniku úrazu nebo poškození zdraví. Stopy zájmu o bezpečnost práce nalézáme již ve starověkém Egyptě v době 1800 až 1500 let před naším letopočtem. S rozvojem průmyslové výroby rostou rizika pracovních úrazů. S koncentrací průmyslové výroby se objevují průmyslové havárie, jejich důsledky jsou závažnější, vznikají nemoci z povolání. Postupně jsou zaváděna různá opatření pro eliminaci pracovních úrazů. [2] Pozornost vůči bezpečnosti při práci se tak stává typickým rysem vyspělé společnosti, má legislativní podporu a dodržování zásad bezpečnosti při práci se stává povinností jak pro zaměstnavatele, tak pro zaměstnance.

Kromě legislativních požadavků se postupem času do firemního řízení dostávají také doporučení v podobě norem. Nejdříve to byly mezinárodní normy týkající se řízení jakosti (řada ISO 9000) a environmentálního řízení (řada norem ISO 14000). Přestože implementace těchto norem do firemního řízení je dobrovolná, stávají se dnes tyto standardy součástí managementu. Důvodem zájmu organizací o kvalitu a životní prostředí je uvědomění si společenské zodpovědnosti a faktu, že podnikání se daří, když se firma zaměřuje na kvalitu svých produktů a na udržitelnost svého podnikání. Firmy se ale také nechtějí chovat přezíravě ke svým zaměstnancům a tak se objevuje potřeba nové oblasti firemního řízení, pro kterou chybí normativní doporučení, a tou je bezpečnost práce. I přes tento fakt se tvůrcům mezinárodních norem zdály existující ISO normy pro jakost a životní prostředí dostatečné a tak firmy, které chtěly zlepšit bezpečnost práce ve svých provozech, začaly implementovat normativní doporučení Britského normalizačního institutu OHSAS 18001:2007 Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Zájem manažerů o ucelený soubor procesů pro zlepšení bezpečnosti práce v organizacích všech velikostí a ve všech odvětvích průmyslu je uspokojen až v roce 2018, kdy vychází ISO 45001:2018 Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, která je kompatibilní s novými verzemi ISO norem pro jakost a životní prostředí.

1.1 Vymezení základních pojmů

Základním předpokladem pro orientaci v problematice je znalost důležitých a pro oblast bezpečnosti práce základních termínů a definic. Nejen definování pojmu bezpečnost a ochrana zdraví při práci, ale i vymezení dalších pojmů, které bezprostředně souvisí s problematikou bezpečnosti práce.

1.1.1 Všeobecné pojmy a definice

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (dále jen BOZP) je interdisciplinární obor, zabývající se zajišťováním bezpečných podmínek pro práci a jejich dodržováním. Vzhledem k širokému rozsahu této disciplíny, v současnosti neexistuje oficiální přesná definice. Z tohoto důvodu nalézáme v odborné literatuře různé definice dle úhlu pohledu na zajištění bezpečnosti práce. Neugebauer definuje BOZP *„obor zabývající se nalézáním a uplatňováním metod a prostředků, jejichž cílem je zajistit, aby člověk v pracovním procesu nebyl ohrožován fyzicky ani mentálně“* [3 str. 13] a definuje ho jako *„soubor opatření (technických, organizačních, výchovných), která při správné aplikaci nebo realizaci vytvoří podmínky k tomu, aby se pravděpodobnost ohrožení nebo poškození lidského zdraví snížila na minimum.“* [3 str. 13]

Legislativní úhel dle Dolečka vymezuje BOZP jako *„soubor různých právních, technických, technologických, organizačních, zdravotních, hygienických, výchovných a dalších opatření. Taková opatření zajišťují ochranu zdraví a života při práci vytvořením kvalitního pracovního prostředí zaměstnancům, popřípadě i dalším osobám konajícím práci, které se nacházejí s vědomím zaměstnavatele na jeho pracovišti. BOZP se rozumí také vzájemná práva a povinnosti jednotlivých zaměstnanců a zaměstnavatelů vztahující se k výkonu konkrétní práce na konkrétním pracovišti.“* [4]

Pojmů vztahujících se k BOZP je celá řada, nicméně terminologie není jednotná.

Riziko – je obecně chápáno jako nebezpečí vzniku škody, poškození či ztráty. Podle autorů Smejkal a Raise *„riziko vzniká vzájemným působením hrozby a aktiva, vyjadřuje míru ohrožení aktiva, míru nebezpečí, že se uplatní hrozba a dojde k nežádoucímu výsledku vedoucímu ke vzniku škody.“* [5 str. 99]

Míra rizika - matematické či slovní vyjádření kombinace četnosti nebo pravděpodobnosti výskytu specifikované události a jejích následků.

Nebezpečí – zdroj, činnost nebo situace s potenciálem způsobit poranění nebo poškození zdraví člověka či jejich kombinaci.

Zásady bezpečného chování na pracovišti – obecně uznávaná, nepsaná pravidla chování na pracovišti.

Skoronehoda – *„nežádoucí událost, při které nedošlo k poškození zdraví.“* [6 str. 13]

Pracovním úrazem podle Zákona č. 262/2006 Sb., Zákoník práce je poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Pracovním úrazem je též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů.

Prevencí rizik se dle § 102 Zákoníku práce rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, jejichž cílem je předcházení rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik. [7]

1.1.2 Definice dle normy OHSAS 18001

Normativní doporučení OHSAS 18001 Systémy managementu BOZP vymezuje pojmy spjaté s bezpečností a ochranou zdraví při práci. Tyto pojmy jsou také zaužívané v posuzovaném výrobním podniku. Následující tabulka obsahuje vybrané pojmy.

Tabulka 1 Termíny a definice dle normy OHSAS 18001 [8] - vlastní zpracování

Termín Anglický originál	Definice
Přijatelné riziko <i>Acceptable risk</i>	riziko, které bylo sníženo na úroveň, kterou může organizace tolerovat se zřetelem na své právní závazky a vlastní politiku BOZP
Audit <i>Audit</i>	systematický, nezávislý a dokumentovaný proces pro získávání „důkazů auditu“ a pro jeho objektivní hodnocení s cílem stanovit rozsah splnění „kritéria auditu“
Neustálé zlepšování <i>Continual improvement</i>	opakující se proces zlepšování systému managementu BOZP, jímž se dosahuje zlepšení celkové výkonnosti v oblasti BOZP v souladu s politikou BOZP organizace
Nápravné opatření <i>Corrective action</i>	opatření k odstranění příčiny ujištěné neshody nebo jiné nežádoucí situace
Nebezpečí <i>Hazard</i>	zdroj, situace nebo činnost s potenciálem způsobit vznik poranění člověka nebo poškození zdraví nebo jejich kombinaci

Termín	Definice
<i>Anglický originál</i>	
Poškození zdraví <i>Ill health</i>	identifikovatelný, nepříznivý fyzický nebo psychický stav způsobený a/nebo zhoršující se pracovní činností a/nebo situací spojenou s prací
Incident <i>Incident</i>	událost související s prací, při které došlo nebo mohlo dojít k úrazu, poškození zdraví (bez ohledu na závažnost) nebo ke smrtelnému úrazu
Neshoda <i>Nonconformity</i>	nesplnění požadavku
BOZP <i>OH&S</i>	podmínky a faktory, které ovlivňují nebo mohou ovlivňovat zdraví a bezpečnost zaměstnanců nebo jiných pracovníků (včetně dočasných pracovníků a pracovníků dodavatelů), návštěvníků nebo jiných osob na pracovišti
Politika BOZP <i>OH&S policy</i>	celkové záměry a směřování organizace ve vztahu k výkonnosti v oblasti BOZP oficiálně vyjádřené vrcholovým vedením
Preventivní opatření <i>Preventive action</i>	opatření k odstranění příčiny potenciální neshody nebo jiné potenciální nežádoucí situace
Záznam <i>Record</i>	dokument, v němž jsou uvedeny dosažené výsledky nebo v němž se poskytují důkazy o provedených činnostech
Riziko <i>Risk</i>	kombinace pravděpodobnosti výskytu nebezpečné události nebo expozice a závažnosti úrazu nebo poškození zdraví, které může být způsobeno událostí nebo expozicí jejímu vlivu
Posuzování rizika <i>Risk assessment</i>	proces hodnocení rizika vyplývajícího z nebezpečí, vzhledem k přiměřenosti jakéhokoliv existujícího opatření a rozhodnutí, zda riziko je nebo není přijatelné
Pracoviště <i>Workplace</i>	jakýkoliv fyzický prostor, kde jsou vykonávány činnosti související s prací řízenou organizací

1.2 Současné pojetí BOZP

Členství České republiky v Evropské unii s sebou nese závazek dodržovat unijní předpisy. V 80. letech minulého století Evropské hospodářské společenství (předchůdce dnešní Evropské unie) přehodnotilo svůj přístup k BOZP a vytvořilo novou filosofii. Tento proces byl završen v červnu 1989 vydáním Směrnice rady č. 89/391/EHS o zavedení opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Tato směrnice se stala základem pro vytvoření legislativního rámce BOZP v Evropské unii.

Před vstupem České republiky do EU musely být sjednoceny naše právní předpisy řešící BOZP s právními předpisy Evropské unie. Novelizací Zákoníku práce v lednu 2001 byla do našeho právního řádu v plném rozsahu zapracována nová filosofie pro oblast bezpečnosti práce, obecně nazývaná nové pojetí BOZP. Dosavadní technický přístup byl nahrazen systémovým.

Dnešní systémový přístup se zaměřuje na systematické vyhledání a vyhodnocování rizik (management rizik) a stanovení optimálních opatření pro konkrétní podmínky. Současný přístup k BOZP, již neřeší jen negativní aspekty výrobních procesů, ale zejména předcházení těmto aspektům. Novinkou je nezaměření se jen na stroje, zařízení a pracovní prostředí, ale i na kulturu práce a lidský faktor. BOZP již není záležitostí pouze technika BOZP, jak tomu bylo v době technického přístupu, ale vrcholného managementu organizace a všech ostatních vedoucích zaměstnanců na všech úrovních. Důraz je kladen také na aktivní zapojování zaměstnanců do řešení otázek BOZP.

Vnější výrazem těchto změn je nahrazení označení bezpečnostní technik označením odborně způsobilá osoba k plnění úkolů v prevenci rizik, která má zcela odlišné povinnosti a měla by ve firmě mít i odlišné postavení. [9]

Shrnutí kapitoly:

Závěrem lze říci, že přestává platit obecný přístup k riziku jako k něčemu negativnímu, ale organizace si stále více uvědomují, že vyhledávání rizik sebou přináší i pozitivní stránky, jako jsou nové možnosti a příležitosti pro zlepšení BOZP a tím i silnější postavení na trhu práce. Bezpečnost je vnímána jako prvek stability a rozvoje organizace. Klasický management organizace dostává nový rozměr a tím je bezpečné podnikání.

2 SYSTÉMOVÝ PŘÍSTUP K ŘÍZENÍ BOZP

Oblast BOZP, tak jako každá oblast v dobře fungující organizaci, musí korespondovat se současnými společensko-ekonomickými trendy. Významným stmelujícím prvkem úspěšných organizací se stává management, který stejně tak jako technologie či chování a požadavky odběratelů, podléhá změnám.

Řada seriózních firem v roli odběratelů vyžaduje záruky dodržování bezpečnostních a environmentálních předpisů a zajímají se o to, jak a z jakých surovin byl produkt vyroben. Roste i povědomí veřejnosti, která si vyžaduje žádoucí chování v oblasti jakosti, životního prostředí a bezpečnosti práce. Zajištění těchto požadavků vyžaduje, aby organizace zaváděly systémové řízení všech zmíněných oblastí. Tato iniciativa musí vycházet z vrcholového managementu organizací. [2]

2.1 Vývoj manažerských přístupů zaměřených na BOZP

S celkovým rozvojem společnosti se rozvíjí i manažerské přístupy, v jejichž rámci se zdokonalují i postupy řízení BOZP. Tyto přístupy si prošly v uplynulých desetiletích řadou vývojových stádií.

Oblast bezpečnosti práce je jednou z nejdůležitějších součástí pracovního práva a její vývoj vždy závisel od přístupu společnosti k práci a k osobám, které tuto práci vykonávají. Nedílnou součástí vývoje oblasti BOZP jsou legislativní předpisy vydávané s ohledem na vývoj vědy a techniky, znalosti nebezpečí a z nich vyplývajících rizik.

Pozornost manažerů organizací byla původně věnována pouze na dodržování legislativních požadavků. S přechodem na tržní ekonomiku byly potlačeny některé direktivní nástroje BOZP a je zdůrazňována odpovědnost samotných organizací za plnění požadavků BOZP. Aktuální předpisy nově vyžadují analýzy bezpečnosti a odstraňování či minimalizace potencionálních rizik. Tím se posílil prvek prevence v BOZP.

Bez ohledu na to, zda se organizace rozhodly zavést systémy řízení BOZP, zavádí většina firem interní směrnice, řády či pokyny, pro správné chování v oblasti BOZP a soulad s legislativními požadavky. S těmito směrnici a s potenciálními riziky seznamují všechny příslušné pracovníky. [2] Vala k tomu dodává: „zaměstnanci musí porozumět nebezpečím, kterým jsou na pracovišti vystaveni“ [10 str. 25]

2.2 Principy systémového řízení BOZP

Zaměstnavatelé mají zákonnou povinnost chránit zdraví a životy svých zaměstnanců a všech osob pohybujících se na jejich pracovištích. Neméně důležitou povinností zaměstnavatelů je zajištění komunikace a spoluúčasti zaměstnanců v oblasti BOZP.

K zajištění těchto povinností nelze přistupovat pouze dle momentálních požadavků (operativně), ale musí k nim být přistupováno systémově. V praxi to znamená, že musí být vytvořen, následně do praxe zaveden a trvale udržován funkční systém, který pomůže efektivně zajišťovat BOZP. Tento mechanismus musí poskytovat praktické instrukce pro procedurální a organizační postupy k dosažení bezpečné práce a ochrany zdraví.

Dle Neugebauera systém řízení BOZP musí vždy naplňovat 3 základní principy:

1. *BOZP začíná nahoře (nebo vůbec ne);*
2. *vztah vedení firmy k BOZP je rovnocenný ke snahám o zvýšení produktivity práce;*
3. *bezpečnost práce se vyplácí.* [3 str. 37]

Odborné prameny se shodují, že dodržení první zásady je stěžejní. Pokud vrcholový management organizace nevezme za svou běžnou součást práce naplnění požadavků BOZP, stalo by se plnění úkolů v této oblasti pouze formální záležitostí.

Principy systémového řízení BOZP jsou založeny na jednoduchých zásadách, které jsou ve své podstatě univerzální a nezávislé na velikosti organizace či povaze rizik. Vala popisuje systémové řízení BOZP jako **proaktivní** přístup k ochraně zdraví a životů zaměstnanců před potenciálními riziky na jejich pracovištích a zároveň zdůrazňuje, že komplexnost systému se samozřejmě mění dle charakteru činnosti prováděné organizací, tzn. u činností se zvýšeným rizikem je třeba přijetí důslednějších preventivních opatření.

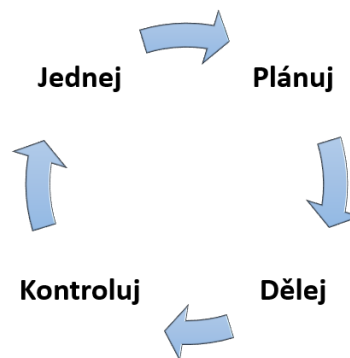
Základním principem systémového řízení je efektivní plánování. K efektivnímu plánování BOZP musí organizace:

- *„stanovit měřitelné cíle, kterých musí být dosaženo;*
- *identifikovat nebezpečí a vyhodnotit příslušná rizika;*
- *zavést standardy pro bezpečné provádění prací;*
- *vytvářet pozitivní kulturu BOZP.“* [10 str. 18]

Systémové řízení BOZP je tedy především o správné identifikaci hrozících nebezpečí, posouzení rizik, řízení těchto známých rizik a komunikaci na všech úrovních organizace.

Výchozím bodem systémového řízení BOZP je stanovení politiky a cílů na základně vyhodnocených rizik. Následně to co bylo naplánováno zavést, řídit a kontrolovat.

Jedním ze základních principů řízení je také získání zpětné vazby. K získání zpětné vazby se provádí monitorování a v případě nutnosti návrh změn. K tomu se využívá metodika amerického statistika Williama Edwardse Deminga – metoda postupného zlepšování PDCA (Plan-Do-Check-Act to Improve).

Obrázek 1 Demingův cyklus PDCA - vlastní zpracování

Plánuj „PLAN“ – vyhodnot' rizika a identifikuj právní požadavky (stanovení cílů a vytvoření standardů pro řízení BOZP založených na hodnocení rizik).

Dělej „DO“ – identifikuj odpovědnosti, školení, komunikaci, řízení a buď připraven na mimořádné události (implementování procesů a jejich uskutečňování v praxi).

Kontroluj „Check“ – monitoruj, zaznamenej, audituj.

Jednej „ACT TO IMPROVE“ – provádění opatření pro neustálé zlepšování. [10]

Nejpodstatnějším principem řízení BOZP je **zapojení vedoucích zaměstnanců na všech úrovních řízení**. Vedoucí pracovníci na nejnižší úrovni řízení (vedoucí oddělení, tým lídři i dílejší mistři) se musí aktivně podílet na vyhledávání, posuzování a hodnocení rizik na jejich pracovištích a následně realizovat opatření k zamezení působení rizik. Získané informace musí srozumitelnou formou předávat členům svého týmu, kterých se rizika a zavedená opatření týkají. **Srozumitelnost** je podstatná, aby se vnímání rizik stalo součástí výkonu práce zaměstnanců a zavedená opatření nebyla pouze formální. [3]

Přesvědčení vedoucích zaměstnanců o správnosti zajištění optimální úrovně BOZP prostřednictvím řízení rizik, je klíčové. Jen tak mohou jít, tak jako i vrcholové vedení organizace, příkladem všem zaměstnancům.

2.3 Základní postupy při zavádění a zlepšování systémového řízení BOZP

Rozhodnutí o zavedení systému řízení BOZP a zejména jeho prosazení do praxe může realizovat pouze vrcholové vedení společnosti. Systém řízení BOZP musí být zaváděn seshora, nikoliv z iniciativy odborně způsobilé osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik. Tato osoba může pouze dát podnět vedení organizace k zavedení systému a následně se aktivně se podílet na jeho tvorbě.

V organizacích s dobře nastavenou řídicí strukturou může být systém managementu BOZP integrován do stávajícího systému řízení. V menších organizacích se systém řízení zavádí v souladu s jejich potřebami. Programy musí vycházet z podmínek a situace organizace. V neposlední řadě musí být soustavně vytvářeny podmínky pro zajištění optimální úrovně BOZP a vytyčeny konkrétní cílené programy, které obsahují termínované úkoly a adresné zodpovědnosti za jejich plnění.

Výchozím krokem při zavádění a zlepšování systému řízení BOZP je **počáteční přezkoumání současného stavu** systému řízení BOZP v organizaci a porovnání s legislativními požadavky a nejlepšími známými praktikami. Počáteční přezkoumání zahrnuje odpovědi na otázky:

- Je politika jasná a srozumitelná všem, kteří jsou ohroženi?
- Je na příslušných místech?
- Dostanou zaměstnanci příslušné informace?
- Je politika a organizační struktura pro implementaci adekvátní?
- Obsahuje politika systematickou identifikaci nebezpečí a hodnocení rizik?
- Je prováděno hodnocení pravidelně?
- Jsou identifikována a přijata opatření pro bezpečné pracoviště?
- Jsou vytvořeny bezpečné pracovní postupy pro operace, které to potřebují (manipulace s nebezpečnými látkami, preventivní údržba a opravy v případě poruch, hodnocení požadavků na OOPP)?
- Je prováděno školení?
- Jsou vytvořeny postupy pro monitorování?
- Jsou prováděny audity? [10]

Nutno dodat, že známkou efektivního systému řízení BOZP jsou samotní zaměstnanci, kteří sami kreativně hledají možnosti, jak vytvářet bezpečné pracovní prostředí.

V České republice poskytuje návod na zavedení systému řízení BOZP národní příručka "Systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci". Tato národní příručka svým obsahem vychází z osvědčeného přístupu uplatňovaného u systémových norem ČSN EN ISO 14001 (Systémy environmentálního managementu), ČSN EN ISO 9001 (Management kvality) a OHSAS 18001.

Po **zformulování politiky BOZP managementem**, organizace postupně realizují další kroky vedoucí k jejímu naplnění, kterými jsou:

- plánování;
- zavedení a provoz;
- kontrola, měření a hodnocení;
- přezkoumání (zahrnující opatření k neustálému zlepšování);
- neustálé zlepšování.

Obrázek 2 Základní prvky systému řízení BOZP - program Bezpečný podnik [11]

Organizace postupně realizuje tyto kroky a v rámci jejich cyklického průběhu je upravuje a zpřesňuje na základě monitorování a přezkoumávání funkčnosti, účinnosti a výkonnosti systému řízení BOZP a vhodnosti zavedené politiky. Poslední krok tohoto cyklu, zahrnující opatření ke zlepšování, je výchozím podkladem pro stanovení nových cílů politiky BOZP na kvalitativně vyšší úrovni a zároveň také výchozím krokem pro další cyklus. Tímto nepřetržitým procesem je naplňován princip neustálého zlepšování systému řízení. [12]

2.4 Standardizované systémy řízení BOZP

Každá organizace si může vybudovat vlastní systém řízení BOZP nebo využít standardizované systémy řízení, které garantují vysokou úroveň řízení BOZP.

V České republice má zaměstnavatel několik možností. Využít a následovat mezinárodní metodické návody pro systémy řízení BOZP nebo národní pokyny a příručky:

- mezinárodní standard ILO-OSH 2001,
- národní program „Bezpečný podnik“, který je již přizpůsoben systému vytvářenému ISO normami pro kvalitu a environmentální management,
- mezinárodně uznávané britské normy OHSAS 18001:2007 (ČSN OHSAS 18001:2008).

2.4.1 Standard ILO-OSH 2001

Tento metodický návod vydaný Mezinárodní organizací práce je doporučením, které není právně závazné. Slouží jako praktický nástroj pro použití na národní i podnikové úrovni.

Na národní úrovni zajišťují zavedení národního rámce pro systémy řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a poskytují přesné informace o vývoji dobrovolných opatření pro posílení dodržování předpisů a norem, které vedou k neustálému zlepšování výkonu BOZP.

Na organizační úrovni pokyny podporují integraci prvků systému řízení BOZP jako důležitou součást celkové politiky organizace a řízení. Organizace, zaměstnavatelé, vlastníci, vedoucí pracovníci, pracovníci a jejich zástupci jsou motivováni při uplatňování vhodných zásad a metod řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro zlepšení výkonnosti BOZP.

Hlavními prvky standardu ILO-OSH 2001 jsou:

- politika BOZP;
- organizování;
- plánování a Implementace;
- hodnocení;
- činnost pro zlepšení. [13]

V České republice národní úrovni odpovídá **Národní příručka Systému řízení BOZP – Návod k zavedení systému řízení BOZP** a na úrovni organizace je to **příručka Bezpečný podnik**.

2.4.2 Program Bezpečný podnik

Cílem národního programu „Bezpečný podnik“ je zvýšení úrovně BOZP včetně ochrany životního prostředí a zároveň docílení vyšší úrovně kultury práce a pracovní pohody a vytvoření podmínek pro zavedení integrovaného systému řízení. Garantem tohoto programu je Státní úřad inspekce práce. Cíle je dosahováno prostřednictvím systematické eliminace nebo minimalizace rizik na pracovištích. Požadavky vychází z principu a zásad uplatňovaných systémovými normami ISO 14001 Systém environmentálního managementu, ISO 9001 Systém managementu kvality, ČSN OHSAS 18001:2008 (dále OHSAS 18001) a příručkou ILO-OSH 2001. [14]

Programem Bezpečný podnik je možno zavést systém řízení BOZP do celkového systému řízení používaného v daném podniku, ale slouží také zároveň ke splnění požadavků, které ukládá legislativa v oblasti BOZP.

2.4.3 Norma OHSAS 18001

Tato norma byla zpracována Britským normalizačním institutem z důvodu požadavků zákazníků volajících po mezinárodně uznávané normě pro systém řízení BOZP, na jejímž základě by bylo možno posuzovat a certifikovat systémy řízení. Norma je kompatibilní s normami ISO 9001 a ISO 14001. [8]

Úspěšnou implementací této normy organizace prokazuje zainteresovaným stranám používání odpovídajícího systému řízení BOZP.

Normě OHSAS 18001 je věnována samostatná kapitola.

2.5 Certifikace systému řízení BOZP

Certifikace je účinným nástrojem ke zvýšení úrovně řízení firmy s přihlédnutím k BOZP. Žádostí o certifikaci, dává organizace najevo svůj zájem o standardizovaný systém řízení BOZP a dává tím souhlas k přezkoumání svého systému, zda splňuje požadavky na zavedení systému managementu BOZP a udělení či neudělení certifikátu nezávislou třetí stranou.

Primárním cílem certifikace systému řízení BOZP není zvýšit úroveň zajištění bezpečnosti při práci v organizaci. K tomu dochází až následně, jako důsledek dobře vytvořeného a v praxi užívaného systému. Cílem musí být zvýšení úrovně řízení BOZP ve firmě. To sebou nese vznik celé řady interních směrnic a ráďů, které je nutné uvést do praxe, což je

nejtěžší část celého systému. Audit musí být tedy vnímán, jako kontrola, zda je vytvořen a v praxi zaveden funkční systém řízení.

Certifikace systému řízení BOZP podle OHSAS 18001 nebo „Bezpečný podnik“ jsou vhodné pro zlepšení a udržování systému řízení BOZP, vytváření mechanismů umožňujících identifikaci slabých míst z pohledu nároků BOZP, pro vytvoření vyšší kultury bezpečnosti práce, pracovní pohody a zároveň splnění legislativních požadavků v oblasti BOZP.

Oproti výše uvedeným systémům není u metodických návodů pro systém managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ILO-OSH 2001 certifikace požadována. [3]

Společnost dává certifikací najevo, že vnímá důležitost problematiky BOZP a její uplatňování se stává součástí jejího podnikatelského záměru.

2.6 Přínosy systémového řízení BOZP

Zavedením systémového řízení BOZP dosáhne organizace lepší výkonnosti v této oblasti a soulad s aplikovatelnými legislativními požadavky v oblasti BOZP. Jakmile se požadavky BOZP dostanou do povědomí zaměstnanců, lze vidět i takové přínosy jako je zvýšení kreativity zaměstnanců a zvýšení produktivity práce, protože zaměstnanci budou v bezpečném prostředí podávat vyšší výkony

Integrace legislativních požadavků na BOZP společně s požadavky na kvalitu produktu a nároky na trvale udržitelné životní prostředí do managementu společnosti a jejich následná certifikace prokazující zavedení a dodržování těchto uznávaných principů zvyšuje prestiž organizace a její konkurenceschopnost.

Shrnutí kapitoly:

Systém řízení BOZP je dobrovolný systém řízení aplikovatelný na každou organizaci, nezávisle na odvětví a velikosti, který integruje BOZP do podnikání a naplňuje očekávání ve výkonnosti BOZP.

Společným rysem současných mezinárodně uznávaných systémů je neustálé přezkoumávání a zlepšování. Ať už se organizace rozhodne pro následování kterékoli normy nebo programu, dává tím najevo, že jí není bezpečnost a ochrana zdraví při práci lhostejná.

3 SYSTÉMOVÉ ŘÍZENÍ BOZP PODLE NORMY OHSAS 18001

Název normy vychází z anglického originálu The Occupational Health and Safety Assessment series Standard (norma pro hodnocení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci).

Norma je vhodná pro všechny organizace, které chtějí:

- **vytvořit systém řízení BOZP pro odstranění nebo minimalizaci rizik** u pracovníků a všech zainteresovaných stran, které mohou být vystaveny nebezpečí v oblasti BOZP;
- **zavést, udržovat a neustále zlepšovat** zavedený systém;
- **prokázat shodu se svou politikou BOZP**, ke které se zavázala;
- prokázat soulad s normou OHSAS 18001 prostřednictvím:
 - provedení rozhodnutí o vydání vlastního prohlášení, nebo
 - požádání o potvrzení shody zainteresovanými stranami, jako jsou zákazníci, nebo
 - požádání o potvrzení svého vlastního prohlášení externí stranou, nebo
 - požádání o certifikaci svého systému řízení BOZP externí organizací. [8]

Norma OHSAS 18001 definuje systém managementu BOZP jako: „*část systému managementu organizace, která se používá k vytvoření a implementaci její politiky BOZP a řízení jejich rizik v oblasti BOZP*“. [8 str. 13]

Systémové řízení BOZP v podniku umožní:

- vytvořit a zavést politiku a cílů BOZP;
- zavést systematický přístup řízení rizik na pracovištích a zajistit soulad s právními a ostatními předpisy;
- identifikovat nebezpečí, posoudit související rizika a nalézt cesty k jejich eliminaci nebo minimalizaci prostřednictvím řízení rizik;
- řízení provozů se zvýšeným rizikem;
- hodnocení výkonnosti BOZP a hledání způsobů zlepšování;
- zajistit kompetentnost zaměstnanců pro provádění činností;
- zavedení pozitivní kultury bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. [10 stránky 32-33]

Pro zavedení systémového řízení BOZP musí podnik stanovit a dokumentovat rozsah svého systému managementu BOZP a provést úvodní přezkoumání k vymezení aktuální pozice v oblasti bezpečnosti práce. Úvodní přezkoumání poskytne informace potřebné pro vytváření plánů implementace a určení priorit pro zlepšení systému řízení BOZP. Účelem přezkoumání je zvážení všech rizik v oblasti bezpečnosti práce, kterým organizace čelí.

3.1 Politika BOZP

Počátkem procesu zavádění systémového řízení BOZP v organizaci je vytvoření Politiky BOZP vrcholovým vedením organizace. Politika = koncepce systému managementu BOZP, která je závazkem managementu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci svých zaměstnanců, dodavatelů a jiných osob pohybujících se na pracovištích organizace. Politika stanovuje **jasný směr**, který organizace sleduje a musí být stanovena tak, aby **odpovídala povaze a rozsahu rizika**. Politika musí obsahovat **závazek k prevenci** vzniku úrazů a poškození zdraví. Politika musí být **dokumentována, komunikována, být dostupná** a pravidelně **přezkoumávána**. [8]

3.2 Plánování

Organizace musí zavést plánovaný a systémový přístup k BOZP prostřednictvím efektivního řízení, jehož cílem je minimalizace rizika.

Ve fázi plánování management identifikuje **požadavky systému**, stanoví **jasná výkonnostní kritéria, termíny a zodpovědnosti** za plnění. Zodpovědnosti jsou jak na straně zaměstnavatele, tak na straně zaměstnance:

Zaměstnavatel:

- zavádí systém řízení BOZP;
- zajistí zdroje k udržování systému řízení BOZP;
- vytváří zdravé pracovní prostředí a podmínky k práci a zajišťuje školení;
- zajistí, že nebezpečí je adekvátně řízeno;
- provádí roční vyhodnocování.

Zaměstnanec:

- dodržuje stanovené bezpečné pracovní postupy;
- používá pouze přidělené zařízení a nástroje v souladu s pokyny zaměstnavatele;
- používá přidělené ochranné pracovní pomůcky;
- aktivně spolupracuje v otázkách BOZP;
- účastní se školení v oblasti BOZP.

Pokud chce zaměstnavatel být efektivní v řízení rizik, musí zajistit, že každému jednotlivci v organizaci je jasné čeho má dosáhnout. [10 str. 35]

V rámci plánování jsou definovány základní prvky, které jsou popsány v následujících třech podkapitolách.

3.2.1 Řízení rizik

Proces řízení rizik je zásadním požadavkem a klíčovým prvkem normy OHSAS 18001.

Zaměstnavatel musí **vytvořit, implementovat a udržovat postupy pro:**

- průběžnou identifikaci nebezpečí;
- průběžné posuzování rizik;
- průběžné určení způsobu řízení.

Postupy pro identifikaci nebezpečí a posuzování rizik musí brát v úvahu:

- běžné i mimořádné události;
- činnosti všech osob, které mají přístup na pracoviště;
- lidské chování a další lidské faktory;
- identifikovaná nebezpečí vznikající mimo pracoviště;
- nebezpečí v okolí pracoviště způsobené činnostmi organizace;
- infrastrukturu, vybavení a materiály na pracovišti;
- změny v organizaci, jejích aktivitách nebo materiálech,
- legislativní požadavky související s posuzováním rizika;
- návrh pracovišť, procesů, zařízení, postupů a organizace práce. [10 str. 39]

Metodika organizace musí zajistit spíše proaktivní než reaktivní přístup a zejména umožnit identifikaci rizik, stanovování priorit, dokumentování rizik a aplikování opatření.

Pro management změny musí organizace před zavedením změn identifikovat nebezpečí a rizika v oblasti BOZP spojená se změnami v organizaci, v systému managementu BOZP nebo v jejích činnostech. Organizace musí zajistit, aby výsledky těchto posouzení byly zvažovány při určování způsobu řízení.

Zaměstnavatel si sám volí vhodnou metodu pro identifikaci a posuzování rizik.

Norma OHSAS 18001 také určuje hierarchii pro snižování rizik:

1. odstranění;
2. nahrazení;
3. technická opatření;
4. značení / varování a / nebo organizační opatření;
5. osobní ochranné prostředky.

Organizace musí **dokumentovat a udržovat výsledky identifikace nebezpečí, posuzování rizik a určeného způsobu řízení** v aktuálním stavu. [8]

3.2.2 Požadavky právních a jiných předpisů

Organizace má povinnost plnit požadavky právních a ostatních předpisů, které se na ni vztahují. A to vzhledem k charakteru činnosti organizace a zejména rozsahu možných rizik. V organizaci musí být zajištěn přístup k právním předpisům a jiným požadavkům na BOZP. Aplikovatelné požadavky právních a jiných předpisů jsou brány v úvahu při vytváření a udržování systému řízení BOZP. [15 str. 51]

Důležitým krokem je zajištění implementace požadavků předpisů, které jsou na organizaci aplikovatelné, sdělení a zajištění školení relevantním osobám a udržování aktuálnosti.

3.2.3 Cíle a programy

Nedílnou součástí plánování je stanovení cílů pro příslušné funkce a úrovně v rámci organizace. Programy a cíle musí mít jasně určeny odpovědnosti a pravomoci. Pro jejich plnění musí zaměstnavatel poskytnout časový rámec a potřebné zdroje (lidské zdroje, finanční či technická podpora apod.). Zaměstnavatel nesmí opomenout cíle a programy průběžně přezkoumávat, aby se zajistilo dosažení stanovených cílů. [15 str. 57]

3.3 Implementace a provoz

Norma OHSAS v rámci této kapitoly definuje prvky popsané v následujících podkapitolách.

3.3.1 Zdroje, úlohy, odpovědnost, povinnost a pravomoc

Vrcholové vedení organizace se musí přihlásit ke své zodpovědnosti za bezpečnost a ochranu zdraví při práci na svých pracovištích. Top management je zodpovědný za zajištění a dostupnost zdrojů nezbytných pro vytvoření, implementování, udržování a zlepšování systému řízení BOZP. [15 str. 60]

Vrcholové vedení musí stanovit zdroje pro systém managementu BOZP (finanční, lidské, technologie, infrastruktura, vybavení, IT, potřeby odborných znalostí a výcviku) a stanovit úlohy, přidělit zodpovědnosti a povinnosti a delegovat pravomoci. [10 str. 55]

Organizace musí jmenovat člena vrcholového vedení se zvláštní odpovědností za BOZP, který zajistí vytvoření, implementování a udržování systému řízení BOZP v souladu s normou OHSAS 18001 a předkládá zprávy o výkonnosti. Tento představitel smí delegovat některé ze svých úkolů, ale stále je zodpovědný za jejich plnění.

Důležitým požadavkem normy je povinnost vedoucích zaměstnanců prosazovat u svých podřízených zaměstnanců odpovědnost za dodržování zásad pro bezpečnost, které jsou platné v organizaci.

Dle Šenka je jedním z nejdůležitějších požadavků normy prosazování osobní angažovanosti a aktivita v oblasti BOZP vrcholovým vedením. Pracovníci na vedoucích pozicích vytváří svým přístupem k bezpečnosti kulturu organizace. [15 stránky 60-61]

3.3.2 Odborná způsobilost, výcvik a povědomí

Organizace musí průběžně zajišťovat, aby osoby řízené organizací, které mohou ovlivnit BOZP, byly způsobilé na základě odpovídajícího vzdělání, výcviku, nebo zkušeností a musí uchovávat s tím spojené záznamy.

Zaměstnavatel musí stanovit potřeby výcviku související s riziky v oblasti BOZP, zajistit výcvik nebo přijmout jiná opatření, aby byly tyto potřeby splněny. Dále musí organizace zkoumat efektivnost výcviku či opatření a vést a uchovávat s tímto spojené záznamy. Plán výcviku / školení zaměstnanců musí být aktualizován a každý zaměstnanec musí být seznámen s ročním plánem výcviku. Úkolem organizace je zajistit, že všichni její pracovníci jsou kompetentní k provádění stanovených úkolů, které mohou ovlivnit BOZP na pracovišti.

Organizace musí zajistit informovanost zaměstnanců o důsledcích nečinnosti nebo činnosti v oblasti BOZP a seznámit zaměstnance s potenciálními riziky. Zaměstnanci musí mít povědomí o potenciálních důsledcích nedodržování stanovených postupů. Každý zaměstnanec, musí vědět, jak pracovat bezpečně a co se stane, když nedodrží stanovený postup. [10 stránky 59-61]

3.3.3 Komunikace, spoluúčast a konzultace

Prostřednictvím procesu komunikace a konzultace organizace podporuje spoluúčast na správné praxi v oblasti BOZP.

V závislosti na systému managementu BOZP musí organizace vytvořit, implementovat a udržovat postupy pro interní a externí komunikaci se zainteresovanými stranami, smluvními partnery a jinými návštěvníky pracovišť organizace. [10 str. 63]

Pro komunikaci a konzultaci se doporučuje využívat intranet, nástěnky, podnikový časopis, porady, mítink, dotazníky, apod.

Organizace musí vytvořit, uplatňovat a udržovat postupy pro:

- účast pracovníků prostřednictvím jejich zapojení při:
 - vyhledávání nebezpečí, posuzování a určení způsobu řízení rizik;
 - vyšetřování incidentu;
 - tvorbě a přezkoumání politik a cílů BOZP;
 - konzultaci v případě změn, které mají vliv na BOZP;
 - zastupování v záležitostech BOZP;
- konzultace se smluvními partnery v případě změn, které mají vliv na BOZP

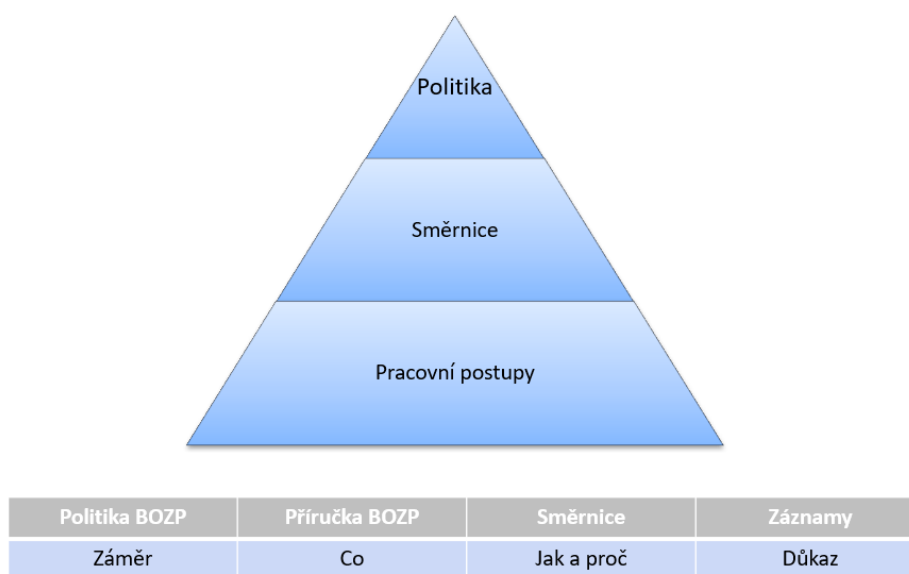
Zaměstnanci musí být informováni, kdo je jich zástupcem v oblasti BOZP. [8]

3.3.4 Dokumentace a řízení dokumentace

Požadavek na dokumentaci je základním prvkem řízení BOZP. Musí obsahovat:

- a. Politiku a cíle BOZP
- b. Popis rozsahu systému managementu BOZP v organizaci
- c. Hlavní prvky systému managementu BOZP a odkaz na související dokumenty
- d. Dokumenty, včetně záznamů požadované normou OHSAS 18001
- e. Dokumenty, včetně záznamů určené organizací jako nezbytné pro zajištění efektivního plánování, provozování a řízení procesů, které souvisejí s řízením rizik.

Dokumentace musí být udržována, přiměřená úrovni možným nebezpečím a rizikům.

Obrázek 3 Úrovně dokumentů BOZP; zdroj: [10 str. 66] – vlastní zpracování

Řízení dokumentů a záznamů je z pohledu BOZP zásadní a důležitá povinnost. Správný dokument či záznam, který je v potřebný moment k dispozici, prokazuje splnění zákonné povinnosti a stává se tak rozhodujícím při kontrolách a možných incidentech.

Řízení dokumentace znamená vytvořit, zavést a udržovat postupy pro zajištění:

- schvalování dokumentů před jejich vydáním;
- přezkoumání a opětovné schválení nebo potvrzení platnosti dokumentu;
- identifikace změn a stavu po poslední revizi dokumentu;
- dostupnosti relevantních verzí;
- čitelnosti a identifikovatelnosti;
- vytvoření postupů pro identifikaci dokumentů externího původu a jejich distribuci (např. bezpečnostní listy nebezpečných látek)
- zamezení neúmyslného použití neplatných nebo zastaralých dokumentů a jejich vhodnou identifikaci, pokud zůstávají uchovány pro jakékoliv účely. [8]

Odpovědná osoba, která je stanovena organizací, zajišťuje informování všech osob o změnách, které ovlivňují jejich povinnosti nebo pracovní podmínky.

3.3.5 Řízení provozu

Cílem řízení provozu je řízení rizik v oblasti BOZP k naplnění politiky BOZP organizace. Organizace musí určit operace a činnosti spojené s identifikací nebezpečí, které je nezbytné řídit. Pro tyto operace musí být organizací stanoveny a udržovány:

- provozní nástroje řízení;
- nástroje řízení vztahují se k nakupovanému zboží, zařízení a službám;
- nástroje řízení vztahující se ke smluvním partnerům či návštěvním pracovištím;
- dokumentované postupy;
- stanovená provozní kritéria, bez nichž by mohlo dojít k odchýlení se od cílů BOZP.

Provozní kritéria musí být stanovena tam, kde jsou nutná pro předcházení vzniku úrazů a poškození zdraví (např. použití specifického vybavení/postupů, řízení vstupů, požadavky na kompetence apod.

Provozní nástroje řízení musí být pravidelně přezkoumávány za účelem vyhodnocení jejich trvalé vhodnosti a efektivnosti. [10 stránky 67-69]

3.3.6 Havarijní připravenost a reakce

Základem pro řízení uvedené oblasti je vytvořit, zavést a udržovat postupy pro identifikování možných havarijních situací a reakce na takové havarijní situace.

Při plánování reakce na vzniklé havarijní situace musí organizace vzít v úvahu potřeby zainteresovaných stran (např. tísňové služby) a okolí.

Havarijní postupy musí být stručné, srozumitelné a dostupné záchranným službám. V rámci havarijních postupů musí být stanoveny úlohy, odpovědnosti a pravomoci. Součástí musí být i pravidelné přezkoumávání a dle potřeby revize postupů. [10 stránky 75-76]

3.4 Kontrola

V rámci tohoto prvku normy ověřujeme, zda to co jsme si naplánovali a zavedli je funkční a dostatečné. Kontrola by měla potvrdit, že organizace je v souladu se svojí politikou BOZP.

3.4.1 Měření a monitorování výkonnosti

Měření a monitorování výkonnosti je základním prvkem pro neustále zlepšování v oblasti BOZP. Měření znamená srovnávání se stanovenými standardy.

Monitorování poskytuje informaci o tom, jak systém pracuje v praxi, identifikuje oblasti pro nápravné opatření, poskytuje základ pro neustále zlepšování a poskytuje zpětnou vazbu a motivaci. Proaktivní monitorování zahrnuje:

- pravidelné revize provedeného hodnocení rizik;
- pravidelné kontroly pracoviště;
- kontroly strojů a zařízení, vzorkování (prach, hluk);
- analýzy záznamů.

Měření výkonnosti BOZP by mělo dávat odpovědi na otázky:

- Kde se nacházíme vzhledem k cílům a kde jsme v řízení nebezpečných rizik?
- Zlepšujeme se v čase?
- Je náš systém efektivní, spolehlivý a účinný?
- Jak jsme na tom v porovnání s ostatními?
- Odpovídá náš systém našim nebezpečím a rizikům?

Kontroly nenahrazují hodnocení rizik. [10 stránky 78-82]

3.4.2 Hodnocení souladu

Závazek organizace, definován v Politice BOZP, musí být ve shodě s požadavky legislativy a dalších předpisů. Organizace musí vytvořit, zavést a udržovat postupy pro pravidelné hodnocení tohoto souladu a vést záznamy o výsledcích tohoto hodnocení.

Organizace si musí stanovit periody hodnocení. Protokol o hodnocení musí být řízeným záznamem. Aby organizace mohla hodnotit soulad s předpisy, musí být její registr předpisů aktualizován, při každé změně požadavku právních nebo jiných předpisů. [8]

3.4.3 Vyšetřování incidentu, neshod, nápravné a preventivní opatření

Organizace má povinnost zpracovat, zavést a udržovat **postupy pro zaznamenávání, vyšetřování a analýzu incidentů** za účelem zjištění nedostatků v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Cílem vyšetřování a analýzy incidentů je nalezení kořenové příčiny incidentu, identifikovat nápravná a preventivní opatření. Vyšetření incidentu musí být provedeno včas. Výsledky vyšetřování musí být zaznamenány a udržovány.

Povinností organizace je vytvořit, implementovat a udržovat postupy pro:

- řešení skutečných i potenciálních neshod;
- přijímání nápravných a preventivních opatření.

Nápravná a preventivní opatření musí vést k eliminaci příčin neshody nebo incidentů nebo k jejich předcházení. [10 stránky 83-85]

Všechna přijatá opatření musí být relevantní vzhledem k možným rizikům v oblasti BOZP.

3.4.4 Řízení záznamů

Organizace musí vytvořit vnitřní předpis k řízení záznamů – spisový a skartační řád. Záznamy z oblasti BOZP musí být identifikovatelné.

Vytvoření a udržování záznamů musí vést k prokázání shody s požadavky systému managementu BOZP a k prokázání dosažených výsledků. Záznamy musí zůstat čitelné, identifikovatelné a musí být snadno vyhledatelné. [8]

Záznamy prokazující shodu s požadavky mohou být např.: záznamy o hodnocení souladu s požadavky právních nebo jiných předpisů; identifikace nebezpečí, posouzení rizika a záznamy spojené s řízením rizik; záznamy o údržbě; zprávy z kontrol a auditů; zprávy o incidentech, záznamy o školeních; zprávy z porad BOZP apod.

3.4.5 Interní audit

Interní audit prováděný v plánovaných intervalech je nástrojem ke stanovení, zda zavedený systém odpovídá, je správně implementován a udržován, a zda je efektivní při plnění cílů.

Organizace musí mít stanovený plán interních auditů. Postupy auditů musí zajistit odpovědnosti, odborné způsobilosti a požadavky na plánování a provádění auditů, podávání zpráv o výsledcích auditů a chování záznamů. Výběr auditorů a samotné provádění auditů musí zajistit objektivitu a nestrannost auditu.

Audit je založen na výsledcích hodnocení rizik a na výsledcích předchozích auditů. Je příležitostí k diskusi se zaměstnanci a jejich zástupci, kontroluje dokumentované postupy, pracoviště a záznamy. [10 stránky 87-88]

3.5 Přezkoumání systému managementu

Zodpovědností vrcholového vedení organizace je v plánovaných intervalech přezkoumávat systém managementu BOZP. Přezkoumání musí vyhodnotit výkonnost a efektivnost systému řízení BOZP a prozkoumat možnosti jeho dalšího zlepšení.

Přezkum musí probíhat na základě vstupů, jako jsou např. výsledky z auditů, soulad s předpisy, výsledky konzultace se zaměstnanci, komunikace se zainteresovanými stranami, dosahování cílů, nápravná a preventivní opatření a doporučení ke zlepšení. Top management organizace by měl poskytnout konkrétní rozhodnutí a zajistit akce pro kontinuální zlepšování svého zavedeného systému řízení BOZP. [16]

3.6 Platnost normy

12. 3. 2018 vyšla nová mezinárodní norma ISO 45001 Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Tato nová norma nahrazuje OHSAS 18001. Přechodové období je stanoveno jako tříleté. Norma OHSAS 18001 platí tedy do 11. 3. 2021.

Shrnutí kapitoly:

Norma OHSAS 18001 vnesla do oblasti BOZP řád a tím je systémový přístup. Norma oproti minimálním požadavkům stanovených legislativou dává důraz na zodpovědnost vrcholového vedení organizace za oblast BOZP, je závazkem managementu k zajištění prevence vzniku úrazů a poškození zdraví a dává důraz na neustálé zlepšování.

4 PRÁVNÍ PŘEDPISY VZTAHUJÍCÍ SE K BEZPEČNOSTI PRÁCE

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci má v legislativním systému České republiky svou významnou roli. Právo na ochranu zdraví a uspokojivé pracovní podmínky je, mimo jiné, zakotveno v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku ČR.

„Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.“ [17]

Někteří odborníci dělí legislativní požadavky do oblastí, a to na úpravu:

- bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci,
- požární bezpečnost.

Dle některých autorů nejde bezprostředně o sféru BOZP, nicméně požární havarijní situace a jejich zdolávání jsou spojeny s vysokými riziky pracovních úrazů. [2]

Legislativní požadavky prošly od roku 2004, kdy se stala Česká republika členem EU, celou řadou změn, jejichž důvodem bylo harmonizace požadavků na BOZP s právem EU.

Normativních a legislativních předpisů je v oblasti BOZP velké množství. Pro tuto diplomovou práci byly vybrány ty nejdůležitější zákony a předpisy.

4.1 Právní úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v EU

Právo evropského společenství je systémem nadstátního práva. Tvoří ho nařízení a směrnice.

Nařízení EU jsou závazná pro všechny členy Evropské unie. Po zveřejnění mají okamžitou platnost na území celé EU bez převzetí do národního práva a jakéhokoli přizpůsobování. Povinností států je, aby odstranily vše, co by mohlo aplikaci nařízení bránit.

Směrnice EU, na rozdíl od nařízení, pokrývají rozsáhlejší právní celky, které pak jednotlivé státy EU na jejich základě musí v souladu s nimi upravit. Směrnice zavazuje členské státy, pokud jde o dosažení stanoveného cíle.

V oblasti BOZP je důležitým dokumentem rámcová **Směrnice Rady č. 89/391/EHS** ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví

zaměstnanců při práci, na kterou navazují postupně vydávané samostatné směrnice soustřeďující se na ochranu před specifickými riziky. Cílem směrnice je snížení výskytu pracovních úrazů a nemocí z povolání. Články 6 a 9 dávají za povinnost zaměstnavatelům hodnotit rizika na pracovištích.

Zaměstnavatel musí přijmout opatření nezbytná pro bezpečnost a ochranu zdraví svých zaměstnanců, včetně opatření pro prevenci pracovních rizik, pro informování a školení, a také pro přípravu nezbytné organizace a prostředků. Zaměstnavatel musí dbát na přizpůsobování těchto opatření s přihlédnutím k měnícím se okolnostem a usilovat o zlepšování současných podmínek. Opatření provádí na základě obecných zásad prevence:

- a) vyhýbat se rizikům;
- b) vyhodnocovat nevyhnutelná rizika;
- c) odstraňovat rizika u zdroje;
- d) přizpůsobit práci jednotlivci, zejména s ohledem na uspořádání pracovních míst, výběr pracovního zařízení a volbu pracovních metod, za účelem ulehčení jednotvárné práce;
- e) přizpůsobovat se technickému pokroku;
- f) nahrazovat nebezpečné bezpečným nebo méně nebezpečným;
- g) zavést komplexní systém prevence rizik, který zahrnuje výrobní postup, organizaci práce, pracovní podmínky, sociální vztahy a vliv pracovního prostředí;
- h) dávat přednost prostředkům kolektivní ochrany před prostředky individuální ochrany;
- i) udílet zaměstnancům vhodné pokyny.

Dále musí zaměstnavatel s přihlédnutím k povaze činností organizace vyhodnocovat rizika pro bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců mezi jiným při volbě pracovního zařízení, používaných chemických látek nebo přípravků a při úpravě pracovišť a zajistit, že pouze dostatečně poučení zaměstnanci mají přístup tam, kde hrozí specifická rizika. [18]

Výše zmíněné obecné zásady prevence jsou na základě této směrnice v ČR zahrnuty v § 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce ve znění pozdějších předpisů.

Portál Eur-Lex nabízí přístup k právu EU a všechny aktuální směrnice jsou zde dostupné.

- NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/425 ze dne 9. března 2016 o osobních ochranných prostředcích a o zrušení směrnice Rady 89/686/EHS

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/35/EU ze dne 26. června 2013 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (elektromagnetickými poli)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/104/ES ze dne 16. září 2009 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání pracovního zařízení zaměstnanci při práci
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/25/ES ze dne 5. dubna 2006 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (optickým zářením z umělých zdrojů)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/10/ES ze dne 6. února 2003 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (hlukem)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/44/ES ze dne 25. června 2002 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (vibracemi)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/92/ES ze dne 16. prosince 1999 o minimálních požadavcích na zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců vystavených riziku výbušných prostředí
- Směrnice Rady 98/24/ES ze dne 7. dubna 1998 o bezpečnosti a ochraně zdraví zaměstnanců před riziky spojenými s chemickými činiteli používanými při práci
- Směrnice Rady 92/85/EHS ze dne 19. října 1992 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň
- Směrnice Rady 92/58/EHS ze dne 24. června 1992 o minimálních požadavcích na bezpečnostní nebo zdravotní značky na pracovišti
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/54/ES ze dne 18. září 2000 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí biologickým činitelům při práci
- Směrnice Rady 90/270/ES ze dne 29. května 1990 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci se zobrazovacími jednotkami
- Směrnice Rady 90/269/EHS ze dne 29. května 1990 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro ruční manipulaci s břemeny spojenou s rizikem, zejména poškození páteře, pro zaměstnance. [19]

4.2 Národní úprava v oblasti BOZP

V této kapitole jsou vybrány základní předpisy upravující oblast BOZP.

4.2.1 Nařízení vlády č. 361/2007 Sb.

Nařízením vlády České republiky č. 361/2007 v platném znění, **kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci**, se legislativa BOZP v ČR harmonizuje s právem EU. Toto nařízení zapracovává příslušné předpisy EU, specifikuje rizikové faktory pracovních podmínek, jejich členění, zjišťování, hodnocení zdravotního rizika a podmínky ochrany zdraví při práci. Nařízení upravuje:

- rizikové faktory pracovních podmínek, jejich členění, metody a způsob jejich zjišťování, hygienické limity;
- způsob hodnocení rizikových faktorů z hlediska ochrany zdraví zaměstnance;
- minimální rozsah opatření k ochraně zdraví zaměstnance;
- podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků a jejich údržby;
- bližší podmínky poskytování ochranných nápojů;
- bližší hygienické požadavky na pracoviště a pracovní prostředí a další. [20]

Jednotlivé části tohoto nařízení vymezují podmínky ochrany zdraví při práci:

- s rizikovými faktory mikroklimatických podmínek;
- s chemickými faktory a prachem;
- s fyzickou zátěží;
- s psychickou zátěží;
- se zrakovou zátěží;
- s biologickými činiteli;
- s rizikovými faktory. [21]

Podmínky ochrany zdraví při práci se týkají nejen zaměstnanců, ale i žáků středních škol při praktickém vyučování, studentů odborných a vyšších škol při praktické výuce.

4.2.2 Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.

Toto nařízení zapracovává příslušné předpisy EU a upravuje **podrobnější požadavky** na zajištění BOZP **na pracovišti a v pracovním prostředí**. Stanovuje podmínky k uvedení pracoviště do provozu a ostatní povinnosti zaměstnavatele. [22]

4.2.3 Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci je zakotvena v Zákoníku práce v části páté.

Hlava I se věnuje předcházení ohrožení života a zdraví při práci. Z § 101 – 102 vyplývají zaměstnavateli tyto povinnosti:

- zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců vzhledem k rizikům ohrožení života a zdraví spojených s oborem, který vykonávají;
- v případě, že se na pracovní ploše pohybují zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, pak se zaměstnavatelé musí vzájemně písemně upozornit na rizika a zavedená opatření k BOZP týkající se prováděné práce a pracovní plochy;
- zaměstnavatel nesmí převádět (přímo ani nepřímo) na zaměstnance náklady, související se zajištěním BOZP;
- předcházet rizikům, tzn. dodržovat všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP a zavádět opatření, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik;
- soustavně vyhledávat rizika, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Rizika hodnotit a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby rizikové práce mohly být zařazeny do kategorie nižší. Vést dokumentaci o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních. Při přijímání a provádění technických, organizačních a jiných opatření k prevenci rizik má zaměstnavatel povinnost vycházet ze všeobecných preventivních zásad;
- přizpůsobovat opatření měnícím se skutečnostem, kontrolovat jejich účinnost a dodržování a zajišťovat zlepšování stavu pracovního prostředí a podmínek.

HLAVA II Zákoníku práce upravuje povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance.

§ 103-5 upravují základní povinnosti zaměstnavatele, stanovuje situace, kdy je zaměstnavatel povinen proškolit své zaměstnance, stanovuje pravidla v oblasti osobních ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů a obuvi, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů. Dále jsou zde stanoveny povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání. [17]

Práva a povinnosti zaměstnance stanovuje § 106.

Zaměstnanec má právo:

- na zajištění BOZP;
- na informace o rizicích jeho práce a na srozumitelné informace o opatřeních na ochranu před jejich působením;
- odmítnout výkon práce, která ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob.

Každý zaměstnanec je povinen:

- dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob;
- účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem zaměřených na BOZP včetně ověření svých znalostí;
- podrobit se pracovně lékařským prohlídkám nebo očkovaním;
- dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP, s nimiž byl řádně seznámen, a řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti;
- dodržovat pokyny zaměstnavatele a při práci stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní a dopravní prostředky, OOPP;
- na pracovištích nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky;
- oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců;
- bezodkladně oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiného zaměstnance, popřípadě úraz jiné fyzické osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při objasňování;
- podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

Další požadavky na BOZP v pracovněprávních vztazích, jakož i zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy stanoví **zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.** [23]

4.2.4 Další zákony dotýkající se oblasti BOZP

Další aktuální zákony a legislativní požadavky v oblasti BOZP jsou uvedeny v Tabulce č. 2.

Tabulka 2 Vybrané základní předpisy pro zajištění BOZP

<i>Druh a číslo předpisu</i>	<i>Název</i>
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	<i>kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí</i>
Nařízení vlády č. 362/2005 Sb.	<i>o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky</i>
Zákon č. 258/2000 Sb.	<i>o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů</i>
Zákon č. 251/2005 Sb.	<i>o inspekci práce</i>
Zákon č. 174/1968 Sb.	<i>o státním odborném dozoru nad bezpečností práce</i>
Nařízení vlády č. 495/2001 Sb.	<i>kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků</i>
Vyhláška č. 432/2003 Sb.	<i>kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli</i>
Nařízení vlády č. 375/2017 Sb.	<i>o vzhledu, umístění a provedení bezpečnostních značek a značení a zavedení signálů</i>
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	<i>kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení</i>
Vyhláška č. 79/2013 Sb. k zákonu č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách	<i>o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče)</i>

4.3 Požární ochrana

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, uvádí v § 4 (Členění provozovaných činností podle požárního nebezpečí) povinnost začlenění činnosti organizace podle míry požárního nebezpečí do následujících tří kategorií:

- a) Pracoviště bez zvýšeného požárního nebezpečí
- b) Pracoviště se zvýšeným požárním nebezpečím
- c) Pracoviště s vysokým požárním nebezpečím.

Povinnosti v oblasti požární ochrany neupravuje pouze výše zmíněný zákon, ale dalším důležitým předpisem je **Vyhláška č. 246/2001 Sb., vyhláška o požární prevenci**.

Každý podnikatelský subjekt má tyto povinnosti v oblasti požární ochrany:

- svou činnost zařadit do požárního nebezpečí;
- vést a pravidelně aktualizovat dokumentaci požární ochrany;
- vést požární knihu;
- vypracovat poplachové směrnice stanovující činnosti v případě vzniku požáru;
- provádět preventivní požární prohlídky;
- musí zajistit vybavení svých provozoven prostředky požární ochrany a pravidelně zajistit jejich revizi. [24]

Shrnutí kapitoly:

Zakotvení povinností v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v legislativě je důležitým základem pro bezpečnou práci. Péče o BOZP je nedílnou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců. Náklady na BOZP nese zaměstnavatel.

Legislativa v této oblasti stanovuje zaměstnavateli, tak i zaměstnanci povinnosti a zároveň garantuje oběma stranám jejich práva. Pokud zkušenosti z uplatňování předpisů ukážou nedostatky či nesrovnalosti, jsou tyto zohledněny v nových revidovaných předpisech.

Při vytváření registru předpisů v organizaci je nutné zohlednit platnou legislativu a registr udržovat aktuální.

V této kapitole byly vybrány jen některé základní legislativní požadavky. Všechny aktuální právní a ostatní předpisy dotýkající se v této diplomové práci zkoumaného výrobního podniku jsou obsaženy v registru předpisů zkoumané organizace.

5 RIZIKOVÉ FAKTORY PRACOVNÍHO PROSTŘEDÍ

Dle normy ČSN OHSAS 18001 je „riziko kombinací pravděpodobnosti výskytu nebezpečné události nebo expozice a závažnosti úrazu nebo poškození zdraví“.

Rizika vyplývají z různých nebezpečí, které můžeme rozdělit do několika kategorií. Jejich přehled společně s příčinami a potenciálním nebezpečím je uveden v Tabulce č. 3.

Tabulka 3 Kategorie nebezpečí [10 stránky 48-49] - vlastní zpracování

Kategorie	Příčina	Nebezpečí a zdravotní rizika
Fyzikální	Kluzké podlahy, práce ve výšce, předměty padající z výšky, nedostatečný prostor pro práci, ruční manipulace, stereotypní práce, nevhodné tepelné prostředí, ionizující záření, nedostatečné osvětlení, hluk, hromadění se hořlavého / výbušného materiálu, vibrace, apod.	Uklouznutí, pád z výšky, zachycení se, zranění, poškození končetin či pohybového aparátu, zátěž teplem nebo chladem, ozáření, poškození zraku, poškození sluchu, požár, exploze, poškození periferních nervů.
Chemické	Chemické látky, čisticí prostředky, kyseliny, prach, azbest, plyny, aerosoly, páry, apod.	Kontakt s nimi nebo absorpce tělem (dermatitida), vdechování (astma), poškození zdraví.
Biologické	Biologické látky, alergeny a patogeny (viry, bakterie)	Inhalace biologických činitelů, kontaminace potravin, otrava, nákaza, poškození zdraví.
Psychosociální	Pracovní podmínky, nadměrné množství práce, nedostatek komunikace, násilí, šikana, zastrahování apod.	Únava, stres, deprese, mentální onemocnění, syndrom vyhoření.
Ergonomické	Nedostatečné plnění ergonomických požadavků, manipulace s těžkými břemeny, nevhodné nebo statické polohy, předklon, otáčení trupu apod.	Poškození končetin nebo pohybového aparátu.

5.1 Kategorizace prací

Kategorizace prací je formou hodnocení zdravotních rizik při práci. I tato oblast je legislativně upravena. Již zmíněná Vyhláška č. 432/2003 Sb. zpracovává předpisy EU a stanoví kritéria, faktory a limity pro zařazování prací do kategorií a limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli.

Za rozhodující faktory se při zařazování prací do kategorií považují faktory, které při dané práci podle současné úrovně vědeckého poznání mohou významně ovlivňovat nebo ovlivňují zdraví.

Kritéria kategorizace prací uvádí vyhláška v své příloze, kde je uvedeno 13 kritérií:

- Prach
 - Chemické látky a směsi
 - Hluk
 - Vibrace
 - Neionizující záření
 - Fyzická zátěž
 - Pracovní poloha
 - Zátěž teplem
 - Zátěž chladem
 - Psychická zátěž
 - Zraková zátěž
 - Práce s biologickými činiteli
 - Práce ve zvýšeném tlaku vzduchu
- [25]

Na základě hodnocení a měření expozice zařazuje tato vyhláška pracovníky do 4 hygienických kategorií, které uvádí tabulka č. 4 v této diplomové práci na následující straně. Měření rizikových faktorů pro účely kategorizace může zaměstnavatel provést pouze prostřednictvím držitele osvědčení o akreditaci nebo držitele autorizace k příslušnému měření (§ 38 Zákona č.258/2000 Sb.).

Žádost na zařazení práce do kategorií podle § 37 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, předkládá osoba, která zaměstnává fyzické osoby v pracovněprávních nebo obdobných pracovních vztazích, příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví. Tento příslušný orgán rozhoduje o zařazení prací do kategorie druhé, třetí nebo čtvrté. [26]

Práce, které nejsou zařazeny do kategorií 2, 3 nebo 4 jsou automaticky řazeny do kategorie 1. Návrh ani oznámení o zařazení práce do této kategorie zaměstnavatel nepodává.

Tabulka 4 Kategorizace prací [25] – vlastní zpracování

Kategorie	Popis prací zařazených do příslušné kategorie
1.	práce, při nichž se rizikový faktor nevyskytuje nebo je jeho úroveň taková, že podle současného poznání není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví
2.	práce, u kterých nepříznivý vliv faktorů na zdraví lze očekávat jen výjimečně, zejména u vnímavých jedinců. Hygienické limity faktorů stanovené právními předpisy nejsou překračovány.
3.	práce, při nichž expozice danému rizikovému faktoru překračuje hygienické limity, a práce naplňující další kritéria pro zařazení práce do kategorie třetí podle přílohy č. 1 vyhlášky č. 432/2003 Sb., přičemž expozice osob, které práce vykonávají, není spolehlivě snížena technickými opatřeními pod úroveň těchto limitů, a pro zajištění ochrany zdraví osob je proto nezbytné využívat OOPP, organizační a jiná ochranná opatření, a dále práce, při nichž se vyskytují opakovaně nemoci z povolání nebo statisticky významně častěji nemoci, jež lze pokládat podle současné úrovně poznání za nemoci související s prací
4.	práce, při nichž je vysoké riziko ohrožení zdraví, které nelze zcela vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření

Pracovníci odboru hygieny práce kromě výše zmíněného rozhodování o zařazení prací do kategorií provádějí:

- preventivní hygienickou funkci; posuzují soulad předkládaných projektových dokumentací s požadavky předpisů na ochranu zdraví a vydávají závazná stanoviska;
- ověření podmínek vzniku onemocnění při práci pro účely posouzení nemocí z povolání;
- kontrolu dodržování legislativních požadavků na ochranu zdraví (osvětlení, provedení pracovišť, větrání, mikroklimatické podmínky, limity pro fyzikální a chemické faktory, prach, fyzickou zátěž, ergonomie pracovního místa, vybavení pracovišť sanitárními zařízeními, zásobování pracovišť vodou a zajištění pracovně lékařských služeb);
- kontroly dodržování předpisů v oboru speciální ochranné desinfekce, dezinfekce a deratizace, stanovují opatření pro tyto činnosti. [27]

Na odbor hygieny práce se mohou také obrátit pracovníci s podněty v oblasti pracovních podmínek na jejich pracovišti.

5.2 Pracovnílékařská péče o zaměstnance

Poskytování pracovně lékařské péče zaměstnancům je vymezeno rámcem, který vyplývá ze závazků ČR, zejména Úmluvy o závodních zdravotních službách č. 161 a Úmluvou o bezpečnosti a zdraví pracovníků č. 155 Mezinárodní organizace práce (ILO) a členství ČR v Evropské, který se promítá do naší legislativy.

Věcný obsah poskytovaných pracovně lékařských služeb lze rozdělit na:

- a) *„dohled nad pracovním prostředím a pracovními podmínkami;*
- b) *poskytováním poradenství;*
- c) *dohled nad zdravím zaměstnanců.“* [28 str. 29]

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách – pracovnílékařské služby, dává právnickým osobám za povinnost uzavřít smlouvu se zdravotnickým zařízením o poskytování tzv. pracovnílékařských služeb.

Jedním ze základních úkolů pracovního lékařství je včas upozorňovat na nová rizika, která plynou z technologických změn a inovací. [28 str. 14]

5.3 Zátěže a rizika z výkonu povolání

Obecný přehled druhů zátěže a vymezení stupňů zátěže a rizik pro jednotlivé povolání lze nalézt v Národní soustavě povolání (NSP) – otevřené databázi povolání spravované Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. Systém používaný v NSP vychází ze základních národních zákonných norem (tj. zákoníku práce a zákona o ochraně veřejného zdraví a prováděcích předpisů k nim).

Konkrétní pracovní podmínky a z toho vyplývající zátěže rizika a zdravotní způsobilost k výkonu povolání se vždy vztahují ke konkrétnímu zaměstnavateli, danému pracovnímu prostředí a specifickým podmínkám vykonávané práce. Zdravotní způsobilost konkrétního zaměstnance pro konkrétního zaměstnavatele určuje dle platné legislativy poskytovatel pracovnílékařských služeb. [29]

NSP je inspirací pro zaměstnavatele pro popis pracovní pozice, pomocí při zařazování jednotlivých prací a následně nastavení mezd.

Příklad pracovní zátěže rizik z výkonu povolání Operátor linky pro výrobu premixů z Národní soustavy povolání je uveden v Příloze II této diplomové práce.

5.4 Pracovní úrazy

Definice pracovního úrazu dle Zákoníku práce je v této diplomové práci uvedena v kapitole 1.1.1 Všeobecné pojmy a definice. Zákoník práce také definuje, co není pracovním úrazem. Pracovním úrazem není úraz, který se stal zaměstnanci na cestě do práce a zpět.

Pracovní úrazy řeší zaměstnavatel. Na rozdíl od nemocí z povolání jejich hlášení nepodléhá územní příslušnosti, tzv. hlásícím střediskům. [28 str. 15]

Jedním z ukazatelů podmínek práce a pracovního prostředí je výskyt pracovních úrazů a nemocí z povolání. Riziko pracovních úrazů při výrobě krmných doplňkových látek hrozí tak, jako při každé jiné pracovní činnosti.

Ve vybraném modelovém výrobním podniku se staly za posledních 10 let pouze 2 pracovní úrazy a to ne při standardní pracovní činnosti. Z tohoto důvodu není tato problematika blíže rozebírána, jelikož se jeví, že v této oblasti je úroveň BOZP na vysoké úrovni. Důvodem je zejména zavedení programu bezpečnosti zaměstnanců, který je založen na jejich bezpečném chování. Více o tomto programu bude zmíněno v praktické části práce v kapitole 7. této diplomové práce.

5.5 Nemoci z povolání

I přes všechny inovace a technický pokrok průmyslových technologií stále dochází ke vzniku onemocnění z povolání. Problematiku nemocí z povolání upravuje nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání. § 1 tohoto nařízení specifikuje nemoci z povolání jako: *„nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Nemoci z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek“*. Nemoci z povolání jsou uvedeny v seznamu nemocí z povolání, který je přílohou tohoto nařízení. [30]

Pro uznávání nemocí z povolání příslušnými poskytovateli zdravotních služeb platí i jiné právní předpisy: Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů a Vyhláška č. 104/2012 Sb., vyhláška o posuzování nemocí z povolání.

Při šetření a posuzování nemocí z povolání se vždy musí vycházet z aktuálně platné verze seznamu nemocí z povolání.

Ne vždy musí nutně dojít až k nemoci z povolání. Jedná se o stav ohrožení nemocí z povolání. Ohrožení nemocí z povolání jsou „ *změny zdravotního stavu, které vznikly při výkonu práce nepříznivým působením podmínek, za nichž vznikají nemoci z povolání, avšak nedosahují takového stupně poškození zdravotního stavu, který lze posoudit jako nemoc z povolání.*“ [28 str. 15]

Pracovník při ohrožení nemocí z povolání musí být v závislosti na druhu rizika trvale nebo na přechodnou dobu přeřazen mimo rizikové prostředí, protože další výkon práce ve stejných podmínkách, by mohl vést ke vzniku nemoci z povolání. [28]

5.5.1 Rizika práce s biologickými činiteli

Zkoumaný modelový podnik vyrábí krmné doplňkové látky, jejichž základní a unikátní složkou jsou bakterie (probiotické kultury) a enzymy. Jedná se o biologický materiál, a jak již bylo v této práci zmíněno, biologický materiál může být jedním z faktorů způsobujících zdravotní rizika.

Hlava VII **nařízení vlády č. 361/2007 Sb.**, určuje podmínky ochrany zdraví při práci s biologickými činiteli. § 36 tohoto nařízení vymezuje biologické činitele jako všechny mikroorganismy, buněčné kultury a endoparazity, kteří mohou vyvolat infekční onemocnění a alergické nebo toxické projevy v živém organismu.

Členění biologických činitelů:

- Skupina 1 – není pravděpodobné, že by mohly způsobit onemocnění člověka.
- Skupina 2 – mohou způsobit onemocnění člověka a mohou být nebezpečím pro zaměstnance, je však nepravděpodobné, že by se rozšířily do prostředí mimo pracoviště; účinná profylaxe nebo léčba případného onemocnění jsou obvykle dostupné.
- Skupina 3 – mohou způsobit závažné onemocnění člověka a představují závažné nebezpečí pro zaměstnance i nebezpečí z hlediska možnosti rozšíření do prostředí mimo pracoviště; účinná profylaxe nebo léčba případného onemocnění jsou obvykle dostupné.
- Skupina 4 – způsobují u člověka závažné onemocnění a představují závažné nebezpečí pro zaměstnance i nebezpečí rozšíření do prostředí mimo pracoviště; účinná profylaxe nebo léčba případného onemocnění jsou obvykle nedostupné. [20]

Probiotické kultury spadají do skupiny 1, to znamená, že není pravděpodobné, že by mohly způsobit onemocnění člověka. Naopak vědecké studie prokazují jejich prospěšnost.

5.5.2 Předcházení zdravotním rizikům a nemocím z povolání

Možností předcházení zdravotním rizikům a nemocím z povolání je mnoho. Základní povinností jak pro zaměstnavatele, tak pro zaměstnance je dodržování zásad bezpečnosti při práci. Dodržování technologických postupů, pokynů, zavedených opatření a používání přidělených nástrojů, zařízení a ochranných osobních pracovních pomůcek snižuje možná rizika při práci. Zaměstnanec se nesmí bát odmítnout práci, která může ohrozit zdraví.

Pravidelné monitorování expozice škodlivým látkám a prachům, dohled na pracovištích s využitím všech informací v rámci pracovnělékařských služeb a kategorizace prací snižují zdravotní rizika.

Zaměstnavatel je povinen provádět analýzu rizik a zahrnout do ní všechny aspekty pracovních činností. Po identifikaci rizika a identifikaci exponovaných zaměstnanců, provést kvalitativní a kvantitativní zhodnocení rizika. Pokud nelze riziko odstranit je třeba zavést opatření ke zmírnění identifikovaného rizika. Důležitá je komunikace rizika.

Shrnutí kapitoly:

Znalost pracovního prostředí, potenciálních rizik a povědomí o tom, jak dochází k úrazům na konkrétních pracovištích, je základem pro to, aby byla přijímána preventivní opatření. Častým zdrojem úrazů či nemocí s povolání jsou na pracovištích chemikálie, požáry, práce založená na opakovaných úkonech, nebezpečí od elektrického proudu a úrazy způsobené pádem pracovníka.

Každá organizace musí vytvořit takovou politiku bezpečnosti, která zohlední konkrétní rizika na daném pracovišti. Péče o bezpečí zaměstnanců vytváří lepší atmosféru na pracovišti, což se odrazí i na produktivitě práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 PŘEDSTAVENÍ MODELOVÉHO PODNIKU

Modelový výrobní podnik, který je objektem zkoumání, je součástí nadnárodní biotechnologické společnosti s celosvětovou působností v oblasti výživy lidí i zvířat.

6.1 Oblast podnikání

Konkrétní zkoumaná pobočka je výrobním závodem divize Zdraví a výživa zvířat. Právní forma organizace je společnost s ručením omezeným. Organizace vznikla v roce 1993. V roce 2010 proběhla fúze s globálním lídrem v oblasti vývoje přírodních řešení pro potravinářský, nutriční, farmaceutický průmysl a zemědělství a tento výrobní podnik rozšířil svůj výrobní program a stal se i logistickým centrem své divize.

Hlavní činností podniku je výroba krmných doplňkových látek a silážních konzervačních přípravků. Krmné doplňkové látky definuje Nařízení 1831/2003 Evropského parlamentu a Rady o doplňkových látkách pro použití ve výživě zvířat jako *látky, mikroorganismy nebo přípravky, které se záměrně přidávají do krmiva nebo vody, aby splnily některé z následujících funkcí:*

- *musí mít příznivý vliv na vlastnosti krmiva; na vlastnosti živočišných produktů;*
- *uspokojovat potřeby zvířat týkající se výživy;*
- *mít příznivý vliv na důsledky živočišné výroby pro životní prostředí;*
- *mít příznivý vliv na živočišnou produkci, užitkovost nebo dobré životní podmínky zvířat, zejména působením na flóru gastro-intestinálního traktu nebo trávení krmiva. [19]*

Příznivou složkou produktů jsou mikrobiální kmeny, které se dnes moderně označují jako „dobré bakterie“. Největší sbírka bakteriálních kmenů umožňuje firmě přinášet nová inovativní řešení pro výživu a zdraví. Využitím těchto nových typů biopreparátů (probiotik, prebiotik) je možné podstatně snížit používání chemických a antibiotických látek v přírodním ekosystému a potravním řetězci.

6.2 Certifikace podniku

Krmiva pro zvířata jsou stavebními kameny potravního řetězce. Z důvodu minimalizace potenciálního nebezpečí v oblasti krmiv pro zvířata, které by ve svém důsledku mohlo znamenat nebezpečí pro člověka, jsou v závodu zavedeny a certifikovány standardy:

FAMI-QS - Systém kvality a bezpečnosti pro speciální složky krmiv a jejich směsi;

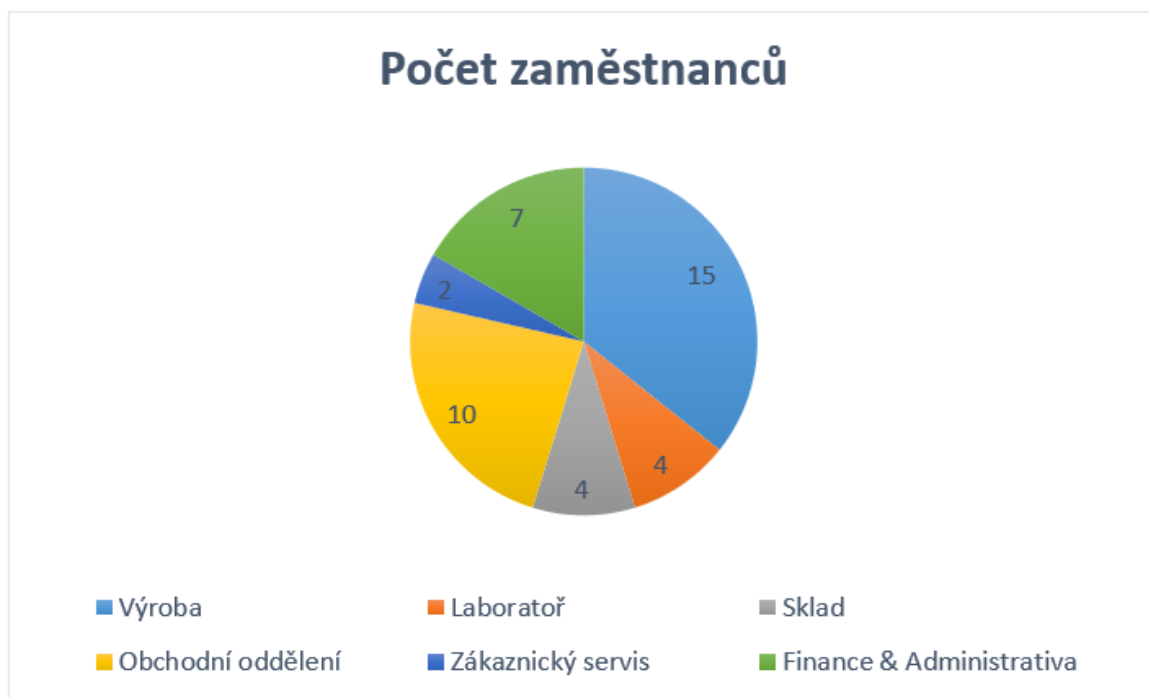
HACCP - Systém analýzy rizika a stanovení kritických kontrolních bodů, který je používán při řízení kvality a zdravotní nezávadnosti potravin.

V oblasti řízení BOZP nemá podnik certifikaci. Zavedená struktura systému řízení BOZP odpovídá zásadám managementu BOZP podle ČSN OHSAS 18001:2008.

Podnik se připravuje na certifikaci ISO 14001 Systém environmentálního managementu.

6.3 Personální obsazení v organizaci

Analyzovaný modelový podnik aktuálně zaměstnává 42 zaměstnanců. Podnik je členěn následujícím způsobem – Výroba, Laboratoř, Sklad, Obchodní oddělení, Zákaznický servis a oddělení Finance & Administrativa, jehož součástí je i personalista - HR manager (HRM).

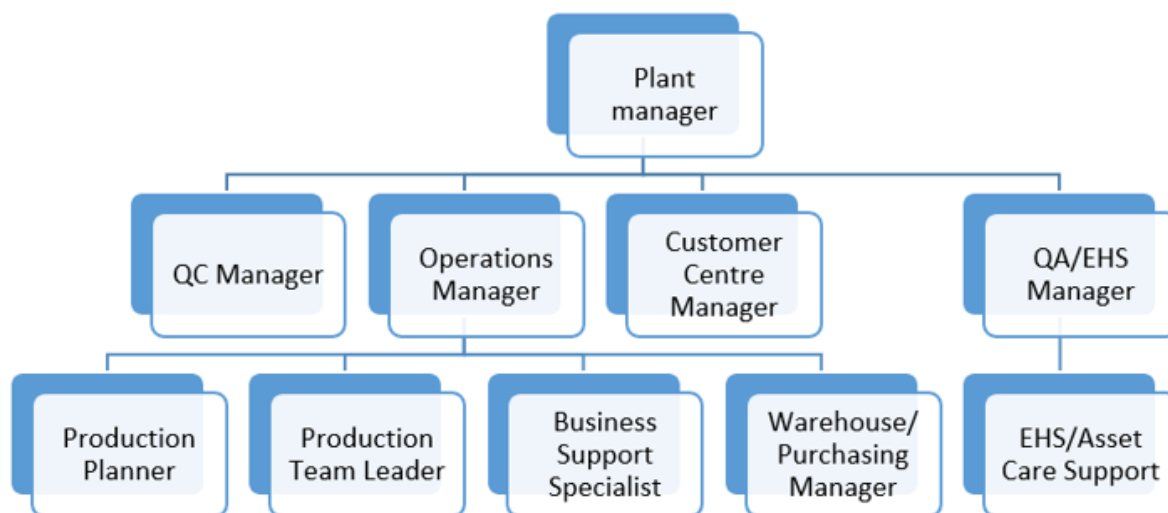

Obrázek 4 Přehled zaměstnanců dle jednotlivých oddělení – vlastní zpracování

Podnik má jmenovaného zástupce vedení společnosti pro integrovaný systém řízení a to QA/EHS manažera, který zodpovídá za zavedený systém řízení kvality, prostředí a BOZP a řeší povinnosti v oblasti BOZP a požární ochrany plynoucí z právních předpisů.

Organizace není vedena jedním ředitelem, ale týmem lokálních manažerů – Local Management Team. Lokální organizační schéma je v různých úrovních propojené s globální strukturou. Navenek je podnik zastupován prokuristou – Finance & Administration Manager.

Na Obrázku č. 5 je zobrazeno lokální organizační schéma skupiny manažerů podléhajících ředitele výroby.

Obrázek 5 Organizační struktura – vlastní zpracování

V podniku je z účetního hlediska zaveden hospodářský rok, který začínám každým 1. zářím a končí 31. srpem. Toto období je stanoveno i pro vyhodnocování cílů ze všech oblastí.

6.4 Pracovní doba a směnnost

Denní pracovní doba v podniku je 8 hodin a všechny profese jsou vykonávány v jednosměnném provozu. V případě potřeby vyšší produkce je nařízen mimořádný přesčas.

6.5 Charakteristika profesí

Vzhledem k charakteru podnikání organizace zaměstnává podnik široké spektrum kvalifikovaných zaměstnanců s různou úrovní nároků na odborné i obecné znalosti a dovednosti. Označení práce / hlavní pracovní náplň dle zavedené kategorizace prací:

Vedoucí zaměstnanci – administrativní činnost spojená s prací na počítači, jednání s partnery, vedení týmu, řízení služebního vozidla

Administrativa – administrativní činnost spojená s prací na počítači, jednání s partnery, řízení služebního vozidla.

Skladník – manipulace s materiálem pomocí ručně vedeného manipulačního vozíku a VZV, častá ruční manipulace s břemeny o hmotnosti v rozmezí od 15 do 30 kg (muži) a od 5 do 15 kg (ženy). Při práci se vyskytují podmíněně přijatelné pracovní polohy v době do 160 min. za pracovní směnu.

Výrobní dělník – nasypávání a vysypávání sypkých materiálů do míchacích zařízení v provozu, obsluha strojů a zařízení, častá ruční manipulace s břemeny o hmotnosti v rozmezí od 15 do 30 kg (muži) a od 5 do 15 kg (ženy). Při práci se vyskytují podmíněně přijatelné pracovní polohy v době do 160 min. za pracovní směnu.

Výrobní dělník / chlad – nasypávání a vysypávání sypkých materiálů do míchacích zařízení v provozu, obsluha strojů a zařízení, častá ruční manipulace s břemeny o hmotnosti v rozmezí od 15 do 30 kg (muži) a od 5 do 15 kg (ženy). Při práci se vyskytují podmíněně přijatelné pracovní polohy v době do 160 min. za pracovní směnu. Dále zaměstnanec občasné manipuluje s břemeny v mrazáku cca max. 1 – 2 hodiny denně.

Laborantka – provádění mikrobiálních rozborů, práce na počítači. [31]

6.6 Kategorizace prací

Kategorizace prací je v podniku provedena na základě zhodnocení výskytu a rizikosti faktorů, které mohou ovlivnit zdraví pracovníků a úroveň zabezpečení jeho ochrany.

Zařazení práce do jedné ze čtyř kategorií (viz. Kapitola 5.1 této práce) vyjadřuje souhrnné hodnocení úrovně zátěže faktory, které ze zdravotního hlediska rozhodují o kvalitě pracovních podmínek.

Podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, jsou práce v podniku zařazeny do kategorie I a II (viz. Příloha III této diplomové práce).

Oznámení o zařazení prací do kategorie II včetně rozhodných údajů pro toto zařazení bylo neprodleně (do 30 dnů ode dne zahájení výkonu prací) oznámeno příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví Krajské hygienické stanici Jihomoravského kraje, která se vyjádřila k posouzení návrhu zařazení prací předkladatele souhlasně.

Práce zařazené do kategorie druhé:

- Skladník – s faktory: fyzická zátěž, pracovní poloha, zátěž chladem;
- Výrobní dělník – s faktory: fyzická zátěž, pracovní poloha;
- Výrobní dělník - chlad – s faktory: fyzická zátěž, pracovní poloha, zátěž chladem.

Hodnocení faktorů pracovní poloha, fyzická zátěž, zátěž chladem bylo provedeno podle nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

6.7 Areál výrobního provozu

Z hlediska povahy podnikání – výroba krmných doplňkových látek podnik zajišťuje nejenom bezpečnost svých zaměstnanců, ale i bezpečnost svých produktů. Vstupy do areálu jsou zajištěny, přístup je umožněn pouze zaměstnancům společnosti vybaveným čipovou kartou a kódem. Budova je vybavena bezpečnostním alarmovým systémem.

Pohyb po areálu a předepsané pracovní oblečení je specifikováno v interní směrnici B-OS-12/01/17 Organizace výrobních prostor, kontrola, údržba a sanitace výrobního zařízení. Provoz podniku je rozdělen do tří zón:

- žlutá zóna – výrobní prostory a laboratoř, vstup povolen pouze v předepsaném oděvu, pouze pověřeným zaměstnancům;
- zelená zóna – sklad, kancelářské prostory výrobního závodu, vstup povolen zaměstnancům výroby v předepsaném oděvu;
- bílá zóna – ostatní a kancelářské prostory mimo výrobní závod, přístup pro zaměstnance firmy bez omezení, návštěvy v doprovodu zaměstnance společnosti.

Zóna	Pracovní oděv	Četnost výměny oděvů	Obuv	Šperky/kosmetika	Pokrývka hlavy	Respirátor/rouška/břýle***	Jídlo/pítí	Návštěvy
Žlutá	Bílě/modré kalhoty a triko, šedá mikina/blůza.	Min. 2x týdně nebo dle potřeby častěji.	Bílá/temná obuv splňující podmínky BOZP.	Ne/Ne Snubní prsteny-pokud nejdou sundat, je nutné je zakrýt pracovními rukavicemi	Ano, při práci s otevřeným bulkem nebo surovinou.	Ano, při práci s otevřeným bulkem nebo surovinou.	Ne	Jednorázový plášť a návleky. V doprovodu zaměstnanec+ ID.
Zelená	Bílě/modré kalhoty a triko, šedá mikina/blůza.*	Min. 2x týdně nebo dle potřeby častěji.*	Bílá/temná obuv splňující podmínky BOZP.*	Dovoleno	Ne	Ne	Ne**	V doprovodu zaměstnanec+ ID.
Bílá	Bez pravidel.	Bez pravidel.	Bez pravidel.	Dovoleno	Ne	Ne	Dovoleno	V doprovodu zaměstnanec+ ID.

*Neplatí pro zaměstnance v kancelářích

**Pouze na určených místech

***Neplatí pro zaměstnance laboratoře/ Při manipulaci s xylanázou použít respirátor P3

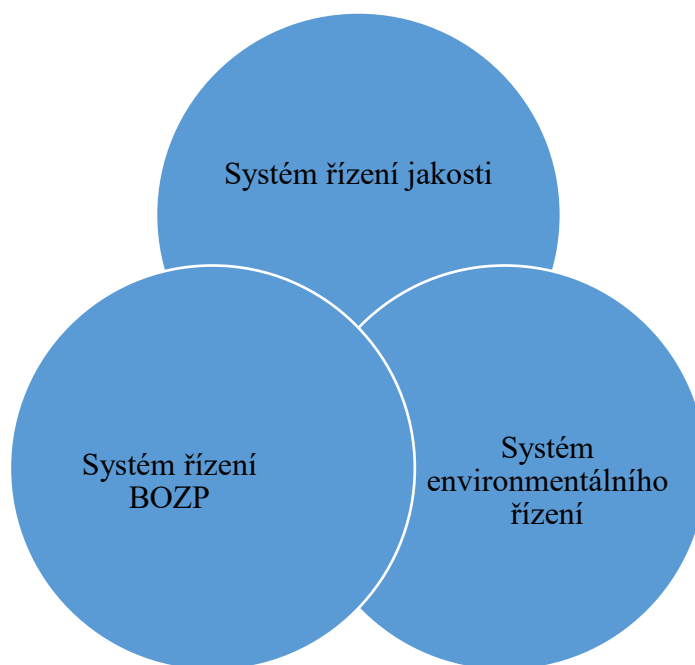
Obrázek 6 Rozdělení pracovních zón [32]

Ostatní zaměstnanci a návštěvy vstupují do výrobních, skladových a kancelářských prostor jen za doprovodu zaměstnanec + ID. Všechny návštěvy se zapisují do knihy návštěv. Všichni návštěvníci jsou proškoleni z hlediska BOZP a PO QA/EHS manažerem. V případě nepřítomnosti QA/EHS manažera proškolení provádí jakýkoliv vedoucí pracovník. Každý návštěvník obdrží při proškolení leták Bezpečnostní instrukce pro návštěvníky, který je přílohou I této diplomové práce.

7 ŘÍZENÍ BOZP V MODELOVÉM PODNIKU

Management společnosti si plně uvědomuje zodpovědnost za řízení BOZP. Zavedením systémového řízení bezpečnosti a ochrany zdraví v organizaci, chce plnit požadavky právních a ostatních předpisů v oblasti BOZP, reagovat i na jejich změny a zajistit bezpečné pracovní prostředí pro své zaměstnance.

Všechny požadavky obsažené v normě OHSAS 18001 lze začlenit do jakéhokoliv systému řízení BOZP. Toho využil i zkoumaný podnik a zavedl strukturu řízení dle této normy. Integrace všeobecně platných principů systémového řízení v tomto pojetí znamenala spojení systémů řízení jakosti, životního prostředí a BOZP do jednoho celku.

Obrázek 7 Integrace systému řízení – vlastní zpracování

7.1 Předpoklady

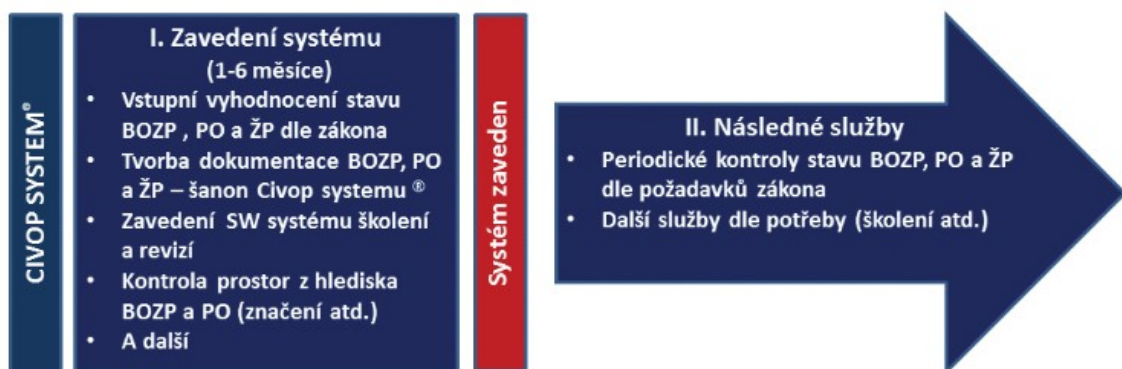
Žádný právní předpis nestanovuje zavedení systémového řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jako povinnost. Jedná se o dobrovolně zaváděný systém.

V závodu byly evidovány 2 úrazy za posledních 10 let, a to lehké pohmoždění, způsobené při stěhování výrobního zařízení a lehká tržná rána na zápěstí, způsobená srážkou zaměstnanců ve vstupních dveřích do výroby. Oba tyto úrazy byly bez pracovní neschopnosti. I přes tak nízký počet úrazů se vedení podniku rozhodlo zavést efektivní systém řízení BOZP a dosahovat jeho funkčnosti.

Zavedení systému řízení BOZP je možné pouze tam, kde je o tento program zájem na všech úrovních a kde jsou pro něj dostatečné finanční prostředky. Efektivní systém řízení závisí na schopnostech vedení podniku získat všechny zaměstnance ke spolupráci na plnění stanovených cílů.

7.2 Zajištění úkolů v oblasti BOZP

Podnik zvolil možnost outsourcingu pro zajištění povinnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany (PO) plynoucí z právních a ostatních předpisů. Komplexní řešení zajištění povinností a prevence v této oblasti nabízí certifikované společnosti a podnik se rozhodl využít služeb firmy CIVOP, která nabízí program CIVOP SYSTEM®, který je komplexním, standardizovaným a permanentně odborně rozvíjeným systémem outsourcingu BOZP, PO a životního prostředí. [33]

Obrázek 8 Realizace komplexního systému CIVOP System® [33]

Dodavatel deklaruje, že systém BOZP a PO zajišťovaný firmou CIVOP zcela odpovídá požadavkům ČSN OHSAS 18001:2008 a je s ní plně kompatibilní.

Certifikace dodavatele: ISO 9001:2015; ISO 14001:2015; BS OHSAS 18001:2007

Firma CIVOP jako externí dodavatel poskytuje celý soubor na sebe navazujících činností pro zajištění BOZP a PO a neustálé zlepšování v této oblasti. V pravidelném intervalu a to jednou měsíčně probíhají preventivní kontroly v podniku prováděné zaměstnancem CIVOP. Ve spolupráci se zástupcem podniku / kontaktní osobou pro oblast BOZP (QA/EHS manažer) jsou průběžně odstraňovány nedostatky v zajištění BOZP a PO, aktualizace dle změn v legislativě, poradenství, dopracovávána veškerá dokumentace, prováděna potřebná školení a revize.

Jmenovaný zástupce vedení společnosti pro integrovaný systém řízení QA/EHS manažer, v oblasti BOZP a PO zodpovídá za komunikaci z firmou CIVOP a implementaci návrhů pro odstranění nedostatků.

Mezi další úkoly QA/EHS manažera v oblasti BOZP a PO v organizaci patří:

- vstupní školení zaměstnanců v oblasti BOZP a PO;
- školení zaměstnanců v oblasti BOZP a PO při změně pracovní pozice;
- přezkušování zaměstnanců ze znalostí předpisů v oblasti BOZP a hygieny práce;
- evidence pracovních úrazů a nemocí z povolání;
- šetření pracovních úrazů a nemocí z povolání;
- namátkové kontroly a pravidelné inspekce na pracovištích z hlediska bezpečnosti a hygieny práce a pracovního prostředí;
- navrhuje řešení a určuje termíny k odstranění zjištěných závad;
- zajištění stanovení parametrů škodlivých látek;
- vypracování dokumentace v oblasti BOZP / PO, její komunikace napříč podnikem a archivace.

Další povinností QA/EHS manažera je vyhodnocování pozorování nebezpečného chování na základě implementovaného programu bezpečného chování.

7.3 Program bezpečného chování

Pro vytvoření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí podnik implementoval v roce 2015 po vzoru svých sesterských poboček program „Behaviour Based Safety“ – Bezpečnost práce založená na bezpečném chování zaměstnanců.

Všichni zaměstnanci podniku mají povinnost observovat / všimnout si bezpečného a nebezpečného chování či nebezpečného pracovního prostředí. Pozorování se zapisují do observačních karet, které se odevzdávají vedoucím oddělení. Následně se zjištěná pozorování vyhodnocují, navrhnou se nápravná opatření ve spolupráci s QA/EHS manažerem. Často se jedná o pozorování, která jsou důsledkem nedostatečného proškolení. Následným opatřením je nové proškolení zaměstnanců.

Podmínkou tohoto programu je anonymita. Při zápisu nebezpečného chování se uvádí pouze pozorovaná činnost, čas pozorování a pracoviště. Druhou podmínkou je diskuze, každý pracovník při observaci mluví s pracovníky vykonávajícími pozorovanou činnost, zajímá se o detaily prováděné činnosti a dotazy zjišťuje důvody pozorované činnosti.

Tato aktivita zaměstnanců pomáhá v prevenci vzniku úrazů a je v podniku důležitým nástrojem v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví zaměstnanců. Zaměstnanci se naučili hovořit o své práci, nebojí se upozornit na nebezpečné aktivity / chování a více si uvědomují svoji vlastní zodpovědnost za bezpečné pracovní prostředí.

Tabulka 5 Behaviour Based Safety - Pravidla chování – vlastní zpracování

Pravidla pozorování	
Plánované pozorování	Vždy se dohodněte na vhodném termínu pozorování s vedoucím oddělení. Před observací si zkontrolujte, které OOPP jsou v pozorované oblasti.
Náhodné pozorování	Všímej si bezpečných / nebezpečných úkonů / podmínek
Jak pozorovat?	Řekněte kolegům, proč přicházíte. Pozorujte. Mluvte s kolegy o bezpečnosti.
Bezpečné jednání / stav	Nebezpečné jednání / stav
Všímejte si bezpečných úkonů. Pozitivně se vyjádřete k bezpečnému chování / čistému / bezpečnému pracovnímu prostředí, používání předepsaných OOPP.	Pokud je to ve vaší moci, proveďte okamžitá nápravná opatření. Pamatujte na svoji vlastní bezpečnost. Pozorujte, získejte pozornost. Diskutujte, zjišťujte důvody chování.
POZOROVÁNÍ ZAPIŠ DO OBSERVAČNÍ KARTY. Kartu odevzdej vedoucímu oddělení.	

Výsledky pozorování (jednotlivé observační karty) jsou zapisovány do jednotné databáze, kde jsou aktuálně roztříděny do několika kategorií:

- kritická, zranění, pád, oheň, údržba, úklid, školení.

Kategorie se v případě požadavků nebo nálezů mohou pro následující období měnit.

V současné době podnik pracuje na spojení bezpečnostních pozorování a s pozorováním kvality. Od tohoto spojení si podnik slibuje zachycení nestandardních procesů, nedodržení hygienických požadavků a tím následně vyšší kvalitu všech výstupů.

Dalším krokem pro zajištění BOZP je další program, který byl implementován v roce 2018. Tato koncepce s názvem **Take 5** je zaměřena na neformální (osobní) posouzení rizik a procesu plánování výkonu jakékoliv činnosti. Tento přístup je určen k připomenutí jednoduchých věcí, které náš mozek má tendenci zapomínat a měl by být podnětem k zastavení se a krátkému zhodnocení jak momentální situace, tak pracovního místa. Ve své podstatě se jedná o jednoduché předběžné vyhodnocení úkolu.

Program Take 5 nutí zaměstnance se ptát „Pracuji bezpečně?“ tím, že úzce zaměřuje jejich pozornost na úkol prováděný v konkrétním čase a v daném pracovním místě.

Obrázek 9 Zásady Take 5 [32]

Letáky Take 5 jsou umístěny na každém pracovišti, pro připomenutí zásad bezpečné práce.

Shrnutí kapitoly:

V podniku zavedené programy a organizační struktura vytváří předpoklad pro neustálé zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí pro zaměstnance. Posilováním povědomí odpovědnosti zaměstnanců za BOZP preferuje podnik v této oblasti prevenci. V následující kapitole bude provedeno podrobné zkoumání zavedeného systému řízení BOZP.

8 ANALÝZA A ZHODNOCENÍ ZAVEDENÉHO ŘÍZENÍ BOZP

Zajištění bezpečného pracovního prostředí a zdravotní nezávadnosti svých produktů je pro analyzovaný podnik klíčovou prioritou. Soubor zásad a principů k zajištění systému řízení BOZP a PO vychází z centrálního dokumentu „Postoj ke zdraví a bezpečnosti“, který je základním rámcem pro všechny pobočky společnosti.

Tabulka 6 Postoj ke zdraví a bezpečnosti zaměstnanců [32] – vlastní zpracování

Postoj ke zdraví a bezpečnosti zaměstnanců	
Úvod	<p>Vedení společnosti je odhodláno neustále zlepšovat pracovní prostředí a podmínky tak, aby se zaměstnanci cítili bezpečně při práci.</p> <p>Vytvoření bezpečného a zdravého pracovního prostředí vyžaduje společné úsilí od všech zaměstnanců. Každý z nás je zodpovědný za bezpečnost práce, za snižování rizik, provádění preventivních akcí a vytváření bezpečného pracovního prostředí.</p>
Prohlášení	<p>Zaměření na bezpečnost zaměstnanců</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zajišťujeme, aby ochrana zaměstnanců byla začleněna do našich každodenních činností, jakož i ve fázi návrhu a plánování prostřednictvím zapojení zaměstnanců a školení. <p>Snižování rizik</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provádíme preventivní opatření, abychom zajistili, že faktory, které mohou představovat riziko, jsou sledovány a neustále snižovány. <p>Výsledky měření</p> <ul style="list-style-type: none"> - Měříme výsledky a efektivitu našeho úsilí a nepřetržitě stanovujeme nové cíle pro zlepšení v oblasti BOZP souladu s právními požadavky. <p>Vytváření rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zaměřujeme se na vyvažování pracovního a soukromého života. Zaváděním pružné pracovní doby se snažíme tuto rovnováhu podpořit. <p>Respektujeme se navzájem</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nepřijímáme žádnou formu náboženského, sexuálního, rasového nebo jiného druhu obtěžování nebo škodlivého chování vůči kolegům. <p>Zaměření na dobré životní podmínky zaměstnanců</p> <ul style="list-style-type: none"> - Usilujeme o pracovní prostředí, které nabízí příležitosti a aktivity pro zaměstnance, pro rozvíjení jejich vlastní pohody.

8.1 Politika BOZP

Na lokální úrovni ve zkoumaném modelovém prostředí podniku je vydána „Politika BOZP a PO“. Tento dokument je součástí příručky řízení BOZP. Tento dokument byl vydán za spolupráce s firmou CIVOP a je součástí základní dokumentace CIVOP System®.

Tento dokument stanovuje sedm základních priorit společnosti v oblasti BOZP a PO. Tyto priority jsou uvedeny v Tabulce č. 7.

Tabulka 7 Sedm priorit politiky BOZP a PO [32] – vlastní zpracování

<i>PRIORITA I.</i>	<i>Všechny základní podnikatelské činnosti naší společnosti provádíme takovým způsobem, aby nebylo ohroženo zdraví ani životy zaměstnanců či ostatních osob, které s námi spolupracují.</i>
<i>PRIORITA II.</i>	<i>Pokud rizika ohrožení zdraví, životů či majetku nelze odstranit, činíme maximum, abychom tato rizika minimalizovali. Všechny činnosti vykonáváme tak, aby bylo ohrožení zdraví co nejmenší. Každého, kdo je vystaven rizikům spojeným s prací v naší společnosti, o nich informujeme, školíme jak jim předcházet a vyžadujeme, aby dodržovali opatření stanovená k ochraně jejich života a zdraví.</i>
<i>PRIORITA III.</i>	<i>Všechny podnikatelské činnosti naší společnosti vykonáváme zcela v souladu s platnými právními předpisy BOZP a PO v ČR. Jejich dodržování pravidelně kontrolujeme a případné odchylky systematicky odstraňujeme.</i>
<i>PRIORITA IV.</i>	<i>Naše zaměstnance pravidelně školíme z problematiky BOZP a PO, čímž zvyšujeme jejich informovanost a tím i jejich bezpečnost. Kromě toho se snažíme naše zaměstnance zmotivovat, aby se aktivně zapojili do zlepšování stavu pracovního prostředí v naší společnosti.</i>
<i>PRIORITA V.</i>	<i>V rámci zkvalitňování pracovního procesu v naší společnosti se trvale snažíme udržovat a zvyšovat odbornou kvalifikaci našich zaměstnanců, podporovat jejich loajalitu k naší firmě a odpovědnost za ochranu vlastního zdraví a bezpečnost při práci.</i>
<i>PRIORITA VI.</i>	<i>Pro BOZP a PO si každoročně stanovujeme cíl a specifikujeme postup, kterým jeho splnění zajistíme a vytváříme podmínky pro realizaci.</i>

PRIORITA VII.	<i>V naší společnosti věnujeme velkou pozornost preventivním opatřením souvisejícím s BOZP a PO. Proto byl u nás zaveden systém komplexního řešení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany, jehož jednotlivé kroky nám umožní nejen neustále zlepšovat BOZP a PO, ale tím i pracovní procesy a postupy v naší firmě.</i>
---------------	---

Lokální top management společnosti považuje BOZP a PO za oblasti, které zásadním způsobem ovlivňují chod a výsledky práce firmy. Stanovením priorit v této oblasti přijímá závazek zlepšování v této oblasti. Politika byla přezkoumána a odsouhlasena vedením společnosti. Politika firmy je podepsána statutárním zástupcem společnosti – prokuristou.

8.1.1 Zhodnocení

Politika společnosti v oblasti BOZP a PO stanovuje jasný směr, který organizace sleduje a odpovídá povaze a rozsahu rizika. Politika obsahuje závazek k prevenci vzniku úrazů a poškození zdraví. Politika je dokumentována a komunikována. S politikou společnosti byli zaměstnanci seznámeni po jejím vyhlášení. Noví zaměstnanci jsou s ní seznámeni při vstupním školení v oblasti BOZP a PO. Politika je pravidelně 1 x ročně přezkoumávána.

8.1.2 Návrhy na zlepšení

Politika BOZP a PO společnosti není nikde veřejně vyvěšena. Lokální pobočka nemá své internetové stránky. Dokument je uložen v kanceláři QA/EHS manažera.

Doporučení autora: vyvěsit dokument „Politika BOZP a PO“ na hlavní společnou nástěnku v podniku společně s již vyvěšeným dokumentem „Politika zdravotní nezávadnosti“.

8.2 Plánování

Společnost zavedla plánovaný a systémový přístup k BOZP prostřednictvím efektivního řízení, jehož cílem je minimalizace rizika. Dle identifikovaných požadavků na systém byla stanovena jasná výkonnostní kritéria, termíny a zodpovědnosti za plnění. Zodpovědnosti jsou jak na straně zaměstnavatele, tak na straně zaměstnance.

Do všech globálních výrobních závodů společnosti je rozšiřován koncept neustálého vědomí bezpečnosti ve všech činnostech, které zaměstnanci dělají.

8.2.1 Řízení rizik

Za řízení rizik ve společnosti je odpovědný QA/EHS manažer, který v této oblasti spolupracuje s dodavatelem služeb v oblasti BOZP a PO firmou CIVOP.

Za identifikaci nebezpečí a to i potenciálních je odpovědný každý ze zaměstnanců podniku.

Implementovaný proces řízení rizik je zásadním klíčovým prvkem pro identifikaci nebezpečí, posuzování rizik a určení způsobu jejich řízení. Metodika zavedená ve zkoumaném podniku je založená na proaktivním přístupu umožňuje navíc stanovování priorit, dokumentování rizik a aplikování opatření.

Na všech pracovištích společnosti jsou v pravidelných intervalech prováděny podrobné preventivní kontroly, ze kterých plynou návrhy opatření pro odstranění zjištěných nedostatků a to včetně návrhu osobních ochranných pracovních prostředků, pokud musí být používány pro zajištění ochrany před vlivy faktorů pracovního prostředí – fyzikálních, chemických, biologických, psychosociálních apod.

Registr rizik je vypracován firmou CIVOP pro každou pracovní činnost v podniku a je zpracován do přehledné tabulky, v níž jednotlivá rizika byla sledována ke vztahu k počtu zaměstnanců vystaveným rizikům, k činnostem, které zaměstnanci provádějí a k délce práce či pobytu v riziku a k možnému ohrožení zdraví.

Zvolená metoda byla stanovena součinem hledisek rizik pro stanovení „míry rizika“ (MR) související s jednotlivými činnostmi na jednotlivých pracovištích. Hodnotícími kritérii jsou:

- *pravděpodobnost výskytu rizika spojeného s danou činností (PV);*
- *počet zaměstnanců ohrožených rizikem provádějících danou činnost (PO);*
- *délka doby (frekvence) po kterou jsou zaměstnanci riziku vystaveni (FV);*
- *stupeň možného poškození zdraví (PZ).*

$$\mathbf{MR = PV \times PO \times FV \times PZ}$$

Pro jednotlivá kritéria jsou stanoveny vzestupně hodnoty 1 – 5 nebo 1 - 6 dle možnosti výskytu rizika, počtu ohrožených osob, četnosti vystavení zdrojů rizika a možného stupně poškození zdraví. Výsledný součin je mírou rizika (Tabulka č. 8, zdroj CIVOP).

Rizika jsou sledována i v dalším období, aby mohla být vyhodnocena v souvislosti ověření účinnosti navržených opatření, tak i s dalším vývojem procesů a činností společnosti.

Tabulka 8 Přehled míry rizika – MR [32] – vlastní zpracování

Hodnota MR	Míra rizika	Stupeň
1 - 24	Zanedbatelná	1
25 - 54	Velmi malá	2
55 - 114	Malá	3
115 - 174	Znepokojující	4
175 - 299	Vysoká	5
300 a více	Extrémně vysoká	6

Jako příklad bylo do této práce vybráno vyhodnocení rizik při zátěži chladem / mrazem – krátkodobá zátěž, které je uvedeno v Tabulce 9.

Tabulka 9 Vyhodnocení rizik při zátěži chladem / mrazem [32]-vlastní zpracování

Činnost	Nebezpečí /Rizika	Opatření	OOPP	PV	PO	FV	PZ	MR
Kontakt se studenými povrchy	Zátěž chladem Vznik omrzlin	Používat OOPP přidělené zaměstnavatelem	Ochranná obuv, rukavice, oděv proti chladu	2	1	4	2	1
Pohyb v chladných prostorách	Zátěž chladem a vlhkem	Vybavit zaměstnance příslušnými OOPP; Při teplotách nižších než 4°C poskytovat bezpečnostní přestávky; Poskytnout ochranný nápoj	Ochranná obuv, rukavice, oděv proti chladu	3	1	5	2	2
Výkon práce v prostorách celého skladu	Působení konvenčního chladu 0 až -20°C		Ochranný pracovní oděv a obuv, pokrývka hlavy, ochranné rukavice	2	1	2	2	1

S registrem rizik a přijatými opatřeními byli seznámeni všichni zaměstnanci. Svým podpisem zaměstnanci stvrdili, že byli s tímto dokumentem seznámeni a že jeho obsahu porozuměli. Dokument s podpisy je přílohou samotného přehledu identifikovaných rizik, jejich hodnocení a přijatými opatřeními. Vzor tabulky pro stvrzení zaměstnanci je uveden v Tabulce č. 10.

Tabulka 10 Vzor tabulky pro stvrzení zaměstnanci – vlastní zpracování

Jméno a příjmení	Pracovní zařazení	Datum	Podpis
XX	XX	XX	XX

8.2.1.1 Zhodnocení

Registr pracovních rizik je zpracován z hlediska normy OHSAS 18001 dostatečně. Organizace dokumentuje a udržuje výsledky identifikace nebezpečí, posuzování rizik a určeného způsobu řízení v aktuálním stavu. Poslední aktualizace byla provedena 5.1.2019.

S identifikací a hodnocením pracovních rizik jsou seznamováni zaměstnanci příslušných pracovišť a jsou přijímána opatření pro odstranění či minimalizaci rizik. Příslušní zaměstnanci jsou proškoleni. Ze školení je k dispozici prezenční listina.

V souladu s normou OHSAS jsou upřednostňována opatření kolektivní ochrany před prostředky individuální ochrany. V případě, že opatření kolektivní ochrany je nákladné, žádá svoji mateřskou společnost o finanční prostředky pro přijetí opatření v následujícím fiskálním roce. Do té doby jsou volena ne tak nákladná opatření jako značení, varování či organizační opatření společně s použitím vhodných ochranných prostředků.

Vedoucí pracovníci jsou zapojeni do vývoje a přezkoumávání koncepcí a postupu k řízení rizik v BOZP. Zároveň vedoucí pracovníci reagují na podněty svých podřízených. Jestliže dochází ke změnám, které ovlivní bezpečnost a zdraví při práci na pracovišti, konzultují toto vedoucí pracovníci jednotlivých oddělení s QA/EHS manažerem.

8.2.1.2 Návrhy na zlepšení

Při rozhovorech se zaměstnanci výroby vyšlo najevo, že by ocenili zjednodušení komunikace nových opatření v oblasti BOZP. Doporučení autora: přijatá opatření na snížení rizik či nové postupy je nutné komunikovat srozumitelně dle úrovně vzdělání zaměstnanců.

8.2.2 Požadavky právních a jiných předpisů

Organizace plní požadavky právních a ostatních předpisů, které se na ni vztahují. A to vzhledem k charakteru činnosti organizace a zejména rozsahu možných rizik. V podniku je zajištěn přístup k právním předpisům a jiným požadavkům na BOZP. Aplikovatelné požadavky právních a jiných předpisů jsou brány v úvahu při vytváření a udržování systému řízení BOZP.

Registr platných právních předpisů z oblasti BOZP a PO a dále z oblasti chemických látek a přípravků, odpadového hospodářství, které mají přímou návaznost na problematiku BOZP a PO je součástí dokumentace k BOZP a PO. Tento dokument a také aktuální platné legislativní dokumenty jsou uloženy u QA/EHS manažera.

Implementace v podniku aplikovatelných požadavků předpisů probíhá ve spolupráci s firmou CIVOP a jednotlivými manažery dotčených oddělení.

Všechny základní provozní dokumenty z oblasti BOZP a PO zajišťující soulad systému s platnými právními požadavky. Tyto dokumenty a interní předpisy z této oblasti jsou uloženy u QA/EHS manažera. Jejich přehled je uveden v Tabulce č. 11.

Tabulka 11 Přehled dokumentů z oblasti BOZP a PO – vlastní zpracování

Název dokumentu
Jak postupovat v krizové situaci spojené s oblastí BOZP a PO
Registr platných právních předpisů z oblasti BOZP a PO
Archivační a skartační řád
BOZP - Povinnosti zaměstnavatele (managementu)
BOZP - Práva a povinnosti zaměstnanců
Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech
Rizikové faktory pracovního prostředí a pracovních podmínek
Bezpečný provoz elektrických zařízení a elektrických spotřebičů
Alkohol a návykové látky
Kontrolní a dozorové orgány
Doporučený obsah lékárničky
Zásady bezpečné práce u počítače
Zakázané práce ženám a mladistvým
Ruční manipulace s břemeny – požadavky

Zaměstnanci agentur
Vyhrazená technická zařízení – elektrická
Vyhrazená technická zařízení – plynová
Vyhrazená technická zařízení – tlaková
Identifikace a hodnocení pracovních rizik
Zásady pro poskytování osobních ochranných pracovních prostředků a mycích, čistících a dezinfekčních prostředků
Kategorizace prací
Dopravní řád pro osobní vozidla
Dopravní řád pro motorové vozíky
Organizace práce a pracovních postupů při práci ve výšce na pracovišti
Místní řád skladu (dle ČSN 26 9030)
Skladování a manipulace s tlakovými lahvemi se zkapalněnými plyny
Bezpečnost práce při používání manipulačních vozíků
Bezpečnost práce při nakládání s chemickými látkami a přípravky
Požadavky BOZP na nabíjecí akumulátorové místo
Zajištění BOZP – chlazené místnosti
Stroje a technická zařízení – základní požadavky BOZP
Místní provozní bezpečnostní předpis pro obsluhu strojů a zařízení
Klimatizace – obecné zásady
Dílenské ruční nářadí a nástroje – obecné zásady
Povinnosti zaměstnavatele v oblasti požární ochrany
Povinnosti zaměstnanců v oblasti požární ochrany
Začlenění provozovaných činností dle míry požárního nebezpečí
Požární poplachové směrnice
Obecné informace o školení v oblasti BOZP a PO

8.2.2.1 Zhodnocení

Všichni zaměstnanci jsou s interními předpisy seznámeni, musí se jimi řídit a dodržovat je. Komunikace a zajištění školení relevantním osobám probíhá v návaznosti na změny.

QA/EHS manažer seznamuje s předpisy i osoby, kteří se na pracovišti vyskytují – návštěvy, externí firmy. Záznamy o proškolení jsou součástí dokumentace BOZP a PO.

8.2.2.2 Návrhy na zlepšení

Z dokumentace CIVOP často není zřejmé, o jaký druh dokumentu se jedná. Zda jsou to obecné informace či místní provozní bezpečnostní předpis. Dokumenty nejsou číslovány, v některých případech chybí i datum vydání. Nelze prokázat aktuálnost dokumentace. Doporučení autora: zavést řízenou dokumentaci i v oblasti BOZP.

8.2.3 Cíle a programy

Cíle podniku vychází ze stanovené politiky a priorit organizace. Dlouhodobým cílem podniku je neustále vylepšování kultury bezpečnosti práce.

Krátkodobé cíle jsou specifikovány na každý rok. Cíle jsou odsouhlaseny lokálním vedením a prezentovány všem zaměstnancům. Cíle jsou součástí klíčových ukazatelů výkonnosti a jsou součástí hodnocení zaměstnanců a jejich odměňování. Cíle pro fiskální rok 2019 z oblasti EHS – Životní prostředí a bezpečnost jsou uvedeny v Tabulce č. 12.

Tabulka 12 Plán cílů 2019 - EHS [32] – vlastní zpracování

1. Neustále vylepšování kultury bezpečnosti práce	<p>Cíl 1.1: Žádný pracovní úraz s pracovní neschopností delší než 1 den</p> <p>Cíl 1.2: Pracovní úrazy bez pracovní neschopnosti - maximálně 4</p> <p>Cíl 1.3: 2 observační karty na zaměstnance výroby, skladu a laboratoře za měsíc, 1 observační karta na zaměstnance administrativy za čtvrtletí</p> <p>Cíl 1.4: 80% plnění firemních globálních minimálních požadavků v oblasti EHS</p>
2. Chováme se ekologicky	<p>Cíl 2.1: Odpadní vody v souladu s legislativními požadavky - implementace projektu rekonstrukce dvora ve Starovicích, nový septik a potrubí pro odpadní vody</p> <p>Cíl 2.2: Spotřeba energií a vody na úrovni fiskálního roku 2018</p> <p>Cíl 2.3: Zvýšení procenta tříděných odpadů o 5% oproti fiskálnímu roku 2018</p>
Odpovídá: Plant Manager	Termín splnění: 31. 8. 2019

8.2.3.1 Zhodnocení

Podnik postupuje správně a nedává si do cílů to, co je povinné dle předpisů a norem, ale jen to, co vede ke zlepšování aktuálního stavu. Cíle jsou jasně a srozumitelně specifikovány dle metody SMART. Je stanoven specifický cíl, který je měřitelný, dosažitelný, realistický a je určen termín splnění. Jsou jasně dány zodpovědnosti za plnění cílů.

Cíle jsou komunikovány všemi dostupnými komunikačními kanály – celofiremní porady, porady jednotlivých oddělení, během každoročních rozhovorů se zaměstnanci, kde se stanovují cíle pro následující fiskální rok. Plnění cílů je pravidelně monitorováno a prezentováno na poradách a na nástěnce Performance board.

8.3 Řízení provozu

Norma OHSAS v rámci této kapitoly definuje zdroje, úlohy a odpovědnosti a odbornou způsobilost. Odborná způsobilost zaměstnanců je zajištěna výběrem vhodných kandidátů na pracovní pozice a jejich školením v rámci zaměstnání. Podrobnosti jsou v podniku stanoveny organizační směrnici B-OS-15/10/18 Lidské zdroje. Výběrové řízení na nového kandidáta do pracovního poměru ve zkoumaném podniku je tříkolové. V prvním kole vybraný kandidát absolvuje pohovor s HRM. Ve druhém kole se již setkává s vedoucím oddělení. Pokud kandidát postoupí do třetího kola, absolvuje psychologický test a následně poslední třetí pohovor, kterého se účastní HRM, vedoucí oddělení a Plant manager.

Zaměstnavatel má stanoveny potřeby výcviku související s riziky v oblasti BOZP, zajišťuje výcvik či přijímá jiná opatření, aby byly tyto potřeby splněny. QA/EHS manažer zkoumá efektivnost výcviku či opatření a vede/uchovává s tímto spojené záznamy. Plán školení zaměstnanců je stanoven na 1 rok a každý zaměstnanec je s ním seznámen. Podnik tak zajišťuje, že všichni zaměstnanci jsou kompetentní k provádění stanovených úkolů, které mohou ovlivnit BOZP na pracovišti.

Na pravidelných celofiremních poradách lokální vedení podniku informuje zaměstnance o důsledcích nečinnosti nebo činnosti v oblasti BOZP a seznamuje zaměstnance s potenciálními riziky. Cílem je zajistit informovanost všech zaměstnanců a povědomí o potenciálních důsledcích nedodržování stanovených postupů. Každý zaměstnanec má přístup k pracovním postupům a musí vědět, jak pracovat bezpečně a co se stane, když nedodrží stanovený postup. Pracovní postupy, pokyny a ostatní instrukce jsou ve vizuální podobě přímo na místě pracoviště.

8.3.1 Zásady bezpečné práce

Dodržování zásad bezpečné práce je pro podnik prioritou. Zásady bezpečného chování a implementované programy pro podporu bezpečnosti jsou popsány v kapitole 7.3 Program bezpečného chování této diplomové práce.

Charakter výroby je míchání sypkých směsí. Jedná se o pracovní prostředí s možnou vysokou koncentrací prachu. Při vysoké koncentraci prachu může dojít i k výbuchu. Podnik postupně nahrazuje všechna používaná zařízení za zařízení s certifikací ATEX – typ výbušné atmosféry **D** - Výbušná atmosféra vytvořená prachovzdušnou směsí.

Obrázek 10 Značka pro zařízení určené do prostředí s nebezpečím výbuchu [34]

ATEX je používaná zkratka pro evropskou směrnici 2014/34/EC. Tato směrnice se týká všech elektrických a mechanických zařízení a ochranných systémů, které se nacházejí v prostředí s nebezpečím výbuchu. Směrnice stanovuje základní požadavky na ochranu zdraví a bezpečnost zařízení určená pro použití ve výbušném prostředí.

V budovách podniku je zakázáno kouření. Kuřáci mají vyhrazený prostor pro kouření ve venkovní části areálu.

Pro zajištění bezpečné práce jsou všechny výrobní procesy a technologické postupy validovány a ověřovány. Při vyhovujícím výsledku je provedeno zaškolení obsluhy a zařízení je předáno do užívání.

8.3.2 Osobní ochranné pracovní pomůcky

V interní proceduře podniku Zásady pro poskytování osobních ochranných pracovních prostředků a mycích, čistících a dezinfekčních prostředků je uveden způsob a zásady přidělování OOPP v podniku, povinnosti zaměstnanců týkající se OOPP, evidence OOPP a hospodaření s nimi.

OOPP poskytuje zaměstnavatel bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě zhodnocení rizik a konkrétních podmínek na jednotlivých pracovištích. Vedoucí pracovníci seznamují podřízené zaměstnance s pracovními riziky a nutností používání

OOPP. QA/EHS manažer jednou za rok hodnotí hospodaření s OOPP a disciplínu při jejich používání.

Poskytované OOPP (viz přehled v Tabulce č. 13) jsou určeny k ochraně:

- hlavy, tj. lebky sluchu, zraku, dýchacích orgánů, obličeje a celé hlavy;
- horních končetin, tj. rukou a paží;
- dolních končetin, tj. chodidel, nohou;
- různých částí těla, tj. pokožky, trupu/břich, parentálních cest;
- celého těla.

Tabulka 13 přehled pracovních rizik + předepsané OOPP – vlastní zpracování [32]

Pracovní pozice	Pracovní činnost	Pracovní rizika	OOPP	Doporučená doba používání
Výrobní dělník	Pohyb po vnitřních komunikacích	Poranění hlavy, horních a/nebo dolních končetin následkem zakopnutí, uklouznutí pádu	Ochranná pracovní obuv	Po dobu výkonu práce
	Pohyb po vnějších komunikacích	Poranění hlavy, horních a/nebo dolních končetin následkem zakopnutí, uklouznutí pádu	Ochranná pracovní obuv	Po dobu výkonu práce
	Pohyb v prostoru výroby	Uklouznutí, pád v důsledku nerovné nebo neudržované podlahy, poranění nohou a těla škrábnutím, odřením nebo jiným pohmožděním, zakopnutí, pád v důsledku překážek (břemen)	Ochranná pracovní obuv Ochranný oděv	Po dobu výkonu práce
	Ruční manipulace s břemeny (přenášení, zdvihání, ukládání nebo pokládání)	Poranění hlavy, pohmoždění horních a/nebo dolních končetin a/nebo jiných částí těla, hmotná škoda, apod. následkem pádu manipulovaného břemene při porušení	Pracovní obuv s ochrannou a bezpečnostní tužinkou	Po dobu výkonu práce

		stability a/nebo přetížení regálu, poškození rukou následkem škrábnutí, bodnutí, říznutí, skřípnutí		
Výrobní dělník	Manipulace sypkým materiálem	Poškození dýchacích cest	Respirátor	Po dobu výkonu práce
	Manipulace sypkým materiálem – navažování kultur	Poškození dýchacích cest	Celoobličejová maska, ochranný oblek, ochranné rukavice, návleky	Po dobu výkonu práce
	Manipulace s břemeny pomocí ručně vedených manipulačních vozíků	Pohmoždění dolních končetin následkem najetí ručně vedeného manipulačního vozíku	Ochranná pracovní obuv	Po dobu výkonu práce
	Manipulace s břemeny pomocí VZV	Poranění hlavy, pohmoždění horních a/nebo dolních končetin a/nebo jiných částí těla, hmotná škoda, apod. následkem nesprávné manipulace/používání strojů, zařízení, dopravních nebo manipulačních prostředků	Ochranná přilba	Po dobu výkonu práce
Výrobní dělník - chlad	Práce v mrazicím boxu	Možnost vzniku podchlazení, omrzlin při delším pobytu	OOPP proti chladu	Po dobu výkonu práce

Tabulka pro vyhodnocení rizik pro výběr a použití OOPP pro pracovní pozice Výrobní dělník a Výrobní dělník – chlad je Přílohou č. IV této diplomové práce.

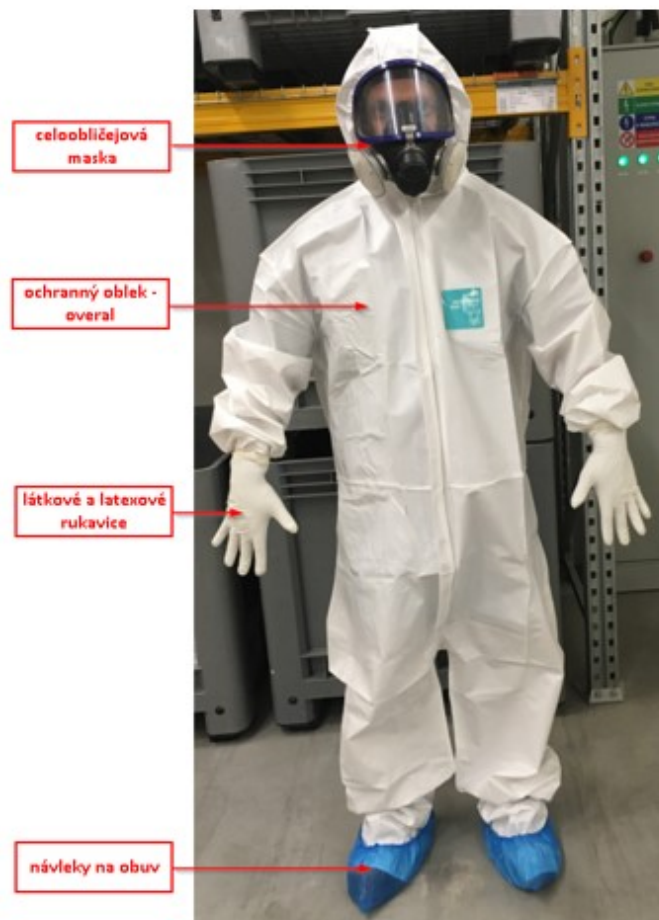
V praxi společnost zajišťuje OOPP pro návštěvy a subdodavatele prací. V tomto případě se jedná o poskytnutí reflexní vesty či jednorázového ochranného oděvu.

Firma se rozhodla investovat do osobních ochranných pracovních pomůcek pro své zaměstnance. Vždy vybírá nejvyšší kvalitu. Na Obrázku č. 11 je typ bezpečnostní pracovní obuvi nejvyšší kvality AIRTOX, model SL55, kterými jsou vybaveni po 2 párech všichni pracovníci výroby. Tato obuv je vyrobena z prodyšného materiálu, vybavena ergonomickou hliníkovou tužinkou, s měkkou a pružnou podešví.

Obrázek 11 Pracovní obuv AIRTOX [35]

Vizualizace OOPP - před vstupem na každé pracoviště je na stěně nebo na dveřích názorně vizualizováno, jaké předepsané OOPP jsou na pracovišti vyžadovány. Příklad používaných OOPP pro pracoviště navažování kultur je na Obrázku č. 12. Obrázek je vždy doplněn textem: POUŽIJ OOPP!

Obrázek 12 Pracovník vybaven OOPP na pracovišti navažování kultur [32]

8.3.3 Zdravotní péče

Řízení zdravotní péče je v podniku stanoveno interní směrnici Závodní zdravotní péče & BOZP. V souladu s legislativními platnými předpisy stanovuje tato směrnice základní pravidla v oblasti ochrany zdraví. Procedura je rámcová a jsou v ní odkazy na související řízené dokumenty, jako např. Kategorizace prací, Pitný režim apod. Za tuto oblast odpovídá HR manažer.

Organizace má smlouvu s poskytovatelem pracovnělékařských služeb. Rozsah a termíny preventivních lékařských prohlídek se stanovením časových period pro každou profesi jsou stanoveny na základě kategorizace prací a věku pracovníka.

Poskytovatel pracovně lékařské péče dohlíží nad pracovním prostředím a pracovními podmínkami, poskytuje poradenství a dohled nad zdravím zaměstnanců.

8.3.4 Chemické látky a přípravky

Vzhledem k charakteru výroby jsou v podniku používány schválené dezinfekční prostředky. Tuto problematiku řeší interní směrnice Bezpečnost práce při nakládání s chemickými látkami a přípravky. Tato směrnice v souladu se zákonem č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů a se zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví v platném znění vymezuje základní pojmy, nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky, určuje místo pro jejich bezpečné skladování, zaznamenávání odběru a záznamy o doplnění. Záznamy jsou vedeny v dokumentu C-Z-84/11/18 Záznam-Registr chemických látek, dezinfekčních a čisticích prostředků, kde je uveden příjem, odběr, zůstatek skladovaných chemických látek. Zejména se jedná o dezinfekční a údržbové prostředky.

Všechny tyto látky jsou skladovány v uzamykatelné skříni, která je pro tento účel vyhrazena.

Obrázek 13 Uzamykatelná skříň pro skladování chemických látek a přípravků [32]

V letošním roce byl vydán pokyn C-Ř-06/04/19 pro první pomoc při zasažení chemickými látkami. Tento pokyn je umístěn na pracovištích, kde se s těmito materiály pracuje.

8.3.5 Školení v oblasti bezpečnosti práce

Podnik dle ustanovení § 103 odst. 2 a § 37 odst. 5 Zákoníku práce zajišťuje školení v oblasti BOZP, doplnění jejich odborných předpokladů a požadavků pro výkon jimi vykonávané práce a vztahující se k rizikům, s nimiž se může pracovník na svém pracovišti setkat.

Zaměstnavatel každého pracovníka informoval, do jaké kategorie je jeho práce zařazena při nástupu do zaměstnání nebo převodu na vykonávanou pracovní pozici.

Při nástupu do zaměstnání či převodu na novou pracovní pozici absolvuje každý pracovník školení z oblasti BOZP a PO, které je zakončeno testem z této oblasti.

Kromě zákonem stanovených povinných školení zaměstnavatel organizuje další školení v této oblasti. Plán školení je stanoven na 1 rok a je vyvěšen v elektronické podobě na sdíleném serveru společnosti. Každý pracovník je s ním seznámen svým vedoucím.

Zákonná, periodická, profesní či mimořádná školení jsou zajišťovány interně nebo externě, dle kompetencí školitelů. Školící materiály jsou zpracovány v elektronické podobě na sdíleném serveru společnosti nebo v tištěné formě u HRM nebo QA/EHS manažera.

Přehled plánovaných školení ve zkoumaném podniku pro rok 2019:

- školení v oblasti BOZP a PO pro všechny zaměstnance;
- školení v oblasti BOZP a PO pro vedoucí pracovníky;
- školení pracovníků v oblasti prevence nehod, reakce na ně, havarijní připravenosti a používání OOPP;
- školení zaměstnanců v rozsahu jejich potřebné odborné způsobilosti pro provozování a údržbu vyhrazených technický zařízení;
- školení řidičů referentů;
- první pomoc pro vybrané pracovníky (min. 1 zástupce za každé oddělení);
- interní vzdělávací program pro operátory výroby;
- školení – vysokozdvížené vozíky;
- mimořádná školení (např. školení spojená s uvedením nového zařízení/přístroje do provozu apod.).

Součástí plánu školení jsou i termíny, odpovědnosti a informace o tom, zda je školení zajištěno z interních zdrojů či externě.

Z každého školení je k dispozici prezenční listina se jmény a podpisy účastníků.

Některá školení jsou zakončena testem. Tyto testy jsou archivovány u HRM nebo QA/EHS manažera. Veškeré materiály ze školení poskytnuté externími dodavateli jsou archivovány.

8.3.6 Komunikace, spoluúčast a konzultace

Prostřednictvím procesu komunikace a konzultace organizace podporuje spoluúčast na správné praxi v oblasti BOZP. Všichni pracovníci se v součinnosti QA/EHS manažerem a vedoucími pracovníky účastní zajišťování úkolů v oblasti prevence rizik.

Pro komunikaci a konzultaci jsou v podniku využívány pravidelné či mimořádné porady, pravidelné hodnocení výkonnosti Performance board, nástěnky, celofiremní mítinky, diskuse se zaměstnanci (osobní či telefonická), zavedený systém pozorování pracovního prostředí a jeho vyhodnocování či elektronická komunikace. Telefonická komunikace je zajištěna služebními mobilními telefony, které mají všichni zaměstnanci.

Zaměstnanci se s náměty či dotazy v oblasti BOZP a PO obracují na vedoucí oddělení, QA/EHS manažera nebo na HRM. Své náměty na zlepšení v oblasti BOZP mohou také přidat na KAIZEN board – místo pro nápady a zlepšení na pracovištích společnosti.

8.3.7 Dokumentace a řízení dokumentace

Způsob řízení dokumentace je popsán v organizační směrnici B-OS-01/10/16 Dokumentace, řízení dokumentů a záznamů. Účelem této organizační směrnice je stanovení pravidel a odpovědnosti při zpracování, změnách, uvolňování, schvalování a rozdělování dokumentace, včetně stanovení pravidel pro její vnitřní náplň a vnější úpravu.

Směrnice se týká dokumentace v písemné a elektronické podobě vydávaných v organizaci a vedených ve firemní databázi. Tato směrnice určuje pravidla pro vydávání směrnic.

Dle této směrnice musí každý vydaný dokument obsahovat:

1. Účel
2. Rozsah platnosti
3. Odpovědnost
4. Pojmy, zkratky, definice
5. Samotný obsah směrnice
6. Sledování revizí dokumentů

Směrnice je určena jak pro interní tak i externí dokumenty.

Směrnice definuje typy dokumentů a řeší dokumentaci od jejího vzniku, připomínkování, posuzování a schvalování, tisk a distribuci, kontrolu a změnové řízení dokumentů a jejich vyřazování.

Směrnice neřeší dokumentaci z oblasti BOZP vydávanou dodavatelem služeb v této oblasti.

Na Obrázku č. 14 je příklad hlavičky každého dokumentu vydávaného v organizaci.

<i>Název dokumentu</i>	<i>Kódování dokumentu</i>
<i>Typ dokumentu</i>	<i>Revize číslo:</i>
<i>Datum účinnosti</i>	<i>Datum:</i>

První strana dokumentu obsahuje tabulku

	<i>Funkce</i>	<i>Jméno</i>	<i>Datum</i>	<i>Podpis</i>
<i>Zpracoval</i>				
<i>Kontroloval</i>				
<i>Schválil</i>				
<i>Datum platnosti</i>	<i>Dnem vydání</i>			

Obrázek 14 Hlavička řízení dokumentace [32]

Druhým typem dokumentů je dokumentace vydávaná dodavatelem služeb v oblasti BOZP, PO a ŽP firmou CIVOP. Tato dokumentace je archivována ve složce CIVOP s názvem BOZP, PO a ŽP pro zkoumanou společnost. Ve složce jsou uloženy dokumenty uvedené v tabulce č. 2 této práce a dále jsou zde záznamy z preventivních kontrol prováděných pracovníkem firmy CIVOP, kniha úrazů a záznamy o proškolení zaměstnanců.

Všechna dokumentace z oblasti BOZP a PO je uložena u HRM a QA/EHS manažera.

8.3.8 Havarijní připravenost a reakce

V organizaci jsou vytvořeny, zavedeny a udržovány postupy pro identifikování možných havarijních situací a reakce na takové situace.

Havarijní postupy jsou stručné, srozumitelné a dostupné. V rámci havarijních postupů musí být stanoveny úlohy, odpovědnosti a pravomoci. Tyto postupy jsou pravidelně přezkoumávány a dle potřeby revidovány.

Vedení podniku vypracovalo krizový plán a definovalo možné havarijní situace, které mohou ohrozit zdraví a bezpečnost zaměstnanců. Přehled havarijních situací společně

s telefonními kontakty nejen na tísňové linky, ale i na odpovědné orgány je umístěn na každém pracovišti. Tento přehled je doplněn podrobnými postupy, jak se zachovat ve vytipovaných situacích. Tyto postupy jsou v českém i anglickém jazyce. Každý dokument je zalaminován a uložen v boxu, připevněném na stěnu na viditelném místě na každém pracovišti.

Zaměstnanci byli s krizovým plánem a možnými havarijními situacemi seznámeni. Vizualizace a dostupnost dokumentů napomáhá zaměstnancům se na havarijní situace připravit.

Postupy pro chování zaměstnanců při nečekaných událostech identifikovaných vedením zkoumaného podniku:

1. Postup při událostech s ohlašovací povinností
2. Chování zaměstnanců při napadení
3. Jednání po poplachu Vloupání
4. Hrozící uzavření objektu (kontrola státního úřadu)
5. Vyhrožování bombovým útokem
6. Přepadení
7. Případ požáru
8. Stavební nedostatky s ohrožením osob
9. Znečištění pitné vody
10. Poruchy a výpadky dodávek tepla, vody, el. proudu, chladicího zařízení
11. Výpadek systému EZS
12. Výpadek IT systému
13. Napadení škůdci
14. Katastrofy živelné a z jakýchkoliv příčin
15. Domovní prohlídka a neohlášené kontroly státních orgánů
16. Flashmob / Flashrob
17. Omezení, rušení působení zájmových skupin
18. Vydírání
19. Média na místě
20. Úraz s následky poškození zdraví

Události zde uvedené jsou příklady případů, které by mohly ohrozit firmu.

Zaměstnanci by měli vědět, jak se v těchto případech zachovat. Nepředstavují vyčerpávající seznam a jsou založeny na nejčastěji se vyskytujících se událostech dle statistiky. [32]

Zaměstnanci byli proškoleni, že ve všech případech má ochrana života a zdraví přednost před materiálními ztrátami.

8.3.9 Požární evakuační plán

Požární poplachová směrnice je umístěna na všech pracovištích organizace. Každý ze zaměstnanců podniku je povinen bezodkladně ohlásit zjištěný požár nebo zabezpečit jeho ohlášení. Směrnice obsahuje instrukce, kam ohlásit požár a jaké informace uvést. Každý zaměstnanec je povinen v souvislosti se zdoláváním požáru provést nutná opatření pro záchranu osob, uhasit požár, jestliže je to možné nebo provést nutná opatření k zamezení jeho šíření.

Požární poplach je vyhlášován telefonicky nebo voláním „HOŘÍ“. Objekt je vybaven tlačítkovými hlásiči požárního systému EZS.

Hasicí přístroje jsou umístěny na každém pracovišti. Jsou pravidelně revidovány a o jejich revizi jsou vedeny záznamy uložené u QA/EHS manažera.

V budově je 7 únikových východů. Únikové východy jsou řádně označeny. Únikové cesty a únikové východy musí být vždy volné pro průchod. Na tuto oblast jsou často zaměřeny bezpečnostní pozorování, aby se nestalo, že v případě požáru bude před únikovým východem překážka, která by bránila opuštění prostoru.

Směrnice stanovuje povinnosti zaměstnanců a vedoucích pracovníků v případě požáru. Zaměstnanci jsou povinni se neprodleně evakuovat a řídit se pokyny velitele zásahu.

8.3.10 Údržba

Velká pozornost je věnována údržbě všech strojů a zařízení a bezpečnosti v této oblasti. Údržba je zajišťována pracovníkem na pozici EHS/Asset care support. Tento pracovník je zodpovědný nejen za provádění kontrol, revizí a údržby všech strojů a zařízení, ale i všech elektrospotřebičů, regálů, žebříků apod.

Tento pracovník reportuje QA/EHS manažerovi. Veškeré požadavky na údržbu a záznamy o údržbě jsou evidovány v systému APIPRO® – kontrolní systém údržby.

Pracovník údržby je plně kompetentní k provádění své práce. Údržbář má elektrotechnické vzdělání a vlastní osvědčení podle vyhlášky č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice.

Z důvodu zajištění kvality krmiv probíhá kromě údržby všech míchacích zařízení, také čištění těchto zařízení. Čištění strojů a zařízení je zajišťováno pracovníky výroby a pracovníkem údržby. Toto čištění probíhalo 1 x týdně, ale z důvodu zvýšení kvality a zejména zabránění křížové kontaminace bylo v lednu tohoto roku rozhodnuto o změně. Čištění výrobních zařízení nyní probíhá každý den po ukončení směny.

Při bližším prozkoumání analýzy rizik při činnosti čištění výrobního zařízení, která byla zpracována v loňském roce, je zřejmé, že tato činnost je riziková a proto byla stanovena přesná procedura pro její provádění.

8.3.11 Zhodnocení a návrhy na zlepšení v oblasti řízení provozu

Zaměstnavatel zajišťuje, aby jeho pracovníci měli všechny kompetence a znalosti pro vykonávání své práce. V podniku jsou stanoveny potřeby výcviku související s riziky v oblasti BOZP, výcvik je zajišťován či jsou přijímána jiná opatření, aby byly tyto potřeby splněny. Efektivnost výcviku a všech přijatých opatření je zkoumána a všechny s tímto spojené záznamy jsou v podniku uchovávány.

V organizaci je stanoven plán školení zaměstnanců na 1 rok a každý zaměstnanec je s ním seznámen. Podnik tak zajišťuje, že všichni pracovníci jsou kompetentní k provádění stanovených úkolů, které mohou ovlivnit BOZP na pracovišti.

Pracovní postupy, pokyny a ostatní instrukce, zejména používání předepsaných OOPP jsou ve vizuální podobě přímo na místě pracoviště.

Havarijní postupy jsou stručné, srozumitelné a dostupné všem zainteresovaným stranám. Jsou stanoveny úlohy, odpovědnosti a pravomoci. Postupy jsou pravidelně přezkoumávány a dle potřeby revidovány. Pěkným příkladem v organizaci je vizualizace postupů při mimořádných událostech.

V podniku je kladen velký důraz na komunikaci. Systém pravidelných i mimořádných porad oddělení, Performance board, porady lokálního vedení, setkání všech zaměstnanců společně s nástěnkami, telefonickou a elektronickou komunikací zajišťují informovanost všech pracovníků.

Doporučení autora:

Při revizi všech postupů je třeba nezapomínat také na aktualizaci telefonních kontaktů na všechny zainteresované strany.

Vedení organizace se snaží o maximální komunikaci v oblasti BOZP, zejména na přijatá nápravná opatření, změny a školení pracovníků. Je ale nutné dát větší důraz také na propagaci toho, co organizace pro své zaměstnance v této oblasti dělá nad rámec svých povinností. Vedení společnosti by mělo na pravidelných firemních setkáních zveřejňovat investice do oblasti BOZP, poskytnout srovnání kvality dostupných OOPP a OOPP zajištěných firmou svým zaměstnancům. Zaměstnanci často netuší, že používané OOPP jsou nejvyšším standardem na trhu a byly zvoleny pro komfort pracovníků.

Velkou změnou je zavedení častějšího čištění strojů a zařízení používaných ve výrobě. Tato práce je riziková a nedodržením předepsaných pracovních postupů může dojít nejen k úrazu elektrickým proudem. Zavedením systému LOTO pro bezpečné provádění údržby a oprav strojů a zařízení lze tomuto předejít a provádět údržbu a čištění zařízení bezpečně. Toto doporučení bude popsáno v kapitole 10 Zhodnocení a návrhy ke zlepšení.

V podniku chybí lokální „intranet“. Intranetové stránky jsou zajištěny na globální úrovni, jsou dostupné pouze v anglickém jazyce a informace z lokálních poboček tak zapadnou či nejsou srozumitelné všem zaměstnancům. V tomto případě je nutné se více věnovat lokálním nástěnkám pro zajištění vizuální informovanosti.

8.4 Kontrola

Vedení společnosti jak na globální, tak i na lokální úrovni kontroluje, zda to co bylo naplánováno, bylo zavedeno, splněno a ověřuje funkčnost systémů a řešení. V rámci neustálého zlepšování, jsou starší cíle, které již byly splněny, brány již jako součást každodenních povinností. To dává prostor pro stanovení nových, náročnějších cílů.

8.4.1 Měření a monitorování výkonnosti a hodnocení souladu

Vedení společnosti stanovilo cíle a klíčové indikátory výkonu (KPI), které jsou v souladu s politikou společnosti. Všechny cíle jsou měřitelné, jsou sledovány a vyhodnocovány.

Aktualizace stavu plnění cílů a diskuze nad jednotlivými cíli probíhá jednou za 14 dní při pravidelném setkání vedoucích a klíčových pracovníků před nástěnkou Performance

board. V případě neplnění cílů jsou uvedeny důvody jejich neplnění a navrhovány možnosti pro jejich dosažení.

Obrázek 15 Performance board zkoumaného podniku

Potvrzení souladu s právními a ostatními předpisy je prováděno v rámci pravidelných preventivních kontrol prováděných společnostmi CIVOP. Preventivní kontroly probíhají jednou měsíčně a jsou zaznamenány v Knize bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. V případě neshod jsou navržena nápravná opatření a stanoveny odpovědnosti a termíny pro jejich realizaci.

Interní kontroly provádí QA/EHS manažer ve spolupráci s vedoucími oddělení a ve spolupráci se zaškolenými interními auditory.

Externí kontroly ze strany orgánů státního dozoru (inspektorát práce, KHS, orgán státního požárního dozoru, inspekce ŽP, atd.) probíhají na základě oznámení nebo bez předchozího oznámení. Ze všech kontrol jsou učiněny záznamy a v případě nálezu nedostatků / neshod je následně určen způsob odstranění nedostatků / neshod, konkrétní okamžité opatření na odstranění nedostatků / neshod a preventivní opatření k zamezení opakování.

V podniku probíhají pravidelné externí audity certifikačních společností nebo kontroly zákazníka. V loňském roce proběhly 2 certifikační audity a 3 zákaznické audity. Žádný z auditů neshledal nedostatky. Někteří z auditorů předložili doporučení a návrhy na zlepšení. Odpovědní pracovníci dle možností reagují na podněty a návrhy na zlepšení. Tyto doporučení jsou dle technických a finančních možností implementovány.

8.4.2 Vyšetřování incidentu, neshoda, nápravná preventivní opatření

V podniku jsou implementovány a udržovány postupy pro zaznamenávání, vyšetřování a analyzování incidentů a neshod za účelem stanovení slabých míst či nedostatků v oblasti BOZP a následně pro přijímání nápravných a preventivních opatření.

8.4.2.1 Vyšetřování incidentu

Statistiku pracovních úrazů a s nimi spojené pracovní neschopnosti vede ve zkoumaném podniku QA/EHS manažer ve spolupráci s HRM.

Z interních záznamů vyplývá, že za posledních 10 let byly evidovány pouze 2 úrazy, a to lehké pohmoždění, způsobené při stěhování výrobního zařízení a lehká tržná rána na zápěstí, způsobená srážkou dvou zaměstnanců ve vstupních dveřích do výroby. Oba tyto úrazy se nestaly při standardní pracovní činnosti. Obě zranění byla bez pracovní neschopnosti.

Všechny úrazy spojené s vykonáváním pracovní činnosti (které způsobí i nezpůsobí pracovní neschopnost) jsou neprodleně zaznamenány v knize úrazů, která je uložena u QA/EHS manažera. Součástí knihy úrazů je i matice řešení pracovního úrazu (viz. Tabulka 14), kde je uvedeno jak má zaměstnavatel postupovat při pracovním úrazu.

Základním předpokladem pro hlášení a zapsání všech poranění a je informovanost pracovníků. Zaměstnanci jsou při každoročním školení z oblasti BOZP informováni o důležitosti hlášení sebemenších zranění sebe či svých kolegů, povinnosti spolupracovat při vyšetřování incidentu a uvádět pravdivé informace o události.

Tabulka 14 Postup při řešení pracovního úrazu [32] – vlastní zpracování

	Činnost	Termín	Odpovídá
Vznikne pracovní úraz	Zajistit první pomoc, ošetřit zranění, přivolat lékařskou pomoc (dle rozsahu zranění)	Ihned	Odpovědný vedoucí zaměstnanec Osoba, která je svědkem úrazu
	Provést dechovou zkoušku na alkohol (v případě podezření na alkohol)	Ihned	Pověřený vedoucí zaměstnanec

	Zapsat úraz do knihy úrazů	Ihned	Odpovědný vedoucí zaměstnanec nebo pověřený zam.
Pracovní úraz s více než 3-denní pracovní neschopností	Nahlásit pracovní úraz: Policii (při podezření na trestný čin), zástupci pro BOZP, zaměstnavateli úrazem postiženého zaměstnance, zdravotní pojišťovně, u které je pracovník pojištěn, OIP při hospitalizaci delší než 5 dnů	Ihned	HRM nebo QA/EHS manažer
	Vyplnit a odeslat záznam o úrazu v elektronické podobě ke kontrole CIVOP	Do 5. dne od vzniku úrazu	HRM nebo QA/EHS manažer
	Odsouhlasený záznam vytisknout a podepsat vedoucím zaměstnancem, svědkem úrazu, příp. postiženým	Ihned	Odpovědný vedoucí zam., HRM nebo QA/EHS manažer
	Odeslat záznam o úrazu poštou nebo e-mailem na příslušný oblastní inspektorát práce, příslušné pojišťovně zaměstnavatele, zdravotní pojišťovně, u které je postižený zaměstnanec pojištěn, Policii ČR (pokud případ řeší)	Ihned Nejpozději do 5. dne následujícího měsíce	HRM nebo QA/EHS manažer
Smrtelný pracovní úraz	Kontaktovat Policii ČR a postupovat dle instrukcí	Ihned	Odpovědný vedoucí zam., HRM nebo QA/EHS manažer
	Zavolat příslušný OIP	Ihned	
	Zajistit místo úrazu	Ihned	
	V dalších krocích postupovat jako při úrazu s více než 3-denní pracovní neschopností		
Záznam o úrazu Hlášení změn	Vyhotoví zaměstnavatel v případě, že: <ul style="list-style-type: none"> - hospitalizace postiženého přesáhla 5 dnů; - dočasná pracovní neschopnost postiženého byla ukončena; - zaměstnanec na jeho následky nejpozději do 1 roka zemřel; - došlo ke změně v posouzení zdroje nebo příčiny úrazu, povahy úrazu, popřípadě k jiným rozhodným skutečnostem. 		

Vyšetřování okolností pracovního úrazu provádí přímý nadřízený zaměstnanec, kterému se úraz přihodil, za účasti svědků, zraněného zaměstnance (pokud to situace dovoluje) a za účasti QA/EHS manažera.

Pracovní úrazy jsou analyzovány QA/EHS manažerem. Cílem analýzy je nalezení kořenové příčiny incidentu. Analyzovány nejsou jen úrazy, ale i pozorované ohrožení nebo skoro úrazy. Výsledky vyšetřování jsou dokumentovány a udržovány. Tato aktivita je důležitá pro předcházení opětovného výskytu incidentu. Vedení podniku se uvědomuje, že nízká úrazovost, není garancí, že rizika jsou správně ošetřena a kontrolována.

Pro zabránění opakování pracovního úrazu byla na základě provedených pozorování zavedena v podniku tato opatření:

- namátkové kontroly používání předepsaných OOPP vedoucími pracovníky nebo QA/EHS manažerem;
- mimořádná školení zaměstnanců v oblasti BOZP;
- sdílení pracovních úrazů s důrazem na rozbor úrazů a praktické příklady;
- zvýšení sebekontroly při všech vykonávaných činnostech s ohledem na vlastní bezpečnost pracovníků.

Zavedená opatření jsou v případě nových nálezů rozšiřována.

8.4.2.2 Neshoda, nápravná a preventivní opatření

Interní metodika vyšetřování skutečných či potencionálních neshod je založena metodě SPS (Systematic Problem Solving) – systematické řešení problému. Tato metoda je podporována globálním vedením společnosti a používá se ve všech pobočkách společnosti. Jednotlivé kroky této metody jsou představeny na obrázku č. 16.

QA/EHS manažer za spolupráce s vedoucím pracovníkem vybírají vhodný tým pro řešení neshody. Vyhodnocení zjištěných neshod a návrhy na nápravná opatření jsou prezentována na pravidelných schůzkách před nástěnkou Performance board.

Po odsouhlasení nápravných a preventivních opatření jsou odsouhlaseny i postupy pro přezkoumání jejich efektivnosti, rozděleny odpovědnosti a stanoven časový harmonogram pro implementaci opatření.

Před implementací protiopatření probíhá seznámení zaměstnanců s přijímaným opatřením a proškolení dotčených pracovníků. Reakce a časový sled opatření odpovídají povaze a rozsahu nalezené neshody v oblasti BOZP.

		Kroky	Nástroje
		a) Problém / neshoda / incident	
		b) Okamžitá akce /zamezení opakování	
Systematic problem solving	C4	1. Identifikuj správný tým	
	Zájem	2. Definice problému	Pozoruj problém na místě
	Příčina	3. Pochopení procesu	Nákres procesu
		4. Brainstorming nad příčinami	Fishbone
		5. Shromáždění dat	Kontrolní listy
		6. Analýza dat	Paretova analýza, průběhové diagramy
	Nápravná opatření	7. Nalezení kořenové příčiny	5 * PROČ
	Potvrzení	8. Implementace řešení	Komunikace
		9. Ověření funkčnosti řešení	Kontrolní diagramy, grafy
		10. Standardizace s sdílení	Vizualizace standardů

Obrázek 16 Kroky metody SPS – vlastní zpracování

8.4.3 Řízení záznamů

Všechna záznamová dokumentace, která v organizaci vzniká, je vydávána v souladu s interní směrnicí OS-01/10/16 Dokumentace, řízení dokumentů a záznamů.

Záznamy, které mohou v podniku prokázat shodu s požadavky v oblasti BOZP:

- záznamy o hodnocení souladu s požadavky právních a jiných předpisů;
- záznamy o preventivních kontrolách;
- identifikace a hodnocení pracovních rizik;
- zprávy o neshodách, incidentech;
- záznamy o nápravných a preventivních akcích a opatřeních;
- záznamy o kalibraci a údržbě strojů a zařízení;

- zprávy z kontrol správních orgánů v oblasti BOZP;
- záznamy o provedených školeních s příloženou prezenční listinou;
- zprávy z auditů;
- záznamy o údržbě osobních ochranných pracovních prostředků;
- zápisy z porad a mítinků;
- zprávy od poskytovatele pracovnělékařských služeb;
- apod.

Záznamy v oblasti BOZP a PO jsou vedeny v písemné a elektronické podobě. V písemné podobě jsou ukládány u HRM a QA/EHS manažera. Neplatné dokumenty jsou archivovány ve firemním archivu. Záznamy v elektronické podobě jsou uložena ve firemní databázi na sdíleném místě serveru organizace.

8.4.4 Interní audit

V roce 2017 byl zaveden v podniku systém interních auditů. Audity jsou prováděny členy auditorského týmu a jsou zaměřeny na všechny vykonávané činnosti podniku se zaměřením na kvalitu a BOZP. Všichni interní auditoři mají potřebné kompetence provádět audit. Interní auditní tým je tvořen členy ze všech oddělení organizace. Členové týmu absolvovali externí školení „Interní auditor“ a jsou vlastníky osvědčení o absolvování tohoto školení. Auditoři jsou pravidelně školeni v rozsahu nejméně jednou za dva roky.

QA/EHS manažer na počátku každého kalendářního roku navrhuje plán interních auditů, udržuje jejich časový harmonogram, koordinuje navržená a implementovaná nápravná opatření se zodpovědnými osobami, zajišťuje, že členové auditorského týmu mají potřebné kompetence provádět audit. Volba auditorů a provádění auditů musí zajistit objektivitu a nestrannost procesu auditu. Auditoři nesmějí provádět audit své vlastní práce.

Interní auditní tým provádí interní audity dle plánu, připravuje zprávy z interních auditů a iniciují nápravná a preventivní opatření při pozorování neshod.

Vedoucí jednotlivých oddělení spolupracují na interním auditu a napomáhají při nalezení nápravných opatření v případě zjištěných neshod. Vnitřní inspekce není přepadová věc. Otázky kontrolované problematiky mohou být dávány předem. Cílem je zlepšení stavu. Nesmí se vyskytovat zatajování nedostatků a jejich obhajování. [32]

Smyslem interních auditů je odhalit interně své nedostatky a přijmout nápravná opatření. Program auditů se plánuje s ohledem na důležitost procesů a oblastí, které mají být

předmětem auditu, stejně jako na opatření vyplývající z předchozích auditů. Kritéria auditu, předmět auditu, četnost a metody auditu jsou předem stanoveny. O auditech jsou pořizeny záznamy.

Tabulka 15 Kritéria pro identifikaci neshod [32]

Typ neshody	Definice
Závažná neshoda	Závažné ohrožení bezpečnosti a kvality, chybějící evidence dodržování procesů. Může vést k selhání systému.
Méně závažná neshoda	Nález je ojedinělý nebo představuje omezené riziko pro bezpečnost a kvalitu.
Doporučení ke zlepšení	Doporučení ke zlepšení systému v souvislosti s méně závažnými odchylkami od správné výrobní praxe, bezpečnosti a kvality. Pokud následující audity zaznamenají pokračování pozorovaných odchylek, bude identifikována méně závažná neshoda.

Výsledky a závěry interních auditů jsou vnitřní záležitostí organizace. Pokud interní audit odhalí neshody / odchylky jsou přiřazeny úkoly pracovníkovi/pracovníkům zodpovědným za šetření a přijetí nápravných opatření. Následný interní audit je zaměřen na odstranění nalezených neshod při minulém auditu.

Management odpovědný za auditovanou oblast musí zajistit, aby byla bez zbytečných průtahů provedena opatření k odstranění zjištěných neshod a jejich příčin.

8.4.5 Zhodnocení a návrhy na zlepšení v oblasti kontroly

Všechna opatření jsou zaznamenána, jsou vedeny záznamy o proškolení zaměstnanců. Zavedená opatření jsou ověřována a přezkoumávána po dobu předem stanoveného období. Pokud opatření není účinné nebo efektivní hledá se nové řešení opět za použití metody SPS.

Vedoucí zaměstnanci potvrzují, že se osvědčil zavedený systém interních auditů. Audity prováděné nezávislými členy auditorského týmu vnáší nové pohledy nezaujatých kolegů do zavedených postupů a procesů. Často tak při vzájemné diskusi vzniká mnoho podnětů a nových nápadů.

V podniku je neustále vylepšován systém hledání kořenových příčin problému. Aktuálně používaná metoda SPS je jednou z posledních metod, která byla zavedena pro soulad s metodami a postupy ve všech pobočkách společnosti.

Doporučení autora: na základě rozhovorů se zaměstnanci je nutné více komunikace v oblasti interních auditů. Operátoři výroby je stále chápou jako další kontrolu, a ne jako prostředek pro zlepšování a zajištění jejich bezpečnosti.

8.5 Přezkoumání systému managementu

Přezkoumání stavu BOZP a PO probíhá jednou měsíčně při poradě lokálního vrcholového vedení - Local Management Meeting. QA/EHS manažer prezentuje realizovaná opatření a aktuální stav v oblasti BOZP a PO. Součástí přezkoumání je i posouzení případných příležitostí ke zlepšením a ke změnám v BOZP. Zároveň QA/EHS manažer informuje členy vedené podniku o trendech a chystaných změnách v této oblasti. O přezkoumání lokálním managementem společnosti existuje záznam v podobě zápisu z porady.

Roční přezkum stavu a zhodnocení v oblasti BOZP probíhá na základě všech vstupů - výsledky z auditů, soulad s předpisy, výsledky konzultace se zaměstnanci, komunikace se zainteresovanými stranami, dosahování cílů, nápravná a preventivní opatření, stav vyšetřování incidentů, apod. Lokální vedení organizace přijímá konkrétní rozhodnutí pro zajištění kontinuálního zlepšování svého zavedeného systému řízení BOZP a plánuje cíle pro následující období.

Shrnutí kapitoly:

V podniku jsou dodržovány právní a jiné předpisy v oblasti BOZP. Provoz je řízen dle těchto předpisů a dle nejlepších znalostí a možností. Vedení lokální pobočky hledá odpovědi na otázky týkající se vhodnosti, přiměřenosti a efektivnosti systému. V podniku je zaveden efektivní systém řízení BOZP, který je zaměřen na neustále zlepšování.

Tyto nálezy byly učiněny na základě analýzy dostupných materiálů provedené autorem a na základě rozhovorů s vedoucími pracovníky zkoumaného podniku. Pro přezkoumání zavedeného systému bude využit i dotazník, který byl předložen zaměstnancům podniku. Vyhodnocení tohoto dotazníku bude věnována následující kapitola této práce. Závěrečné zhodnocení a návrhy na zlepšení budou prezentovány v kapitole 10 této diplomové práce.

9 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU PRO ZAMĚSTNANCE

Pro ověření informovanosti zaměstnanců, porozumění předávaným informacím a jejich znalostí v oblasti BOZP a PO byl zaměstnancům zkoumaného podniku předložen dotazník obsahující i otázky pro získání podnětů a zpětné vazby.

DOTAZNÍK

Prosím o vyplnění dotazníku obsahujícího 10 otázek, který bude součástí diplomové práce na téma Systémové řízení BOZP ve firmě vyrábějící krmné doplňkové látky.

Vyberte vždy jednu variantu a tu zakroužkujte. U otázek č. 3 a 10 doplňte Vaši odpověď.

1. Byli jste seznámeni s Politikou společnosti v oblasti BOZP?

Ano Ne Nevím

2. Víte, kde dokument Politika společnosti v oblasti BOZP najdete?

Ano Ne

3. Kdo je odpovědný za bezpečnost práce na vašem pracovišti?

Vaše odpověď:

4. Byl/a jste informován/a o rizicích na vašem pracovišti?

Ano Ne Nevím

5. Může zaměstnavatel nahradit OOPP peněžitým plněním?

Ano Ne Nevím

6. Cítíte se na pracovišti bezpečně?

Ano Ne Nevím

7. Existují nějaká potenciální rizika na vašem pracovišti, o kterých se domníváte, že nejsou dobře zabezpečena?

Ano Ne Nevím

8. Víte koho potenciální rizika upozornit?

Ano Ne Nevím

9. Pokud jste upozornili na rizika, byla tato rizika řešena?

Ano Ne Nevím

10. Co navrhuje zlepšit ve prospěch bezpečnosti práce na svém pracovišti?

Vaše odpověď:.....

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

Dotazník byl předán všem zaměstnancům zkoumaného výrobního závodu. Vyplněné dotazníky odevzdalo 40 zaměstnanců.

Vyhodnocení dotazníku je věnována Tabulka č. 16. Každá otázka je vyhodnocena zvlášť.

Tabulka 16 Vyhodnocení odpovědí dotazníku – vlastní zpracování

Otázka	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
1. Byli jste seznámeni s Politikou společnosti v oblasti BOZP? Ano Ne Nevím	39 0 1	97,5 % 0 % 2,5 %
2. Víte, kde dokument Politika společnosti v oblasti BOZP najdete? Ano Ne	31 9	77,5 % 22,5 %
3. Kdo je odpovědný za bezpečnost práce na vašem pracovišti? Zodpovězena Nezodpovězena Odpověď „NEVÍM“	34 4 2	85 % 10 % 5 %
4. Byl/a jste informován/a o rizicích na vašem pracovišti? Ano Ne Nevím	40 0 0	100 % 0 % 0 %
5. Může zaměstnavatel nahradit OOPP peněžitým plněním? Ano Ne Nevím	0 40 0	0 % 100 % 0 %
6. Cítíte se na pracovišti bezpečně? Ano Ne Nevím	35 4 1	87,5 % 10 % 2,5 %

7. Existují nějaká potenciální rizika na vašem pracovišti, o kterých se domníváte, že nejsou dobře zabezpečena?		
Ano	2	5 %
Ne	36	90 %
Nevím	2	5 %
8. Víte koho potenciální rizika upozornit?		
Ano	40	100 %
Ne	0	0 %
Nevím	0	0 %
9. Pokud jste upozornili na rizika, byla tato rizika řešena?		
Ano	30	75 %
Ne	2	5 %
Nevím	8	20 %
10. Co navrhuje zlepšit ve prospěch bezpečnosti práce na svém pracovišti?		
Zodpovězena	8	20 %
Nezodpovězena	32	80 %

Výsledky průzkumu jsou podrobně popsány ve výše uvedené tabulce. Zde je zaznamenána jak absolutní četnost odpovědí, tak i zastoupení hodnoty v celku.

Odpověď na otázku č. 1 ukazuje, že 97,5 % respondentů bylo seznámeno s Politikou společnosti v oblasti BOZP. To je pro podnik uspokojivý výsledek. Pouze jeden zaměstnanec (2,5% respondentů) odpověděl, že neví.

Zajímavý je výsledek odpovědí na otázku č. 2. Pouze 77,5 % respondentů ze zkoumaného podniku ví, kde najde dokument Politika společnost v oblasti BOZP. Skoro čtvrtina zaměstnanců tedy neví, kde najde tento dokument, který je základním kamenem a směřováním organizace v oblasti BOZP.

Výsledek odpovědí na otázku č. 2 koresponduje s doporučením autora vyvěsit dokument „Politika BOZP a PO“ na hlavní společnou nástěnku v podniku společně s již vyvěšeným dokumentem „Politika zdravotní nezávadnosti“. To, že je dokument uložen u QA/EHS manažera neví 22,5 % respondentů. To znamená, že tato část zaměstnanců netuší, že si ho také mohou u QA/EHS manažera vyžádat k nahlédnutí.

Zajímavé odpovědi se sešly na otázku č 3. Kdo je odpovědný za bezpečnost práce na vašem pracovišti? Odpovědělo 34 respondentů, 4 neodpověděli a 2 respondenti se přiznali, že odpověď na tuto otázku neví. Většina odpovědí byla v duchu: „Já“ či „Každý ze zaměstnanců“ nebo „My všichni“. Pouze jedna odpověď dávala odpovědnost za BOZP

QA/EHS manažerovi. Nelze říci, zda jde v tomto případě o neznalost nebo následek každodenní činnosti QA/EHS manažera v oblasti BOZP.

Skvělý výsledek práce na poli komunikace v oblasti BOZP dokumentují odpovědi na otázky č. 4 a 5. 100 % respondentů potvrdilo, že byli informováni o rizicích a 100% respondentů má povědomí v oblasti OOPP a ví, že zaměstnavatel nemůže nahradit poskytnutí osobních ochranných pracovních pomůcek peněžním plněním.

Překvapivě pouze 87,5 % respondentů odpovědělo, že se cítí bezpečně na svém pracovišti. Tento výsledek odpovědí na otázku č. 6 může znamenat, že zaměstnanci nevnímají všechna kolektivní i osobní ochranná opatření, která byla učiněna k eliminaci rizik na jejich pracovištích. Důvodem také mohou být nezavedené nápady pracovníků v oblasti bezpečnosti, které byly příliš nákladné. V těchto případech bylo často zavedeno jiné řešení k omezení potenciálních rizik. Dalším vysvětlením také může být, že na dotazník odpovídali i zaměstnanci, kteří každý den řídí služební automobil, který se po dobu řízení stává jejich pracovištěm. Jako účastníci silničního provozu se zde respondenti nemusí cítit bezpečně.

Přitom pouze 5 % respondentů se domnívá, že na jejich pracovišti existují potenciální rizika, která nejsou dobře zabezpečena. V odpovědi na otázku č. 7 celých 90 % respondentů tvrdí, že neexistují potenciální nezabezpečená rizika na jejich pracovištích.

V této oblasti pocitu bezpečí (otázka 6) a potenciálních rizik (otázka 7) je nutné se v podniku zaměřit na otevřené rozhovory se zaměstnanci pro zjištění rozporu v odpovědích.

Důležitý je výsledek odpovědí na otázku č. 8, kde 100 % respondentů odpovědělo kladně. To znamená, že zaměstnanci vědí, koho na potenciální rizika na pracovištích upozornit.

Zajímavým výsledkem jsou odpovědi na otázku č. 9. Pouze 70 % respondentů se domnívá, že rizika, na která bylo upozorněno, byla řešena. Ale pouze 5 % respondentů jasně deklarovalo odpověď „ne“ a celých 20 % respondentů odpovědělo, že neví. Nad tím by se mělo vedení podniku zamyslet. Zda jsou skutečně prezentována a srozumitelně komunikována všechna zlepšení v oblasti BOZP. Přímá zpětná vazba zaměstnanci, který upozornil na rizika je v tomto případě žádoucí.

Otázka č. 10 byla položena jako impuls pro respondenty, přijít s nápady pro zlepšení BOZP na jejich pracovištích. Pouze 20 % respondentů přišlo s návrhy na zlepšení. Tyto návrhy budou předány vedení společnosti.

10 ZHODNOCENÍ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

Zhodnocení zavedeného systému řízení BOZP vyplývá z provedené analýzy a vyhodnocení dotazníku pro zaměstnance organizace.

10.1 Zhodnocení zavedeného systému řízení BOZP

Ve zkoumaném podniku jsou dodržovány 3 základní pilíře v prevenci rizik – dodržování právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP, vyhledávání a vyhodnocování rizik na pracovištích, kategorizace prací. Vedení podniku, ať už na globální nebo lokální úrovni, se snaží v této oblasti komunikovat všemi dostupnými prostředky.

Priority stanovené v Politice společnosti v oblasti BOZP nejsou pouze deklarovány, jsou evidentně dodržovány. Všechny základní činnosti organizace jsou prováděny takovým způsobem, aby nebylo ohroženo zdraví ani životy zaměstnanců či ostatních spolupracujících osob. Pěkným příkladem v oblasti vizuální komunikace s návštěvníky a spolupracujícími osobami jsou instrukce pro tyto osoby ve formě letáku. Leták „Bezpečnostní instrukce pro návštěvníky“ je během bezpečnostního školení před vstupem do areálu podniku předán všem návštěvníkům. Během školení jsou návštěvníkům vysvětleny zásady bezpečného chování, jsou upozorněni na dodržování bezpečnostních předpisů, jsou seznámeni s postupy, jak se zachovat v případě zpozorování požáru a jsou obeznámeni s místy únikových východů.

Velká pozornost je v podniku věnována preventivním opatřením souvisejícím s BOZP a PO. Zavedení systému komplexního řešení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany umožňuje v podniku zlepšování v této oblasti.

V podniku jsou prováděna preventivní opatření, aby faktory, které mohou představovat potenciální riziko, byly sledovány a neustále snižovány. Pokud rizika ohrožení zdraví či životů nelze odstranit, dělá vedení podniku maximum, aby tato rizika byla minimalizována. Prostředky kolektivní ochrany jsou upřednostňovány před osobními ochrannými pracovními prostředky. Zavedení nových postupů a procesů je vždy konzultováno s dotčenými zaměstnanci pracoviště.

Identifikace, analýza a zhodnocení rizik byly provedeny pro každou pracovní pozici. Následně bylo na základě tohoto vyhodnocení rozhodnuto o přidělení OOPP pro každou vykonávanou činnost. Zaměstnavatel vybírá vhodné OOPP tak, aby používání OOPP

nebránilo zaměstnanci při výkonu práce. Je nakupováno více velikostí, tak aby používání OOPP nijak neomezovalo při vykonávání pracovní činnosti. Zaměstnanec si vybírá takovou velikost, aby se i při používání OOPP cítil pohodlně.

Každý zaměstnanec, který je vystaven rizikům spojeným s prací v podniku, je o rizicích informován a proškolen, jak jim předcházet. Vedoucí pracovníci vyžadují, aby zavedená opatření stanovená k ochraně jejich života a zdraví byla dodržována. Jsou prováděny pravidelné i náhodné kontroly na pracovištích a to jak vedoucím zaměstnancem nebo QA/EHS manažerem či kolegy, během provádění bezpečnostních observací v rámci zavedeného bezpečnostního programu. Tyto observace jsou účinným nástrojem kontroly dodržování používání předepsaných OOPP.

Zaměstnanci podniku jsou pravidelně školeni v problematice BOZP a PO, čímž je zvyšována informovanost a tím i bezpečnost zaměstnanců. Zaměstnanci na všech úrovních organizace jsou motivováni, aby se aktivně zapojili do zlepšování stavu pracovního prostředí ve zkoumaném podniku.

Zkvalitňováním pracovních procesů, zvyšováním odborné kvalifikace pracovníků podporuje podnik i loajalitu zaměstnanců. Firma má stabilní zaměstnance, kteří v podniku pracují i více než 30 let. Průměrný počet odpracovaných let v podniku je 14 let.

Pro všechny prováděné pracovní činnosti, opravy a preventivní údržbu, manipulaci s nebezpečnými látkami jsou vytvořené pracovní postupy, které jsou periodicky monitorovány, hodnoceny a prodiskutovány se zaměstnanci. Činnosti jsou pravidelně monitorovány a auditovány, jak interně, tak externě. Všichni zaměstnanci organizace mají podepsaný dokument Popis pracovní činnosti – náplň práce a na počátku každého dalšího fiskálního roku jsou seznámeni s ročním plánem školení pro svoji pozici.

V oblasti BOZP jsou každoročně stanovovány specifické cíle a postupy pro jejich dosažení. Cíle jsou komunikovány všemi dostupnými komunikačními kanály. Dosahování cílů je periodicky vyhodnocováno.

V případě neshod a incidentů jsou díky zavedenému systémovému přístupu prováděna nápravná opatření. Všechna opatření jsou zaznamenána, ověřována a revidována. Pokud opatření není účinné nebo efektivní hledá se nové řešení opět v týmu odborníků za použití metody SPS. Systém hledání kořenových příčin problémů je neustále vylepšován.

Velkým benefitem pro podnik je zavedený systém interních auditů. Tento nástroj je v podniku zaveden zatím krátkou dobu – 2 roky, ale již přináší své ovoce. Zaměstnanci ho nevnímají jako další kontrolu, ale pochopili smysl interních auditů a vědí, že odhalit interně své nedostatky a přijmout nápravná opatření předchází nálezům, neshodám a sankcím z externích auditů.

V podniku jsou vytvořeny, implementovány a udržovány postupy pro interní a externí komunikaci se zainteresovanými stranami, smluvními partnery a jinými návštěvníky pracovišť organizace.

Zavedenými procesy a postupy zkoumaný podnik naplňuje požadavky normy OHSAS 18001. Stanovená politika a cíle podniku jsou zaměřeny na neustálé zlepšování v této oblasti. Všechny činnosti v systému řízení BOZP, zavedené a probíhající ve zkoumaném podniku jsou v souladu s normou OHSAS 18001.

V podniku jsou dodržovány právní a jiné předpisy v oblasti BOZP. Provoz je řízen dle těchto předpisů a dle nejlepších znalostí a možností. Dodržování předpisů je kontrolováno jak interními tak externími audity. Vedení lokální pobočky hledá odpovědi na otázky týkající se vhodnosti, přiměřenosti a efektivnosti systému. V podniku je zaveden efektivní systém řízení BOZP, který je zaměřen na neustále zlepšování.

Fungující interní program založený na bezpečném chování pracovníků, pozorování nebezpečného chování / činností, pochvaly za bezpečné chování a diskuse o bezpečnosti a smysluplnosti prováděných operací rozumným způsobem přiměly pracovníky podniku přemýšlet o své vlastní bezpečnosti a jakým způsobem ji nejlépe zajistit. Angažovanost zaměstnanců pomáhá v prevenci vzniku úrazů a je v podniku účinným nástrojem v oblasti BOZP.

Řízením BOZP a zapojením svých zaměstnanců získává vedení organizace nástroj pro ovlivnění počtu pracovních úrazů či nemocí z povolání a tak snižuje náklady plynoucí z pracovních neschopností z těchto důvodů.

Propracovaný systém řízení BOZP, který je součástí integrovaného řízení kvality a životního prostředí je stále ještě možné vylepšit. Zejména o nové trendy a řešení v této oblasti. Návrhy na zlepšení budou představeny v další kapitole. Zvolená opatření jsou navržena s ohledem na jejich aplikovatelnost a efektivnost s možností budoucích modifikací dle rozvoje podniku.

10.2 Návrhy na zlepšení

Návrhy na zlepšení v podniku zavedeného systému řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vyplývají z doporučení u jednotlivých témat v předchozích kapitolách. V rámci zpracování této diplomové práce došlo i k identifikaci míst v oblasti BOZP, která je možná ještě vylepšit přímo i v samotném v provozu. Návrhy na zlepšení společně s jejich přínosy jsou seřazeny dle oblastí zaměření.

POLITIKA BOZP

Návrh vyvěsit dokument „Politika BOZP a PO“ na dostupné místo pro zaměstnance vychází z požadavku normy OHSAS 18001:2007, která uvádí, že politika musí být přístupná zainteresovaným stranám. Český psaný dokument, tak bude dostupný k nahlédnutí zaměstnancům zkoumaného modelového prostředí. V současnosti je politika společnosti v oblasti BOZP vyvěšena pouze na internetových stránkách společnosti, které jsou dostupné pouze v anglickém jazyce. Ne všichni zaměstnanci zkoumaného podniku hovoří anglicky.

Přínos: Shoda se současnou normou je základem pro přípravu na certifikaci dle nové normy ISO 45001.

KOMUNIKACE

V oblasti komunikace by mělo vedení podniku, ale i jednotliví vedoucí zaměstnanci volit srozumitelný jazyk při sdělování informací dle úrovně vzdělání zaměstnanců. Poznatky z provedené analýzy a dotazování zaměstnanců jasně ukazují, že je nezbytné si ověřovat, zda předané informace byly i porozuměny a pronikly do povědomí zaměstnanců. Vyjadřování a slovní zásoba operátorů nemusí být vždy shodná nebo na stejné úrovni jako u vedoucích pracovníků. Především nemusejí být vždy správně pochopeny vedoucími pracovníky používané anglické výrazy. Vždy musí být zdůrazněno „CO/KDE“ se děje nebo neděje, „PROČ“ se to děje, „JAK“ to ovlivní zaměstnance, „KDO“ je zodpovědný a zodpoví případné dotazy a zejména se musí zdůraznit „PŘÍNOSY“ všech zaváděných změn.

Vedení podniku by mělo dát větší důraz na propagaci toho, co organizace pro své zaměstnance v této oblasti činí nad rámec svých povinností. Ať už se jedná o zveřejnění investic do oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců či poskytnutí srovnání kvality firmou zajišťovaných OOPP.

V podniku také chybí lokální „intranet“. Intranetové stránky jsou zajištěny na globální úrovni, jsou dostupné pouze v anglickém jazyce. V tomto případě je nutné se více věnovat lokálním nástěnkám pro zajištění vizuální informovanosti zaměstnanců.

Větší komunikace v oblasti interních auditů. Opětovně vysvětlit všem zaměstnancům, výhody interních auditů a jejich význam pro zlepšování a zajištění správného fungování všech činností a bezpečnosti zaměstnanců.

Přínos: Větší informovanost a porozumění zaměstnanců vede k pochopení smyslu všech změn a opatření. Pokud zaměstnanci vidí v nově zaváděných postupech a opatřeních smysl stávají se jejich zastánci.

MOTIVACE ZAMĚSTNANCŮ

Angažovanost zaměstnanců v oblasti BOZP je na vysoké úrovni. V současnosti jsou pracovníci motivováni pouze příkladem svých vedoucích, kolegů a zavedenými programy. Pro předejití snížení jejich zájmu by mělo vedení podniku přistoupit k systému odměňování. Vyhlášení a odměna (finanční nebo hmotná) za nejlepší nápad roku v oblasti bezpečnosti nebo zveřejnění a odměna zaměstnancům s nejvyššími počty bezpečnostních observací či nápadů na zlepšení.

Přínos: Zapojení zaměstnanců je legislativním i normativním požadavkem v oblasti BOZP. Aktuální vysoká úroveň zapojení zaměstnanců může bez dalšího stimulátoru vyprchat. Je nutno podotknout, že nová norma ISO 45001 klade ještě větší důraz na aktivní zapojení zaměstnanců při tvorbě a udržování systému řízení BOZP.

DOKUMENTACE

Doporučením autora je ujednotit aktuální dokumentaci dodavatele služeb v oblasti BOZP a interní dokumentaci podniku a tak zavést jednotnou řízenou dokumentaci v rámci integrovaného systému řízení jakosti, životního prostředí a BOZP ve zkoumaném modelovém prostředí.

Přínos: Řízení dokumentů je normativním požadavkem. Zavedením řízené dokumentace tak podnik bude splňovat požadavky normy ISO 45001 a prokáže tak shodu s normou v případě zájmu o certifikaci v oblasti BOZP.

ŘÍZENÍ PROVOZU

Jedním ze specifických možných úrazů ve vybraném odvětví je úraz elektrickým proudem nebo zranění způsobená při provádění údržby či oprav strojů a zařízení.

Zavedením systému LOTO pro bezpečné provádění údržby a oprav strojů a zařízení lze těmto úrazům předejít a provádět údržbu a čištění zařízení bezpečně.

System LOTO je jedním z preventivních nástrojů řízení rizik ve výrobních podnicích. V České republice zatím ještě není zákonná povinnost zavedení tohoto systému v organizacích. System pochází ze Spojených států amerických a postupně proniká i do dalších zemí.

System LOTO (LOCKOUT – UZAMKNI! a TAGOUT – OZNAČ!) je založen na zajištění a označení zdrojů nebezpečí spojených s možností nechtěného spuštění stroje nebo zařízení, na kterém je prováděna údržba nebo oprava. Uzamčení se provádí za pomoci speciálního uzávěru a visacího zámku, který znemožní nechtěné zapnutí stroje nebo zařízení. Uzávěr se následně označí visáčkou, s uvedením informace o provádění údržby a jménem odpovědného zaměstnance a datem/časem ukončení prací. Uzamčení/označení zařízení můžou provádět pouze pověřeni a proškoleni zaměstnanci. Zámky se nesmějí používat k jiným účelům. Před započatím práce na zařízení se musí pověřeni zaměstnanec ujistit, že je zařízení odpojeno od všech zdrojů energie. Odstranění zámku a štítku provádí pouze zaměstnanec, který je na zařízení umístil. V případě, že na zařízení pracuje více pracovníků, pak každý zaměstnanec uzamkne tento uzávěr vlastním visacím zámkem.

Pro zavedení tohoto systému je nutno v podniku provést analýzu rizik a identifikovat všechna zařízení, kde hrozí nebezpečí. Následně stanovit plán prací a určení zodpovědností, vytvořit a implementovat interní předpisy pro zavedení a řízení systému LOTO. Po zajištění prvků LOTO pro bezpečné odstavení stroje (speciální uzávěr a zámek) seznámit zaměstnance se systémem a ověřit jejich znalosti. Posledním krokem je kontrola a udržování funkčnosti systému v praxi. [10]

Přínos: Správně zavedený a udržovaný systém LOTO podstatně zvýší celkovou bezpečnost zaměstnanců při provádění čištění, oprav a údržby strojů a zařízení. Implementací systému LOTO lze předejít možnosti lidské chyby při provádění těchto prací. Dochází tak k výraznému snížení rizika poškození zdraví zaměstnanců. Dalším přínosem je vlastní aktivní zapojení samotných zaměstnanců v oblasti své bezpečnosti a posílení povědomí o své vlastní zodpovědnosti za svoje zdraví i zdraví svých kolegů.

Shrnutí kapitoly:

Vedení organizace modelového výrobního podniku vyrábějící krmné doplňkové látky si je plně vědomo, že v oblasti BOZP je vždy prostor pro neustálé zlepšování a o kontinuální zlepšování také usiluje, jak deklaruje i v prioritě VII. vyhlášené Politiky v oblasti BOZP.

Přínosem realizace předložených návrhů bude pro podnik nejen zajištění zdraví a bezpečí svých zaměstnanců, ale zejména jejich angažovanosti v oblasti BOZP.

V případě implementace formulovaných návrhů na zlepšení v oblasti BOZP by podnik měl začít uvažovat o certifikaci v této oblasti. Zavedený systém řízení BOZP odpovídá současným legislativním a normativním požadavkům. Svým přístupem k bezpečnosti a ochraně zdraví svých zaměstnanců a prokázáním shody s normou ISO 45001, tak podnik může oslovit nové zákazníky a následně tak zvýšit svoje tržby.

ZÁVĚR

Vrcholový management zkoumaného podniku určuje směr v oblasti bezpečnosti stanovením své politiky a priorit v oblasti BOZP, vytváří kulturu bezpečnosti práce a pracovní pohody a aktivně zapojuje všechny své zaměstnance. Odpovědnost managementu (Leadership) a zapojení zaměstnanců zdůrazňuje i nová norma v oblasti systémového řízení BOZP ISO 45001:2018 Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Systémové řízení BOZP přechází od pouhého plnění jednotlivých požadavků právních předpisů a norem k jejich strukturovanému řízení. Zavedením systémového řízení BOZP organizace přispívá k trvalému zvýšení ochrany zdraví a bezpečnosti při práci, angažovanosti zaměstnanců v této oblasti, zamezení úrazovosti zaměstnanců a následně ke zvýšení produktivity. Na první pohled se může zdát, že zavedení systémového řízení BOZP, je spojeno jen s další byrokracií a papírováním. Benefit systémového řízení BOZP dle normy společně s veškerou řízenou dokumentací je zprůhlednění všech procesů, které ve vztahu k BOZP existují a stanovení jasných kompetencí a zodpovědností.

Cílem této diplomové práce byla analýza zavedeného systému řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v modelovém výrobním podniku vyrábějícím krmné doplňkové látky. Na základě provedené analýzy a na základě vyhodnocení dotazníku byla prověřena funkčnost zavedeného systému a byly představeny návrhy na zlepšení. V souladu se záměrem bylo na praktických příkladech demonstrováno, že řízení BOZP v podniku odpovídá základním legislativním a normativním požadavkům.

Dosažení vysoké úrovně v oblasti systémového řízení BOZP ve zkoumané organizaci je dosahováno efektivní spoluprací mezi dodavatelem služeb v oblasti BOZP a PO, zástupcem podniku a lokálním vedením společnosti a zejména zapojením všech zaměstnanců. Znalost pracovního prostředí, potenciálních rizik a povědomí o tom, jak dochází k úrazům na konkrétních pracovištích, je v této organizaci základem pro to, že jsou přijímána efektivní opatření.

Závěrem lze konstatovat, že systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve zkoumaném podniku je funkční a je řízen efektivně. Přijmutí a zavedení navrhovaných opatření podniku zajistí zlepšení v této oblasti a plynulou přípravu na certifikaci v oblasti systémového řízení BOZP dle nové normy ISO 45001:2018, pokud se pro ni vedení podniku rozhodne.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Vision Zero Fund, Achieving a world without occupational accidents and diseases. *INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION (ILO)*. [Online] 31. August 2017. [Citace: 2018-12-26] Dostupné z: https://www.ilo.org/safework/projects/WCMS_572474/lang-en/index.htm.
- [2] VEBER, Jaromír, Marie HŮLOVÁ a Alena PLÁŠKOVÁ. *Management kvality, environmentu a bezpečnosti práce: legislativa, systémy, metody, praxe*. 2., aktualiz. vyd. Praha : Management Press, 2010. ISBN 9788072612109.
- [3] NEUGEBAUER, Tomáš. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce, neboli, O čem je současná BOZP*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-106-4.
- [4] DOLEČEK, Marek. *Bezpečnost práce.info. Pracovní právní problematika - Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*. [Online] © 2018. [Citace: 2018-12-28] Dostupné z: <https://www.bezpecnostprace.info/pracovni-pravo/pracovnepravni-problematika-kapitola-2-z-6-bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci-bozp/>.
- [5] SMEJKAL, Vladimír a Karel RAIS. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha : Grada, 2013. ISBN 80-247-4644-1.
- [6] NEUGEBAUER, Tomáš. *Školení bezpečnosti práce, požární ochrany a motivační školení k prevenci rizik*. 2. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-957-2.
- [7] ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy: s komentářem k 1. 1. 2015*. Olomouc : ANAG, 2015. ISBN 978-80-7263-921-2.
- [8] ČSN OHSAS 18001 – *Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Požadavky*. Praha : Český normalizační institut, 2008.
- [9] *Současné pojetí BOZP. Tomáš NEUGEBAUER specialista bezpečnosti práce a požární ochrany*. [Online] ©2018. [Citace: 2018-12-28] Dostupné z: http://bozppo-neu.cz/?page_id=693.
- [10] VALA, Jiří. *Systémové řízení bezpečnosti a ochrany zdraví v organizacích*, 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-109-5.
- [11] PŘÍRUČKA K PROGRAMU "BEZPEČNÝ PODNIK" SYSTÉM ŘÍZENÍ BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI. *Státní úřad inspekce práce*. [Online]

©2016-2018. [Citace: 2018-12-30] Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-24ba6f2db999090b16c3ca24f74d410e/bezpecny-podnik-2017.pdf.

[12] ŠALAMON, Pavel. Systémy řízení bezpečnosti Národní příručka "Systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci". *Znalostní systém prevence rizikv BOZP*. [Online] ©2016-2018. [Citace: 2018-12-30] Dostupné z: <https://zsbozp.vubp.cz/rizeni-bozp/systemy-rizeni-bezpecnosti/373-narodni-prirucka-system-rizeni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci>.

[13] Guidelines on occupational safety and health management systems (ILO-OSH 2001). *INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION (ILO)*. [Online] Second edition 2009. [Citace: 2018-12-30] Dostupné z: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_protect/@protrav/@safework/documents/normativeinstrument/wcms_107727.pdf.

[14] Ocenění v oblasti BOZP Bezpečný podnik. *ZNALOSTNÍ SYSTÉM PREVENCE RIZIK V BOZP*. [Online] ©2016-2018. [Citace: 2018-12-30] Dostupné z: <https://zsbozp.vubp.cz/oceneni-v-oblasti-bozp/151-bezpecny-podnik>.

[15] ŠENK, Zdeněk. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: prakticky a přehledně podle normy OHSAS. 2., aktualiz. vyd.* Olomouc : ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-737-9.

[16] SADIG, Naeem. *OHSAS 18001 Step by Step - A Practical Guide*. Cambridgeshire : IT Governance Publishing, 2012. ISBN 9781849283632.

[17] ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů*. [Online] © 2019. [Citace: 2019-03-15] Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>.

[18] Směrnice Rady 89/391/EHS – opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. *EUR-Lex*. [Online] [Citace: 2019-03-08] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11113>.

[19] EUR-Lex. *Přístup k právu Evropské unie*. [Online] [Citace: 2019-03-10] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

[20] BIO-CIRCLE. *Legislativa*. [Online] © 2019. [Citace: 2019-03-10] Dostupné z: <https://www.bio-circle.cz/legislativa>.

- [21] ČESKÁ REPUBLIKA. *Nářizení vlády č. 361/2007 Sb.; kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci.* [Online] © 2019. [Citace: 2019-03-15] Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>.
- [22] ČESKÁ REPUBLIKA. *Nářizení vlády 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.* [Online] © 2019. [Citace: 2019-03-15] Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>.
- [23] BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář.* 2. vyd. V praze : C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-290-8.
- [24] Povinnosti BOZP a PO, když jste majitel firmy – zaměstnavatel nebo živnostník. *Bezpečnost práce.info.* [Online] Copyright © 2013 - 2019. [Citace: 2019-03-15] Dostupné z: <https://www.bezpecnostprace.info/bozp/povinnosti-bozp-a-po-kdyz-jste-majitel-firmy-zamestnavatel-nebo-zivnostnik-osvc/>.
- [25] ČESKÁ REPUBLIKA. *Vyhláška č. 432/2003 Sb.; kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení pra.* [Online] © 2019. [Citace: 2019-03-16] Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>.
- [26] ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.* [Online] © 2019. [Citace: 2019-03-16] Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>.
- [27] Náplň odboru hygieny práce. *Krajská hygienická stanice Středočeského kraje.* [Online] © 2009. [Citace: 2019-03-16] Dostupné z: http://www.khsstc.cz/obsah/predmet-cinnosti_41_1.html.
- [28] PELCLOVÁ, Daniela. *Nemoci z povolání a intoxikace.* 3., dopl. vyd. Praha : Karolinum, 2014. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-246-2597-3.
- [29] Operátor linky pro výrobu premixů. *NSP - Národní soustava povolání.* [Online] © 2017 Ministerstvo práce a sociálních věcí. [Citace: 2019-03-18] <https://www.nsp.cz/jednotka-prace/operator-linky-pro-vyrobu-84c3>.
- [30] ČESKÁ REPUBLIKA. *Nářizení vlády č. 290/1995 Sb.: Nařizení vlády, kterým se stanoví seznam nemocí z povolání.* [Online] © 2019. [Citace: 2019-03-15] Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>.

[31] Interní materiál podniku. *Oznámení o zařazení prací do kategorií podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví v platném změně a podle vyhlášky č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií.* : CIVOP, 2014.

[32] *Interní materiály zkoumaného podniku.*

[33] CIVOP SYSTEM®. *CIVOP Chráníme vás při práci.* [Online] © 1992-2016 CIVOP s.r.o. [Citace: 2019-04-16] Dostupné z: <https://www.civop.sk/civop-system/>.

[34] Nová direktiva ATEX. Jaké jsou změny od roku 2014. *Bezpečnost práce.info.* [Online] © 2013 - 2019. [Citace: 2019-04-18] Dostupné z: <https://www.bezpecnostprace.info/zakony/nova-direktiva-atex-zmeny/>.

[35] Polobotka AIRTOX SL55 . *Berger Safety.* [Online] Copyright 2019 BERGER SAFETY s.r.o. [Citace: 2019-04-30] <https://www.bergersafety.cz/pracovni-obuv/polobotka-airtox-sl55/>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ATEX	ATmosphères EXplosibles
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR	Česká Republika
ČSN	Česká technická norma
EU	Evropská unie
EZS	Elektronická zabezpečovací signalizace
FAMI-QS	Feeds Additives and preMixtures Quality System
HACCP	Hazard Analysis and Critical Control Points
HDP	Hrubý domácí produkt
HRM	Human Resources Manager
ILO	International Labour Organization
IS	Informační systémy
ISO	International Organization for Standardization
KHS	Krajská hygienická stanice
KPI	Key Performance Indicators
NSP	Národní soustava povolání
MR	Míra rizika
OIP	Okresní inspektorát práce
OOPP	Osobní ochranné pracovní pomůcky
PO	Požární ochrana
QA/EHS	Quality assurance / Environmental Health and Safety
QC	Quality Control
SPS	Systematic Problem Solving
VZV	Vysokozdvíhný vozík

ŽP Životní prostředí

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Demingův cyklus PDCA - vlastní zpracování	21
Obrázek 2 Základní prvky systému řízení BOZP - program Bezpečný podnik [11] .	23
Obrázek 3 Úrovně dokumentů BOZP; zdroj: [10 str. 66] – vlastní zpracování	32
Obrázek 4 Přehled zaměstnanců dle jednotlivých oddělení – vlastní zpracování	54
Obrázek 5 Organizační struktura – vlastní zpracování	55
Obrázek 6 Rozdělení pracovních zón [32]	57
Obrázek 7 Integrace systému řízení – vlastní zpracování.....	58
Obrázek 8 Realizace komplexního systému CIVOP System® [33].....	59
Obrázek 9 Zásady Take 5 [32].....	62
Obrázek 10 Značka pro zařízení určené do prostředí s nebezpečím výbuchu [34]	73
Obrázek 11 Pracovní obuv AIRTOX [35]	76
Obrázek 12 Pracovník vybaven OOPP na pracovišti navažování kultur [32]	76
Obrázek 13 Uzamykatelná skříň pro skladování chemických látek a přípravků [32]	77
Obrázek 14 Hlavička řízené dokumentace [32].....	80
Obrázek 15 Performance board zkoumaného podniku.....	85
Obrázek 16 Kroky metody SPS – vlastní zpracování.....	89

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Termíny a definice dle normy OHSAS 18001 [8] - vlastní zpracování	16
Tabulka 2 Vybrané základní předpisy pro zajištění BOZP	43
Tabulka 3 Kategorie nebezpečí [10 stránky 48-49] - vlastní zpracování	45
Tabulka 4 Kategorizace prací [25] – vlastní zpracování	47
Tabulka 5 Behaviour Based Safety - Pravidla chování – vlastní zpracování	61
Tabulka 6 Postoj ke zdraví a bezpečnosti zaměstnanců [32] – vlastní zpracování	63
Tabulka 7 Sedm priorit politiky BOZP a PO [32] – vlastní zpracování.....	64
Tabulka 8 Přehled míry rizika – MR [32] – vlastní zpracování	67
Tabulka 9 Vyhodnocení rizik při zátěži chladem / mrazem [32]-vlastní zpracování .	67
Tabulka 10 Vzor tabulky pro stvrzení zaměstnanci – vlastní zpracování	68
Tabulka 11 Přehled dokumentů z oblasti BOZP a PO – vlastní zpracování	69
Tabulka 12 Plán cílů 2019 - EHS [32] – vlastní zpracování	71
Tabulka 13 přehled pracovních rizik + předepsané OOPP – vlastní zpracování [32]....	74
Tabulka 14 Postup při řešení pracovního úrazu [32] – vlastní zpracování.....	86
Tabulka 15 Kritéria pro identifikaci neshod [32]	91
Tabulka 16 Vyhodnocení odpovědí dotazníku – vlastní zpracování	94

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I Bezpečnostní instrukce pro návštěvníky
- Příloha II Zátěže a rizika výkonu povolání Operátor linky pro výrobu premixů [29]
- Příloha III Zařazení prací do kategorií [31]
- Příloha IV Směrnice OOPP – tabulka pro vyhodnocení rizik pro výběr a použití OOPP

PŘÍLOHA P I: BEZPEČNOSTNÍ INSTRUKCE PRO NÁVŠTĚVNÍKY

Bezpečnostní instrukce pro návštěvníky

- Dbejte zásad bezpečného chování dle instrukcí v této prezentaci.
- V prostorách výroby a skladu se pohybujte pouze v doprovodu pracovníka naší společnosti.
- Dbejte pokynů navštívené / doprovázející osoby, chovejte se ohleduplně vůči ostatním.
- Zapište se do knihy návštěv umístěné při:
 1. vstupu do budovy ve Starovicích
 2. vstupu do skladu v Hustopečích
 3. vstupu do kancelářských prostor v Hustopečích

Dbejte zvýšené pozornosti při chůzi po komunikacích - pozor na provoz motorových vozidel.

Váš pohyb omezte pouze na vymezené prostory. Dodržujte zásady bezpečné chůze (např. používejte zábradlí při chůzi po schodech).

V objektu firmy se pohybujte se zvýšenou opatrností - manipulační vozík má vždy přednost.

Nedotýkejte se žádných částí technologického zařízení, zejména dopravníků s válečky, elektrických a plynových zařízení.

Vstup je zakázán všem osobám, jejichž pracovní schopnost je ovlivněna vlivem alkoholu, léků, drog apod. Je zakázáno používání alkoholických a omamných látek v celém areálu společnosti.

Pokud budete vyzváni doprovodem, tak vždy použijte předepsané osobní ochranné pracovní prostředky.

Respektujte bezpečnostní značky a signály v celém areálu společnosti.

POŽÁR OHLAŠTE
NA TELEFONÍM ČÍSLE **150**

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
RYCHLÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA
TÍŠŇOVÉ VOLÁNÍ

158
155
112

Bezpečnostní instrukce pro návštěvníky

V případě vzniku požáru volejte číslo 150 nebo 112.

V případě vyhlášení evakuace okamžitě opusťte budovu po vyznačených únikových cestách a dostavte se na shromaždiště na parkovišti.

V areálu a objektech společnosti platí zákaz kouření (mimo vyhrazená místa) a manipulace s otevřeným ohněm.

Pracoviště jsou vybavena přenosnými hasicími přístroji a požárními hydranty, v případě potřeby je neváhejte použít.

Tříděte odpad do označených odpadních nádob.

Pracoviště jsou vybavena lékárníčkou první pomoci. V případě zranění informujte doprovázející osobu.

Dodržujte pravidla hygieny. Umyjte si ruce před vstupem do výroby a po odchodu z výroby. Použijte ochranný pracovní plášť a návleky na obuv při vstupu do výrobních prostor.

V areálu a prostorách společnosti je zakázáno fotografovat a pořizovat jakékoliv záznamy bez povolení.

POŽÁR OHLAŠTE
NA TELEFONÍM ČÍSLE **150**

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
RYCHLÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA
TÍŠŇOVÉ VOLÁNÍ

158
155
112

PŘÍLOHA P II: ZÁTĚŽE A RIZIKA VÝKONU POVOLÁNÍ OPERÁTOR LINKY PRO VÝROBU PREMIXŮ

Stupeň zátěže

1	2	3	4	
●	●	○	○	Zraková zátěž
●	●	○	○	Celková fyzická zátěž
○	●	○	○	Duševní zátěž
○	●	○	○	Zvýšené riziko obecného ohrožení
○	●	○	○	Pracovní doba, směnnost
○	●	○	○	Zátěž chemickými látkami
●	●	○	○	Zátěž invazivními alergeny
●	○	○	○	Zátěž trupu a páteře s převahou statické práce (manipulace s břemeny)
●	○	○	○	Lokální zátěž - zátěž malých svalových skupin
●	○	○	○	Lokální zátěž jemné motoriky
●	○	○	○	Zátěž prací v omezeném nebo uzavřeném prostoru
●	○	○	○	Zátěž prací v nevhodných pracovních polohách
●	○	○	○	Práce ve výškách
●	○	○	○	Zvýšené riziko úrazu pracovníka
●	○	○	○	Zátěž teplem
●	○	○	○	Zátěž chladem
●	○	○	○	Zátěž hlukem
●	○	○	○	Zátěž vibracemi
●	○	○	○	Zátěž prachem
●	○	○	○	Zátěž biologickými činiteli způsobujícími onemocnění
●	○	○	○	Zátěž ionizujícím zářením
●	○	○	○	Zátěž neionizujícím zářením a elektromagnetickým polem včetně laserů

Legenda:

1. Stupeň zátěže (minimální zdravotní riziko)
2. Stupeň zátěže (únosná míra zdravotního rizika)
3. Stupeň zátěže (významná míra zdravotního rizika)
4. Stupeň zátěže (vysoká míra zdravotního rizika)

PŘÍLOHA P III: ZAŘAZENÍ PRACÍ DO KATEGORIÍ /1 [31]

Přehledová tabulka :

Označení práce	Kritéria																		
	Počet zaměstnanců		Prach	Chem. látky	Hluk	Vibrace	Neionizující záření	Fyzická zátěž	Prac. polohy	Zátěž teplem	Zátěž chladem	Psychická zátěž	Zraková zátěž	Práce s biolog. činiteli	Práce ve zvýšeném tlaku vzduchu	Měření		Návrh zařazení Ktg.	
	Ž	M														Ano	Ne	K I	K II
Vedoucí zaměstnanci	5	3															X	X	
Administrativa	7	10															X	X	
Skladník	0	2					II.	II.		II.							X		X
Výrobní dělník	3	8					II.	II.									X		X
Výrobní dělník - chlad	0	1					II.	II.		II.							X		X
Laborantka	2	0															X	X	
Celkem	17	24																	
Celkem	41																		

Vedoucí zaměstnanci:

Administrativní činnost spojená s prací na počítači, jednání s klienty a s vedením pracovního týmu. Součástí práce je řízení služebního vozidla.

Pracovní směna: 8 hodin, jednosměnný

Výsledek hodnocení expozice rozhodujícími faktory: Zaměstnanci nejsou vystaveni nízkým faktorům.

Administrativa:

Hlavní pracovní náplní je administrativní činnost spojená s prací na počítači. Součástí práce je řízení služebního vozidla.

Pracovní směna: 8 hodin, jednosměnný

Výsledek hodnocení expozice rozhodujícími faktory: Zaměstnanci nejsou vystaveni nízkým faktorům.

Skladník:

Hlavní pracovní náplní je manipulace s materiálem pomocí ručně vedeného manipulačního vozíku a VZV; ruční častá manipulace s břemeny o hmotnosti v rozmezí od 15 do 30kg (muži) a od 5 do 15 kg (ženy). Při práci se vyskytují podmíněně přijatelné pracovní polohy v době do 160 min. za pracovní směnu.

Pracovní směna: 8 hodin, jednosměnný

Výsledek hodnocení expozice rozhodujícími faktory: zaměstnanci jsou vystaveni *riziku fyzické zátěže, riziku pracovní polohy a zátěže chladem v zimním období.*

Výrobní dělník:

Hlavní pracovní náplní je nasypávání a vysypávání sypkých forem produktů do a z míchacích zařízení v provozu; častá ruční manipulace s břemeny o hmotnosti v rozmezí od 15 do 30kg (muži) a od 5 do 15 kg (ženy). Při práci se vyskytují podmíněně přijatelné pracovní polohy v době do 160 min. za pracovní směnu.

Pracovní směna: 8 hodin, jednosměnný

Výsledek hodnocení expozice rozhodujícími faktory: zaměstnanci jsou vystaveni *riziku fyzické zátěže a riziku pracovní polohy.*

Výrobní dělník - chlad:

Hlavní pracovní náplní je nasypávání a vysypávání sypkých forem produktů do a z míchacích zařízení v provozu; častá ruční manipulace s břemeny o hmotnosti v rozmezí od 15 do 30kg (muži) a od 5 do 15 kg (ženy). Při práci se vyskytují podmíněně přijatelné pracovní polohy v době do 160 min. za pracovní směnu. Dále zaměstnanec občasné manipuluje s břemeny v mrazáku cca max. 1-2 hodiny denně v sezóně.

Pracovní směna: 8 hodin, jednosměnný

Výsledek hodnocení expozice rozhodujícím faktorům: zaměstnanci jsou vystaveni *riziku fyzické zátěže, riziku pracovní polohy a zátěže chladem*.

Laborantka:

Hlavní náplní práce je provádět mikrobiologické rozborů. Součástí je činnost spojená s prací na počítači.

Pracovní směna: 8 hodin, jednosměnný

Výsledek hodnocení expozice rozhodujícím faktorům: Zaměstnanci nejsou vystaveni rizikovým faktorům.

Opatření na ochranu zdraví:

Práce s počítačem: Vhodná pracovní místa, přestávky v práci, vystřídání činnosti

Fyzická zátěž: Maximální povolené limity při ruční manipulaci s břemeny, manipulační prostředky, manipulace s břemeny více zaměstnanci.

Zátěž chladem: Vhodné OOPP.

Pracovní polohy: Přestávky v práci, změna činnosti.

Smluvní lékař: Smluvní lékař pro závodní preventivní péči je zajištěn.

PŘÍLOHA P IV: SMĚRNICE OOPP – TABULKA PRO VYHODNOCENÍ RIZIK PRO VÝBĚR A POUŽITÍ OOPP

Jméno a příjmení:

Pracovní zařazení:

Výrobní dělník

TABULKA PRO VYHODNOCENÍ RIZIK PRO VÝBĚR A POUŽITÍ OOPP																							
Rizika																							
		Fyzikální											Chemická						Biologická				
		Mechanická					Teplotná			Záření			aerosoly		kapaliny								
		Pády z výšky do Několiky	Úder, náraz, máčkání	Bochné, šokové rázy, Beribancos	Likvidace, upřednutí	Vibrace	Teplota, ohřev	Chlad	Elektrina	Neionizující	Ionizující	Hluk	Prach, vlákna	Dýmy, mlhy	Tuhé látky	Roztoky	Roztoky	Plyny, páry	Bakterie, viry	Parazit	Přivě	Nebezpečná biologická antigeny	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21			
ČÁSTI TĚLA	Hlava	Lebka	A	X																			
		Sluch	B																				
		Zrak	C														X						
		Dýchací orgány	D									X											
		Obličej	E																				
		Celá hlava	F																				
	Horní končetiny	Ruce	G	X	X												X						
		Paže (části)	H																				
	Dolní končetiny	Chodidlo	I	X																			
		Nohy (části)	J																				
	Různé	Pokožka	K																				
		Trup/břicho	L																				
		Parenterální cesty	M																				
Celé tělo		N	X	X		X			X							X							

Jméno a příjmení:

Pracovní zařazení:

Výrobní dělník - Chlad

TABULKA PRO VYHODNOCENÍ RIZIK PRO VÝBĚR A POUŽITÍ OOPP

			Rizika																			
			Fyzikální											Chemická					Biologická			
			Mechanická					Tepečná		Elektřina	Záření		Hluk	aerosoly		kapaliny			Bakterie, viry	Parazit	Plísňe	Nežádoucí biologické antigeny
			Předy z výšky do hloubky	Úder, náraz, roztřesení	Bolest, rezání rány, šokování	Ukousnutí, upádnutí	Vibration	Teplo, ohoř	Chlad		neionizující	ionizující		Prach, vlákna	Dým, mlhy	Tužé látky	rozředění	Podřívání				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
ČÁSTI TĚLA	Hlava	Lebka	A	X																		
		Sluch	B																			
		Zrak	C														X					
		Dýchací orgány	D										X									
		Obličej	E																			
		Celá hlava	F																			
	Horní končetiny	Ruce	G	X	X												X					
		Paže (části)	H																			
	Dolní končetiny	Chodidlo	I	X																		
		Nohy (části)	J																			
	Různé	Pokožka	K																			
		Trup/břicho	L																			
Parenterální cesty		M																				
Celé tělo		N	X	X	X			X								X						

